

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН
ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

САДРЖАЈ

Комунални заводи за саветовање при избору позива. — Проф. Д-р Бранислав Крстић — — — — —	765
Које се све болести могу пренети млеком са животиња на човека — Д-р Коста М. Јовановић, лекар — —	771
Питање снабдевања Београда млеком. — Радисав Игња- товић, Санитетско-ветеринарски контролор — —	773
Организација снабдевања Београда: Проблем органи- зације производње хлеба. — Владислав Милен- ковић, новинар — — — — —	776
Називи београдских улица. — Светолик Гребенац, адв.	779
Користи од дечјих опоравилишта и летњих ђачких ко- лонија на мору и у планинским крајевима. — Д-р Ст. Стајић, дечји лекар. — — — — —	783
Социјално-хуманитарна хроника: Живот и рад у дечјем обданишту бр. 2. — Јела П. Спасић, претседница управе Обданишта. — — — — —	788
Београд престоница нове државе Србије. — Јован Ђор- ђевић, професор историје. — — — — —	793
Комуналне занимљивости — — — — —	797

СЛУЖБЕНИ ДЕО:

Рад општинског Одбора:	
Записник Одборске седнице од 6. јуна 1930 — — —	799
Записник Одборске седнице од 23. јуна 1930 — — —	803
Правилник за наплату тротоарских такса у Београду —	810
Преглед остварених прихода у мају 1929. и 1930. год. —	812
Преглед остварених прихода у јуну 1929. и 1930. год —	814
Биланс прихода у првом полгођу 1930. год. — — —	816
Правилник о раду одбора за руковање Фондом за ства- рање и одржавање радничких установа у Београду	819
Списак одобрених планова зидања од 29. маја до 24. ју- ла 1930. год. — — — — —	824
Цене животних намирница на београдској пијаци — —	827
Службени огласи — — — — —	
Приватни огласи — — — — —	

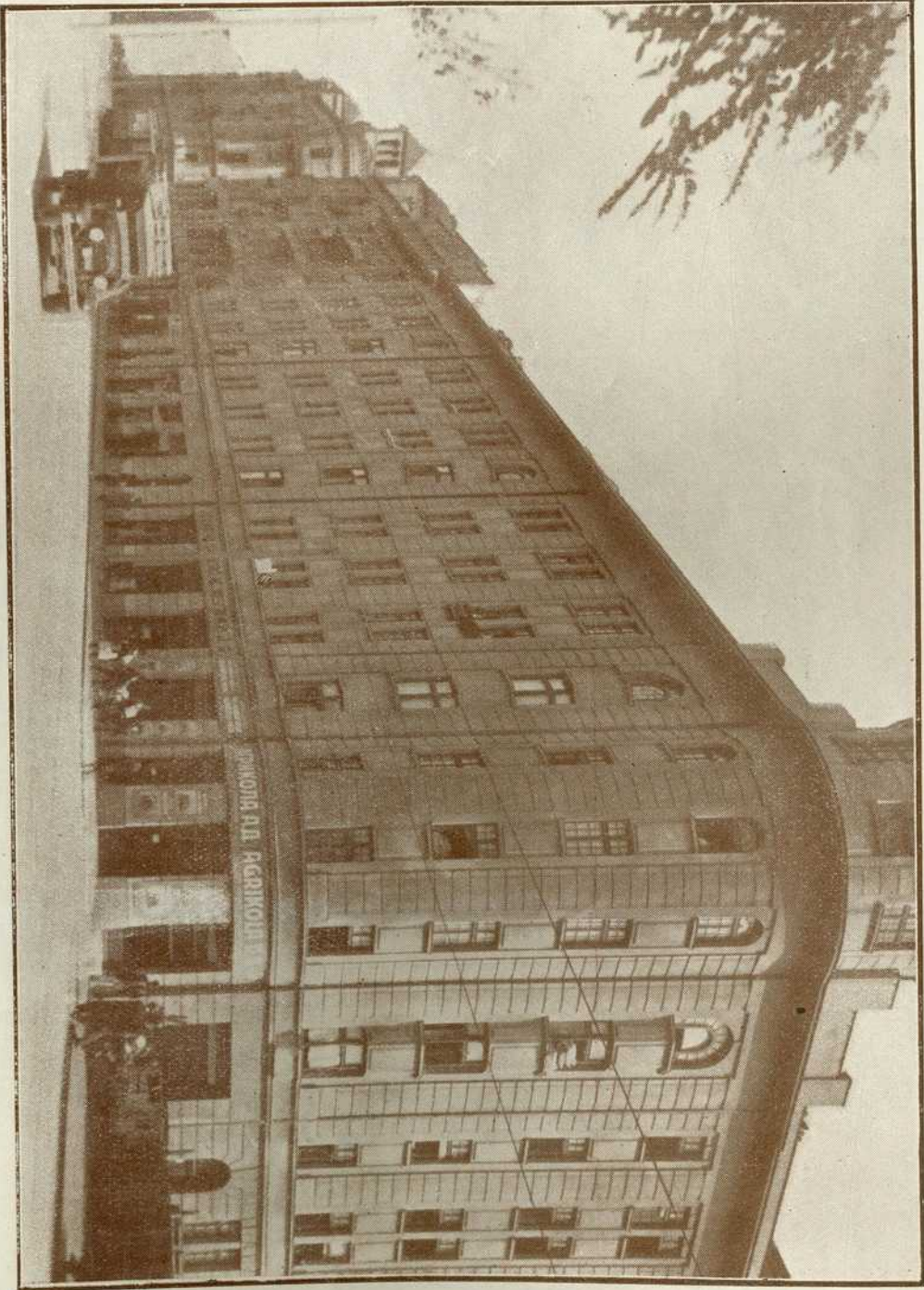

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Н
О
В
И
Б
Е
О
Г
Р
А
Д

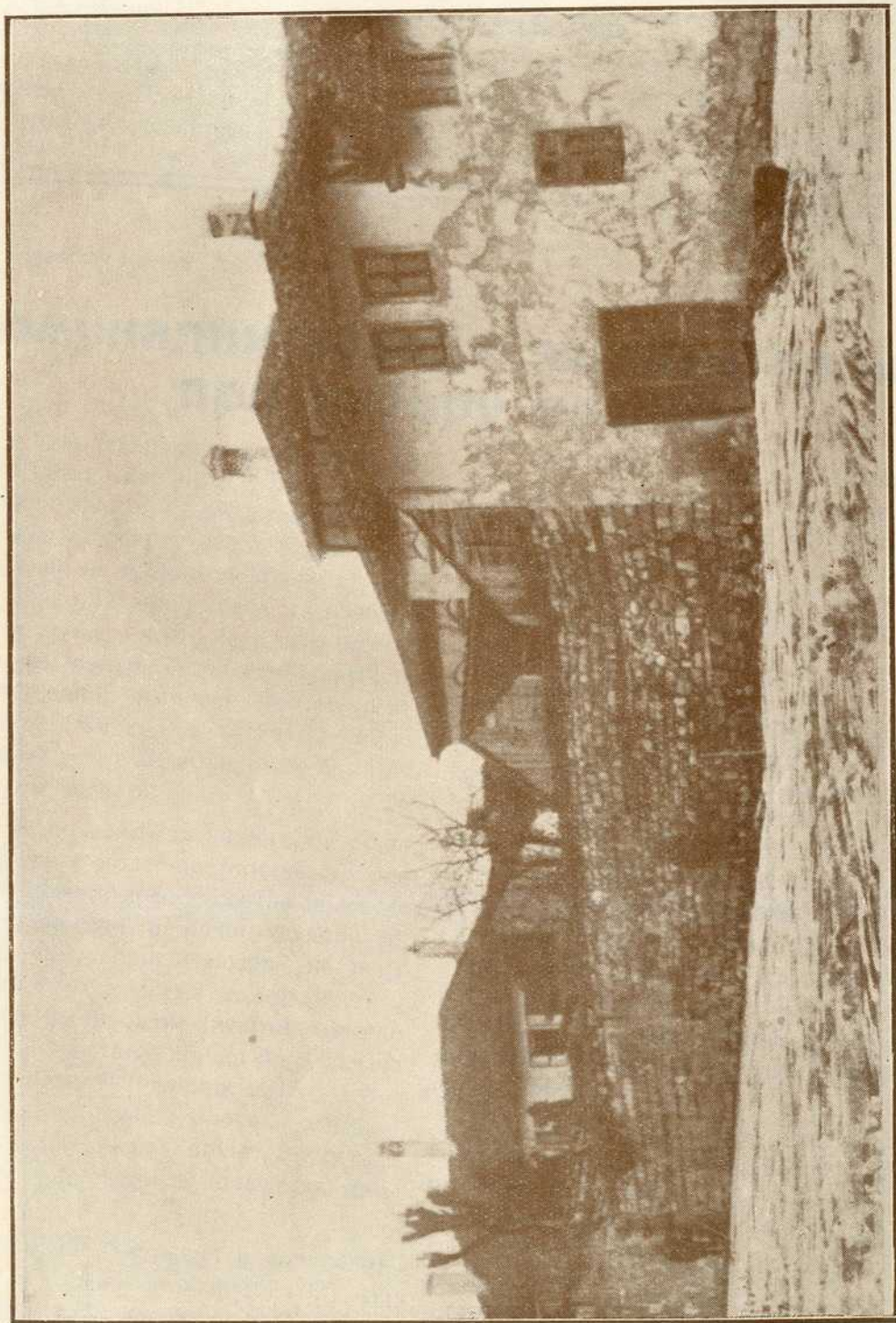

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СТАРИ БЕОГРАД

Репродукције снимка дворског фотографа г. Шимића.

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Издази двапут месечно

Београд, 1. августа 1930.

Год. XLVIII – Бр. 15.

Годишња претплата 150. — дин.
На пола године . . . 80. — дин.
Претплату слати на чеков. рачун
бр. 54.300 Пошт. Штед. Београд

Уредник:
Слободан Ж. Видаковић
референт за штампу О. Г. Б.

Уредништво и администрација
„Општинских Новина“
Узун-Миркова улица број 1.

Проф. Д-р Бранислав Крстић

Комунални заводи за саветовање при избору позива

Мало је тако судбоносних часова у животу младог човека као што је онај, када се он једног дана нађе пред питањем: *који позив да изабере за основу свога будућег живота?* Он обично не познаје довољно ни себе ни позиве, од којих један треба да изабере, а одлагање је за њега често исто тако штетно као и погрешан избор. Треба само имати на уму да је по једној званичној немачкој статистици још од 1907 год. било 15.000 назива за разне позиве и струке, а њихов се број досад могао само увећати.

Искуство је показало да кандидати, обично под сугестијом моде, претпостављају извесне позиве другим, врло често на пр. желе да буду ауто-шлосери и радио-механичари, док за многе, врло корисне позиве, не знају ни да постоје. Тако је према једној анкети у берлинским нижим школама (испитано је око 12.000 ученика) констатовано да 36% дечака желе да буду метални радници а 15% трговачки помоћници; дакле половина ученика бира само две врсте позива, док на све остале позиве, чији је број огроман, долази она друга половина.

Нешто је слично запажено и код девојчица: 42% желе да буду кројачице а 33% да раде у трговини; док за све остале позиве остају свега 25%.

Да би се видело колико је оправдан овај избор навешћемо неколико одговора:

„Ја волим да се возим у аутомобилу“, — и зато тражи да буде ауто-шлосер.

„Ја волим да будем кројачица, да бих доцније могла ићи у куће код господе и шити им хаљине“.

„Ја хоћу да будем механичар, јер нећу да будем радник“.

Све ово показује да се деци од 14 година, а толико су просечно имала испитана деца, не може оставити да сама доносе одлуку о своме позиву. Због тога код млађе деце најчешће о избору позива одлучују њихови родитељи, било што им, и не питајући их, сами изабере неки позив, било на тај начин што сугестивно на њих утичу при одлучивању за неки позив. По једној немачкој статистици о избору позива градске деце излази да се отприлике $\frac{1}{3}$ радничке деце одаје данас истом позиву коме и отац, $\frac{1}{3}$ се одаје другим квалификованим и вишим позивима а $\frac{1}{3}$ се одаје неквалификованом раду.

Иако се родитељима не може у истој мери спорити познавање позива као и њиховој деци, ипак и они врло често не познају довољно позив који за своју децу бирају а, сем тога, њихов је суд знатно помућен осећањима и жељама, које при избору позива и школе много чешће одлучује него трезвено и хладно размишљање. Не могући се ослободити извесних друштвених предрасуда, родитељи гурају своју децу у школе за које она врло често немају довољно способности, и онда, наро-

чито ако су родитељи имућни и утицајни, настаје провлачење из разреда у разред, док најзад многи не дођу и до универзитетске дипломе. А кад се већ једном дохвате државне службе, онда, благодарећи везама и нарочитим особинама свога карактера, долазе такви каткад и до врло угледних и важних положаја. Да они тада постају опаснији од обичних злочинаца, на то се на жалост и не помишља, иако неспособан шеф станице или несавестан директор неког важнијег надлештва може за 24 сата учинити више штете него читава разбојничка банда за годину дана.

Међутим, ма колико да је опасан погрешан избор позива и школе, не мање је штетно ако до избора позива не дође на време. Овакви младићи и девојке, који се за времена не одлуче за неки позив, постају доцније обично неквалификовани радници, чије су породице, како један лекар тврди, „најгоре огњиште социјалних болести“. Да се и злочинци најчешће рекрутују из оваквих породица, позната је чињеница. Зато је један од најважнијих задатака савременог социјалног и комуналног старања, да младићима и девојкама на време нађе позиве који ће најбоље одговарати њиховим склоностима и способностима, омогућити им егзистенцију и учинити од њих корисне чланове друштвене заједнице.

На који се начин може младим људима помоћи при избору позива? Школа би, нема сумње, могла много учинити саветујући ученике и родитеље при избору позива и школе. Само, на жалост, по својој данашњој организацији она ће тешко моћи одговорити овом задатку. Она се данас скоро искључиво ограничила на давање знања, и у тој тежњи да ученике упозна са важнијим културним тековинама прошлости и данашњице, она је заборавила да води довољно рачуна и о њиховим способностима. Тако се и може објаснити да ученици, који су у школи све испите врло добро положили, у животу дају само осредње или чак и слабе резултате. Свакако да би рад по принципима т. з. „радне школе“ знатно више допринео познавању ученика него данашња „учбеничка школа“, али и кад се школска реформа и код нас потпуно спроведе, саветовање при избору позива неће се моћи савсим оставити школи, јер тај рад тражи струч-

на лица и посебну организацију. Школа може много помоћи да се дође до што тачнијег мишљења о једном ученику и њено се мишљење не сме обићи, али се данас све више увиђа да саветовање при избору позива мора имати научну подлогу, те се у ту сврху и оснивају посебни комунални заводи за саветовање при избору позива.

Ово саветовање вршиле су, разуме се, од увек како су умеле и знале школе и разне хумане установе, али је први завод за саветовање при избору позива основао професор Parsons 1908. год. у Бостону. Временом, а нарочито после рата, њихов је број бивао и у Европи и у Америци све већи, да их је само у Немачкој 1924. год. било 597, а до данас се њихов број свакако само повећао. Највећа је потреба за њима у већим варошима, градовима преко 100.000 становника, док су у мањим местима, где се родитељи, деца и послодавци међу собом довољно познају, много мање потребни. Главни задатак је ових завода да младом човеку помогну да изабере позив који ће најбоље одговарати његовим психофизичким способностима и интересима народне заједнице, а при том му осигурати бар минимум потребан за сношљиву егзистенцију. Они се нарочито морају старати да се младићи и девојке од самог почетка не одаду позивима који нису за њих и тако избегну непотребно и штетно разочарење и губљење времена и новца. Ово је потребно већ и зато што се људи доцније врло тешко одлучују на промену позива, чак и онда кад и сами осећају да нису за позив који су изабрали.

Да би заводи за саветовање при избору позива могли одговорити постављеном циљу, морају се служити научним методама и користити резултатима медицине, психологије и социјологије. Зато се на пр. без лекара правилно саветовање при избору позива не да ни замислити. Он је тај који, с обзиром на телесну конституцију кандидата, треба да одреди који позиви могу бити штетни за његово здравље. Најбоље је ако у овом смислу врше потребна посматрања школски лекари — нарочито за време последње године ученичког школовања — и у згодним приликама их обавештавају како разни позиви утичу или могу утицати на људско здравље. Позната је, на пр., ствар да се туберкулоза може

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

налазити код деце у школском добу још у латентном стању. Ако овакав ученик по избору позива дође у нехигијенске прилике или се лати позива који од њега захтева већи напор него што га он може поднети, онда је сигурно да ће се болест, која је тињала скривено, ускоро у пуној мери развити. Кад би се сва деца пре избора позива подвргла озбиљном лекарском прегледу и упутила у позиве који нису опасни по њихово здравље, у многим случајевима би се успело спречити да се болест, која је још у латентном стању, ускоро не развије толико, да се више не може отклонити. Разуме се да у заводима за саветовање при избору позива могу с пуним успехом радити само они лекари који добро познају хигијену разних позива. Они морају добро знати каквог здравља морају бити кандидати који желе да се одаду једном позиву, јер ни најбоља дијагноза садашњег здравственог кандидата неће много вредити, ако се не води рачуна о условима који су неопходни за ступање у један позив. У току рада сваки савестан лекар ће врло брзо бити свестан огромне моралне одговорности коју на себе прима одређујући којим се позивом неко сме или не сме бавити. Читава судбина једног младог човека је у његовим рукама. Код нас, међутим, по закону о радњама сва деца од 14 и више година могу се одати занату коме год хоће без претходног лекарског прегледа. Само за децу од 12—14 год. обавезан је лекарски преглед пре избора позива. Нажалост се до уверења о телесној способности долази врло лако, и оно што би се смело дозволити само изузетно, дозвољава се, с малим изузетцима, скоро свима. Сем тога, лекари не издају уверење за један одређен позив, већ уверење о способности за рад у опште. Те стога од њиховог прегледа нема оне користи која би се могла и морала имати.

Не мање је велика одговорност психолога, чије се мишљење такође не може обићи, пошто успех у једном позиву зависи не само од телесних већ и од душевних особина кандидата. Зато је у заводима за саветовање при избору позива психолошки преглед кандидата исто тако неопходан као и телесни, јер свако саветовање, које би водило рачуна само о телесним или само о душевним особинама кандидата, било би непотпуно и једнострано.

Да би дошао до што јасније слике о психичким особинама кандидата, психолог ће се користити свима средствима која му у ту сврху ставља на расположење модерна наука. Он ће се послужити методама психотехнике, затим методама које се и иначе много употребљују при испитивању интелигенције ученика, али никако неће сметнути с ума ни мишљење кандидатових наставника и његове школске сведоџбе. Због тога мора постојати најтешња веза између завода за саветовање при избору позива и школе. Ова ученике може најбоље припремити за избор позива и дати им најпотребнија обавештења о приликама и раду у разним позивима, те ће на тај начин знатно допринети, да ученици, кад се већ једном нађу пред избором позива, о њима имају колико толико појма. Сем тога она ће их пред крај школовања обавестити о постојању завода за избор позива и упознати с користима које од њих могу имати. Психолог ће, пак, при доношењу суда о једном кандидату, увек узети у обзир и мишљење његових наставника. За ово има више разлога. Психологу су кандидати на расположењу у најбољем случају само за неколико часова, док их учитељ посматра неколико година. Затим многе психичке особине, нарочито вољне, емоционалне и моралне, од којих успех у животу у врло великој мери зависи, не могу уопште бити предмет лабораторијског испитивања, а учитељ нам баш о њима, благодарећи могућности свестраног посматрања при раду и игри, може дати драгоцене податке.

Из свега овога излази да се тек на основу мишљења лекара, психолога и учитеља може донети дефинитивна одлука о способностима кандидата и дати потребан савет при избору позива. Пракса је показала да је најбоље ако то не чине ни лекар ни психолог, већ једно треће „неутрално лице“, које ће на основу података, које буде добило од све три инстанције (лекар, психолог, школа), узимајући при том у обзир и тренутно стање на берзи рада, учинити потребан предлог и дати савет који се од њега тражи.

Овим смо додарнули један врло важан проблем, који, ако остане нерешен, доводи сав рад завода за саветовање при избору позива у питање, а то је: како запослити оне који се заводу обрате за савет. Јер, шта вре-

ди и најбољи савет, ако се он не може реализовати. Због тога сада заводи за саветовање при избору позива не само што дају савете, већ у исто време и посредују између послодавца и кандидата који траже посла. Ако они ово не би чинили, број кандидата који им се обраћају за савет би био знатно мањи, јер већина њих већ унапред изbere један позив, и заводу се обраћа само ради за-послења. Завод ће, разуме се, ову прилику искористити да констатује у колико се жеље кандидата слажу с њиховим способностима, па ће према томе учинити своје предлоге, пре него што приступи посредовању при налажењу места. Због тога он мора бити стално у вези са занатским и трговачким коморама као и са берзом рада, како би приликом саветовања водио рачуна и о могућности запослења с обзиром на тренутну потражњу ученика и радника у разним позивима.

Ако се жеље кандидата слажу са њиховим способностима, онда је посао завода релативно лак, под претпоставком да постоји потражња за радницима и ученицима тога позива. Ако та потражња није довољна с обзиром на број пријављених кандидата, онда ће се онима, који не могу бити запослени, саветовати неки сличан позив, где је потражња за радном снагом већа. Само кад се констатују нарочити таленти, завод ће се постарати да их неизоставно упосле у одговарајућим позивима, јер они чине снагу и богатство једног народа.

Тежи је случај ако кандидат жели позив који није у складу с његовим способностима. Саветник ће му тада предложити позиве за које мисли да боље одговарају његовој психофизичкој конституцији. Ако кандидат упорно остане при својој првој жељи, саветник га не сме принуђавати на избор другог позива, већ ће му само скренути пажњу на опасности којима се излаже у случају погрешног избора позива, али ће му ипак оставити да сам донесе коначну одлуку. Саветник никад не сме заборавити своју улогу, а та је само у томе, што ће давати савете, а не и принуђавати. Он увек мора бити свестан огромне одговорности, која ни иначе није мала, коју би примио на себе ако би некога на који било начин принудио да се ода неком позиву. Али

у оваквим случајевима, где се не би могао сложити са жељом кандидата, он ће отказати своје посредовање при налажењу места где ће се кандидат запослити, јер би заводи за саветовање при избору позива изгубили сваки смисао, ако би помагали кандидате да се одаду неком позиву, кад су унапред уверени да они у њему не могу имати потребног успеха. Ипак, и у оваквим случајевима кандидату ће се скренути пажња да он на помоћ завода може и даље рачунати, ако изабраним позивом не буде задовољан.

Да би се видело у коликој је мери у Немачкој ухватило корена саветовање при избору позива, донећемо неке статистичке податке за годину 1925/26. По тој статистици тражило је савета у 385 завода, који су додали податке о своме раду:

мушких	144.162
женских	106.398
Свега	250.560

Од ових су свршили

основну школу	228.553
више школе	21.818

За остале кандидате нема података о њиховом школовању.

На 250.560 лица, која су се пријавила заводима за савет и службу, било је тада пријављено само 134.040 слободних места, пошто је дакле била скоро два пута већа од потражње. Од пријављених кандидата добили су место преко завода 96.374, у стручне школе је упућено 7.498, на универзитет и више школе је упућено 531 а на неквалификован посао је упућено 20.518 лица. Пада у очи да је од 134.040 пријављених празних места преко завода попуњено 104.403, што значи да је највећи број места попуњаван преко завода за саветовање при избору позива.

Из следећих података се види како су се заводи трудили да успоставе равнотежу између позива који се много траже и оних које кандидати не желе. Доносимо податке само за неке важније позиве.

Назив позива	тражило савета	има празних места	попуњено
Јувелири	702	1041	574
Сајдије	203	153	104
Ковачи	1369	1596	1042
Машин-шлосери	9886	4878	4279
ауто-шлосери	2710	518	467
Котлари	141	131	101
Електричари	4245	1335	1176
Механичари	6728	2561	2170
Столари	12119	4647	4063
Фризери	723	1807	578
Болничари	74	215	39
Фарбари	1817	3058	1512
Стаклари	217	460	220
Лончари	169	265	107
Кројачице	12934	4129	4120
Куварице	306	141	120
Васпитачице	443	58	187*
Рачунско и банкарско особље	14679	4462	4980*
Продавачице	13540	6489	5063
Типкачице	859	408	369
Канцелар. особље	1062	405	492*

Као што се и из ових, иако непотпуних података види, највећи број празних места у разним предузећима попуњава се у Немачкој данас преко завода за саветовање при избору позива, те је сасвим природно да је овако важна установа морала брзо добити и законску подлогу, која се заснива на чл. 163. Вајмарског устава, по коме: „Сваки Немац има моралну дужност, да своје телесне и духовне снаге употреби на корист целине. Сваком Немцу треба дати могућности, да се корисним радом издржава. У колико му се не може наћи погодна прилика за рад, стараће се (друштво) за његово најпотребније издржавање“. 12. маја 1923. јављене су и Опште одредбе о саветовању при избору позива и посредовању при налажењу места за обуку ученика (шегрта). Ми ћемо овде донети само важније.

1. Саветовање при избору позива и посредовање при налажењу места за обуку обухватаће:

а) систематску припрему младежи за избор позива и обавештавање јавности о питањима позива;

*) У случајевима где је број попуњених места већи од празних, вишак је упућен у разне стручне и више школе.

б) давање савета и обавештења лицима оба пола у свима случајевима који се односе на избор позива, како при ступању у позив тако и при промени позива;

в) посредовање при налажењу беспрекорних места за обуку у стручном, моралном и хигијенском погледу.

2. Да би се младеж, која завршава школовање, с планом прихватила, одржаваће се веза са школама.

3. Саветовање при избору позива и набављање места мора се вршити непристрасно, а интереси једног посебног позива подчиниће се општим привредним и друштвеним интересима.

Саветовање при избору позива и посредовање при налажењу места треба по могућности сјединити.

4. Да би се олакшало саветовање при избору позива и налажење места, основаће се почасни савет стручњака, у који ће ући претставници послодаваца и радника, учитељи, психолози, лекари и претставници социјалних и хуманих установа. Међу члановима овог савета морају се налазити и жене.

5. Саветници при избору позива морају имати потребно стручно знање, морају познавати позиве и умети да се опходе с младежи. Они морају провести с успехом бар пет година у неком позиву. Саветовање женских лица треба по могућству да врше жене.

6. Саветовање при избору позива и посредовање при налажењу места не сме се искористити за привлачење чланова у привредне, религиозне и политичке организације.

Колико нам је познато код нас улогу завода за саветовање при избору позива врше само две установе: „Привредник“ у Београду и „Хрватски радиша“ у Загребу, али и оне више посредују при налажењу места него што врше саветовање при избору позива. Сем тога ове установе нису у стању да прихвате све оне који траже савета и помоћи при избору позива, између осталог већ и зато што обе још и данас стоје на једном прилично уском професионално-племенском становишту, а Привредник уз то прима само ону децу која сврше основу школу са врло добрим или одличним успехом.

Од пре 15 месеци школска поликлиника О.Г.Б. на Смедеревском Ђерму почела је да

прихвата сву децу основних и средњих школа, која траже савета при избору позива и школе, а у исто време она је вршила и преглед привредникових питомаца, како би и тамо саветовање при избору позива добило савремену научну подлогу. У три случаја потписати је одлазио ради прегледа ученика и ван Београда. О методама и резултатима овог рада, који се због недостатка потребних апарата ограничио углавном на испитивање интелигенције, објављен је чланак — извештај у „Општинским новинама“, свеска за фебруар ове год. Досад је потписати, делом у друштву са г. М. Агаповом из Централног хигијенског завода, прегледао 959 ученика и то:

I. у Београду:

1. ученика основних школа и гимназија	358
2. питомаца Дома за заштиту деце	87
3. питомаца Дома малолетника	56
4. привредникових питомаца	276
Свега у Београду	777

II. ван Београда:

1. ученика осн. шк. у Двору (Хрватска)	20
2. ученика осн. шк. у Земуну	20
3. питомаца Дечијег дома у Б. Цркви	142
Свега ван Београда	182
Укупно	959

Да би овај рад добио ширу научну подлогу и био прилагођен потребама појединих личности и позива, потребно је основати нарочити завод у коме би се вршио преглед и саветовање не само ученика, већ и одраслих лица која се обрати за савет при избору позива. Како је овогодишњим буџетом Општине града Београда предвиђена потребна сума за оснивање *Психотехничког института*, који би се сместио на другом спрату зграде Завода за стерилизацију млека, која се подиже у Ломиној улици бр. 17., надати се да ће Београд ускоро добити и ову, тако потребну и корисну, социјалну установу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Д-р Коста М. Јовановић, лекар

Које се све болести могу пренети млеком са животиња на човека

Већ је по злу на далеко познато нехигијенско разношење млека по Београду. Исто толико и у већини случајева познато је сумњиво порекло и још сумњивија вредност тих истих млека.

Санитет Београдске општине ухватио се од пре неког времена у коштац са стотинама и стотинама продаваца тих болесних, заражених и фалсификованих млека. У сваком другом броју „Општинских Новина” видимо дуге спискове кажњених и осуђених млекација; до данас је сигурно тако кажњено више од хиљаду београдских продаваца млека.

Али изгледа да све то нема никаквог нарочитог дејства. Београд, његово грађанство, и даље се мање више систематски и хронично трује тим болесним и зараженим млеком.

Можда ће Санитет општине Београда морати на крају крајева да у што скоријем року изврши једну корениту реорганизацију како стручне контроле квалитета млека, тако и привилеговане организације продаје здравог и чистог млека. То императивно захтевају здравствени интереси целог Београда.

У овом кратком чланку објављујемо у основним цртама обавештења: **Које се све болести могу пренети крављим млеком.**

Често се дешава да се извесне болести пренесу са животиња млеком на човека. Нарочито су неке болести врло опасне јер могу да изазову читаву епидемију, нарочито по великим градовима, а главни им је узрок млеко. Млеком се може пренети на људе читав један ред заразних болести. Најпознатији је пренос туберкулозе животињским млеком и то нарочито крављим, ако оне имају отворену туберкулозу вимена. Млеко се може још заразити туберкулозним клицама, ако краве има-

ју туберкулозу материце и црева. Млеко које има у себи туберкулозне клице најлакше и на првом месту зарази малу децу. С тога млеко од крава са утврђеном туберкулозом не сме се употребљавати док се добро не прокува. Али млеко од крава које имају туберкулозу вимена ако је и прокувано не сме да се употреби као исхрана.

Даље у млеку могу да се нађу и бактерије гноја (стрептококе), ако кржава болује од гнојавог запаљења вимена. Ако се слатко млеко лупањем и центрифугирањем таложи поред самих клица налази се и већа количина гноја. Како се обично у трговину износи помешано разно млеко, од више крава, а како оно при обичном посматрању не показује никакве нарочите особине и појаве, то ни једно млеко не сме се продавати док се прво бактериолошки не прегледа. О шкодљивости овог, да га тако назовемо, гнојавог млека има разних мишљења, али је утврђено да многа тешка оболења гуше и црева код одојчади и деце, која се хране крављим млеком, долазе од оваквог млека. Свако млеко, које долази од краве са запаљеним вименом, треба сматрати као покварено и нарочито забранити да се даје као храна деци.

Говећа болест уста — шап најчешће се преноси млеком на човека. Тада се обично стварају мехурићи у гнојавице на уснама, деснима, на слузокожи уста, на заноктицама прстију ногу и руку, а у тешким случајевима у желудцу и цревима.

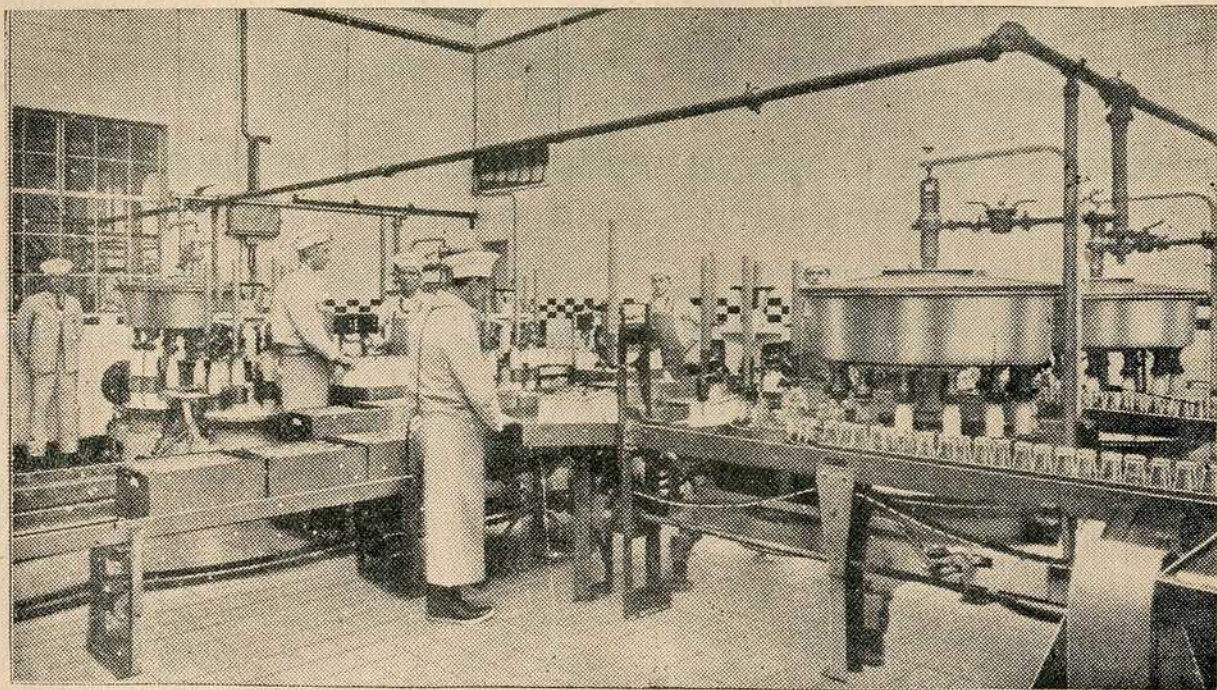
Исто тако клица беснила може лако да се пренесе млеком. Опасност преноса ове клице није велика, јер говеда врло ретко обо-

ле од беснила, а ако су органи за варење здрави, клица не доспе до млека.

Клице црног пришта, антракса, ако су развијене у великој мери и прешле у крв, могу крвотоком да доспу у млеко. Стога постоји могућност да се и ова опасна зараза може пренети млеком на човека.

ца, која су јела обичан крављи сир за време једне овакве епидемије код крава. Да ли је оболење код људи наступило услед заразе самих клица или њихових отрова који су били у сиру није се могло доказати. Болест се код људи показивала као клонулост, главобоља, пролив и повраћање. Утврђено је да

Одељење за пастеризовање млека Општине Лондонске.

Клица која изазива епидемично заразно побацивање код крава, а која се зове Бандова клица, врло је слична клици која код људи изазива малтеску грозницу. Ова се клица не налази само у слузокожи кравље материце, већ се налази и у млеку оболелих крава. Људи који тимаре и раде са кравма могу се лако заразити овом клицом, исто тако ако пију некувано млеко овако заражених крава. Ако се пак млеко прокува, клица угине.

За клицу, која изазива тешку срдоболу код говеда — Гертнерова клица, незна се да ли прелази у млеко, али из литературе (Кобленц 1928.) видимо да је у једноме немачком месту наступило тровање код више од 80 ли-

су краве које су давале млеко биле клицоноше ових бактерија, док у млеку и сиру нису се могле пронаћи бактерије.

У главном је потребно да свако млеко прокључа да би се избегла опасност зараживања. Па ипак поред свега, неопходно је потребна тешња сарадња лекара и марвеног лекара, да би се грађанство спасло опасности заразе млеком. Ово је нарочито потребно у много настањеним местима као што је Београд, где постоје кланице и где треба да се врши непрестана, систематска и најстрожија контрола над донесеним млеком са села и из околине.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
И
У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
И
У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
И

Радисав Игњатовић,

Санитетско-ветеринарски контролор

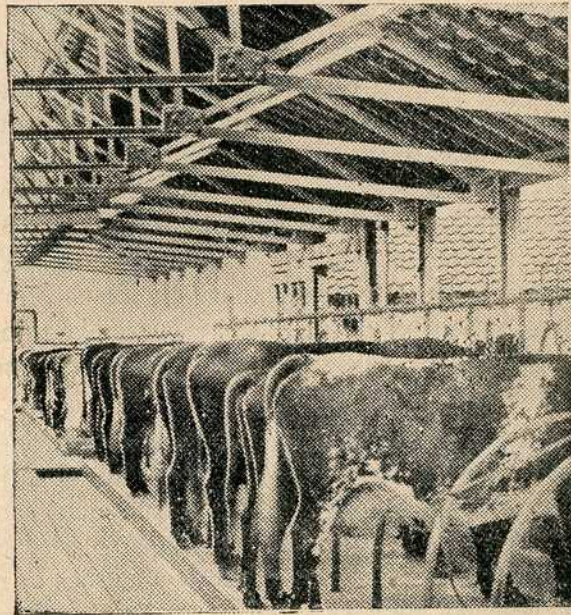
Питање снабдевања Београда млеком

О снабдевању Београда млеком и о млеку, које Београђани троше, у последње је време доста писано. То значи, да је тема савсим актуелна. Било је и врло лепих и користних предлога. Нарочито у „Општинским новинама“. Ја ћу се потрудити, да у кратким потезима изнесем само оно, што би се на пракси, с обзиром на наше, београдске, прилике и менталитет нашег света, могло одмах остварити.

Иако је млеко животна намирница, која се лако квари и загађује, ипак је млекарство рентабилно и за савесне млекаре. Но има маса и таквих, који се баве млекарством само зато, што се млеко најлакше може фалсификовати (додавањем воде по вољи, скидањем масти, конзервисањем недозвољеним средствима и т. д.). Нарочито то чине препродавци, који немају крава, већ млеко купују, па га после препродају, пошто претходно претрпи велике измене (најчешће додавањем воде и скидањем масти) или пошто се „прекрсти“, како они кажу. Деси се да несавесни сопственик крава, пре продаје препродавцу сипа воду у млеко или му скине маст, а затим и препродавац то исто учини са своје стране, те млеко изгуби скоро половину од своје вредности. Тако се на пример слично десило пре месец дана, када је једна сељанка из Бежаније ухваћена на Славији од стране органа Општинског санитета да продаје млеко са 2% масти (отприлике упола разводњено).

Са још горим млеком ухваћен је пре недељу дана један сељак из најближе околине Београда. Иначе, у селу и околини, сматра се за поштеног и ретко исправног домаћина! Била је баш недеља, па се, каже, журио за

цркву (да се моли Богу, пошто је продао воду уместо млека!) Упитао сам га: Зар га не гризе савест што то чини и верује ли да је то грех, поред тога, што се по законима казни. Одговорио ми је: „Ја сам, господине, по-

Хигијенска стаја енглеског фармера.

божан човек, као и цела моја породица. Признајем, као први домаћин у моме селу, да то што чиним, није лепо ни поштено, ни пред Богом ни пред људима, али шта ћу кад морам. Ево зашто: све што ми, сељаци, купујемо код вас у вароши, прескупо плаћамо и по цени, како трговац хоће, а даје нам се најгора роба. Подваљује нам се на све могуће начине, и у цени и у врсти. Све, пак, што ми сељаци продајемо, дајемо у бесцење, јер ми не одређујемо цену својим производима, већ

купци — трговци. Е, па кад се са нама тако поступа, морамо се и ме довијати, како ко зна и уме, да можемо живети“.

Искористио сам ову прилику, те да им што речем о задругарству, уверавајући их да треба сами да се помогну; да треба да приступе оснивању земљорадничких задруга, које ће им омогућити да, удружени, повољније продају своје производе и купују артикле за своје потребе; да нарочито треба да оснивају млекарске задруге и т. д. — „Све то ми знамо, рече један из групе сељака контролисаних млекација — али смо ми такви, да не верујемо један другоме. Покушавали смо и то, па ништа није било“.

Дуго сам размишљао поводом овога случаја. Дошао сам до закључка, да би сељака из ближе и даље околине Београда, који се баве продајом млека, сходним мерама требало просто принудити на оснивање млекарских задруга, а у интересу, колико београдских потрошача, толико и њих самих.

Иако непријатна, мора се признати чињеница, да је од око 3000 млекара, које произвођача, које препродаваца, који из околних села доносе млеко за Београд, мањи проценат савесних и исправних, који, без обзира на контролу, доносе исправно млеко. У оваквим приликама, кад се више од две хиљаде млекација бави фалсификовањем млека, контрола над млеком није лака ствар, јер се мора борити са великим и често несавладљивим тешкоћама.

Ма да контролни органи Санитетског одељења општине Београдске са највећим пожртвовањем воде борбу против несавесних млекара, и ма да у том раду имају великога успеха, нарочито у последње време, ипак без хитног решења питања о снабдевању Београда млеком, заснованог на најмодернијим основама и искуству великих градова на западу Европе, а у практичној примени и прилагођавању на наше прилике, не може се очекивати онакав резултат, какав би требало да буде!

Питање здравља Београђана је прече од свих других обзира. Стога би требало што пре приступити радикалном решењу питања снабдевања Београда млеком, и то на тај начин, што би се извођење мера поделило у две групе: а) на мере, које се имају одмах предузети и б) на мере, које ће се постепено изводити.

Мој је идеал, створен у дугој практичној акцији при контролисању снабдевања Београда млеком, пуна централизација млека. Поред више форми централизација снабдевања млеком, мислим да је за наше прилике најбоља на задружној основи. Сви млекари произвођачи, били би организовани у млекарске задруге. Све млекарске задруге, које дају млеко за Београд, имале би да се удруже у савез — централу, у Београду, где би се свакога јутра све млеко предавало. У централи би било запослено само стручно особље. Централна би била снабдевена свима најмодернијим уређајима и справама, где би се све млеко, намењено потрошњи Београда, скупљало, пречишћавало, по потреби пастеризовало, стерилизовало и прерађивало, а затим разносило реонским продавницама.

О могућности савршене и потпуне контроле над оваквим снабдевањем млеком, о великим уштедама од стране произвођача и повољнијој цени за потрошаче, о здравственим и осталим предностима, није потребно ни говорити.

Али док се целокупно ово питање инострано не проучи и не реши, зашта ће, наравно, требати времена, требало би и могло би се, по моме мишљењу, неке практичне мере одмах привести у дело. Неколико од њих одмах ћу навести у овом свом чланку:

1) Да сва лица, која имају млекарске радње у вароши или се баве продајом и трговинском млеком, морају проћи кроз један двомесечни курс, на коме би добили потребна знања. Курс би се могао одржавати у једној од основних школа или ком другом месту, у времену, кад су млекари најмање заузети послом. Трошкове око издржавања курса, који не би били велики, поднела би сама Општина. Овај би се курс одржавао сваке године, најмање два пута.

2) Да се у будуће никоме не дозволи отварање млекарске радње у Београду или бављење млекарством, ако није свршио лекарски курс или коју другу стручну школу, са потребним квалификацијама.

3) Да се образује специјална хигијенско-стручна комисија, која ће прегледати све млекарске и друге радње у којима се млеко и млечни производи продају, па које не одговарају хигијенским условима, одмах забранити.

4) Да се у будуће локали, намењени за отварање нових млекарских радња, претходно прегледају од нарочите комисије и само за оне, који испуњавају строге хигијенске прописе, дати дозволу.

5) Да се сељацима и несељацима препродавцима уопште забрани продаја млека.

6) Да се сељацима — произвођачима забрани ношење млека по кућама и да се то, по могућству, окатегорише као торбарење. Млеко би могли продавати само млекарским радњама са прописним дозволама, — све док се не спроведе централизација. Или да им се одреди нарочита места (млечне пијаци, млечна дворишта), где би једино могли нудити и продавати млеко. Поред осталог и на тај начин би се утицало, да се сељаци удружују и оснивају млекарске задруге и млеко предају млекарској централи.

7) Да се млекарске легитимације у будуће издају само млекарима — произвођачима, а да се од препродаваца до сада издате одузму.

8) Да сваки млекар мора носити своју легитимацију. Могла би се издати наредба трешаринским станицама, да никог се млеком не

пуштају у варош, ако нема легитимацију. Ко се и поред тога, ухвати да продаје млеко без легитимације, да се најстрожије казни, а млеко одмах одузме.

9) Да је сваки млекар — произвођач обавезан да се сам стара и захтева, да му се сваких три месеца од стране надлежног ветеринара прегледа стока, штала, посуђе, а од стране лекара он лично, задругари, послуга, стан. Нађено стање да се упише у легитимацију. Неиспуњење ових обавеза, да се кажњава најстрожије.

10) Ко се једанпут казни за неисправно млеко или за прекршај које наредбе о млеку, да му се, у поновљеном случају, одузме дозвола или легитимација и да му се за увек забрани продавање млека и бављење млекарством.

11) Да се број стручног санитетског надзорног особља повећа.

Само се енергичним и оштрим, али строго правичним мерама, може поправити стање и питање снабдевања престонице млеком и исто упутити што брже и што правилнијем решењу.

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Владислав Миленковић, новинар

ОРГАНИЗАЦИЈА СНАБДЕВАЊА БЕОГРАДА:

Проблем организације производње хлеба

У прошлом чланку изложили смо користи од организованог снабдевања најважнијим животним намирницама једног великог, концентрисаног градског насеља. Београд још нема такве организације. Потреба за њоме, пак, из дана у дан све је већа. Њу намећу и економски, и социјални и здравствени интереси престонице. Економски интереси, полазећи од чињенице да претежни део београдског становништва чини средњи и сиромашнији staleж (само преко 30.000 радника), тражи да се омогући што јефтинеје снабдевање; социјални интерес налаже бригу да се животним намирницама свако може снабдети у довољној количини, а за здравствени ниво становништва једног града, поред хигијене станова, битни су довољна и рационална исхрана.

Комунално старање у области организације снабдевања становништва најважнијим животним намирницама није ни мало лака ствар. Шта више, рекли бисмо, да је та област у комуналној политици једна од најтежих и најкомпликованијих. Нарочито је тежак почетак када се врши избор начина организовања и артикла. Наша комунална политика у овој области мора што пре отпочети своју делатност. Да је овај проблем толико прешан наводимо ово неколико примера: Београд плаћа литар млека 4 и 5 динара, а у најнепосреднијој његовој околини посредници купују млеко по 2 и највише 2.50 дин. литар; док килограм пшенице кошта 1.50 дин., престонички грађанин плаћа килограм хлеба 3.50 и 4.50 дин.; производи, који долазе са стране у Београд плаћају се тродупло и више, а нарочито рано поврће, које је за шире слојеве уопште неприступачно; механизам данашњег београдског тржишта такав је да у погледу цена омогућује велике промене на штету потрошача; снабдевање најважнијим животним намирницама врши се кроз безброј посредничких руку, које поскупљују живот

и смањују стандард живота и т. д. Савремена комунална политика има за задатак да све ове појаве отклони, да снабдевање најважнијим животним намирницама учини приступачним сваком свом грађанину и омогући, да буде што јефтинеје.

По нашем мишљењу први корак ове политике требало би да пође од најважније животне намирнице, од хлеба. Хлеб је артикул свакодневне исхране; њега мора свако да набави без обзира на цену. Због такве своје природе хлебна производња представља у неку врсту монопол, под претпоставком да се на регулисање цена не утиче ни са које стране и да се оне одређују по вољи произвођача. Тај је случај у Београду. И стога се никада није десило да су се цене хлеба мењале у сразмери цена главне сировине из које се хлеб производи. Напротив, ако су цене сировине падале цене хлеба су се задржавале на истој висини. А чим су цене сировине расле хлебне цене су знатно прекорачавале тај пораст. Овакву ситуацију омогућавао је још један моменат. На име, поскупљење хлеба никада у нашег потрошача није могло да изазове психолошко дејство, да се овај буни. Да ли је хлеб 0.10 или 0.20 дин. скупљи не игра никакву улогу. Та сума за нашег потрошача не значи готово ништа. Али ако се прорачуна укупни ефект поскупљења целокупне дневне потрошње онда она већ представља позамашну суму. Узмимо да дневна потрошња хлеба у Београду износи 100.000 кг. и да је хлеб поскупио са 0.10 односно 0.20 дин. по килограму. У том случају за дневну потрошњу хлеба издато је више 10.000 односно 20.000 дин. Овај вишак пење се годишње на 3,650.000 односно 7,300.000 дин. А да хлеб није поскупио ова би се сума употребила за набавку других намирница и тиме би се исхрана побољшала и појачала. Па када је регулисање цене хлеба остављено донекле слободној вољи произвођача, а из искуства

У сваки престонички грађанин зна да се она никада није кретала у сразмери са ценом сировине, и када укупни ефекат поскупљења претставља замашну суму, онда је јасно да извођење организације снабдевања треба почети од хлеба, неопходног артикла дневне потрошње.

Када се приступа решавању овог питања, треба имати на уму, да је циркулација једног добра резултат његове производње. Каква је производња таква мора бити и циркулација. Стога, при одређивању цена треба поћи од производње. Овде се долази на суштину нашег хлебног питања.

Производња хлеба у Београду обавља се у две фабричне радионице и преко 450 обичних пекарских радионица. О томе какве су ове радионице, о њиховој нехигијеничности, о немогућности да се производи здрав хлеб и т. д. нећемо говорити. Нас интересује економска страна производње. Ако уважимо све околности просечно ни један београдски пекар не може да прода више од 200 кг. хлеба дневно. При томе треба имати на уму, да у овоме броју од 450 пекарница има и таквих, које су добро уведене и чија је производња далеко преко просечне производње једне београдске пекаре. То нам даје могућност веровања да највећи део ових примитивних пекарница не производи дневно више од 150 кг. хлеба, а можда чак и мање. Обзиром на ово, могли би закључити да у Београду имамо три различите цене хлеба, које су резултат разноврсних производних трошкова. Али у пракси то се не дешава. Примитивне пекарнице неће одређивати цену хлеба према мањим трошковима фабричне производње. Дешава се обратно. Фабрике хлеба ће вазда цену подешавати према цени оних предузећа у овој бранши, која имају највише производне трошкове. Тиме се у истој бранши технички савршенијим и рационалнијим предузећима поред уобичајене профитне рате омогућује и екстра профит. Ето, у томе лежи главни и битни узрок скупоће хлеба у Београду. Макар да постоји и минимално варирање цена оно никада није у одговарајућој сразмери продукционих трошкова и уобичајене профитне рате. Екстра профит у таквом систему производње мора увек да постоји и постојаће све докле и овакав систем.

Да би се то онемогућило није довољно регулисавати и одређивати цене, јер се и у том случају мора имати обзира на највеће продукционе трошкове. Коренита реформа у овом погледу мора поћи од производње и на њу утицати да се прилагоди савременим потребама једног великог града. Дакле, систем производње се мора изменити.

У току дискусије о хлебном питању, коме се од пре годину дана и у нас посвећује већа пажња, (специјално у „Општ. Новинама”,

где је о овом питању изашла читава серија чланака), истакнуто је неколико предлога. Тражило се да се у овој области уведе комунална привреда; да општина својим средствима организује и производњу брашна и производњу хлеба. Други су предлагали да се питање реши на тај начин што би се фаворизирала фабрична производња хлеба. Оба ова предлога имала би за последицу безобзирно уништење система производње на бази примитивних, нехигијенских и малих пекарница. У градовима неких држава одиста је тако и учињено. Нама, међутим, не изгледа да би се овакве мере могле и код нас радикално применити. Стога би били за један други пут, који би припремила и извела сходна комунално-политичка акција.

Наши пекари сигурно је да су свесни, такође, да овако више не иде. Данашње доба условљава сасвим други тип и начин организације производње. Све што му стоји на путу бива немилосрдно уништено. Мало и ситно, а уз то још и примитивно, не може се одржати. А и у колико се одржава трибут тога одржавања пада на терет целокупног друштва. Мали пекар своју незнатну производњу мора да надокнађује високом зарадом. Набављајући брашно на кредит он га мора скупо платити. У немогућности је да своју радионицу саобрази захтевима хигијене. Очевидно је да се такве привредне јединице у данашње време могу одржати једино на рачун целине. Али данашње доба носи и карактер веће социјалности. Општина и држава примиле су на себе велике и широке задатке у области старања за подизање и унапређење народног благостања. Општа је тежња да се трибути целине за рачун појединаца или чак и читавих привредних грана учине што мањи, што сношљивији. Ни у ком случају се не сме дозволити да се они осећају као велики и несношљиви терети, који су у организацији савремене општине и државе постали и тако велики.

У области градске производње хлеба нема се апсолутно никаквог разлога да се допусти, да трибут целине за рачун неколико стотина пекара буде велики и несношљив. Уопште ту несме бити никаквог нарочитог трибута целине. Ни економски, ни социјални ниби такав други разлог не може наложити да се данашњи систем производње хлеба задржава уз неку нарочиту жртву целине. Напротив, систем производње се мора саобразити интересу целине. Производња се мора организовати тако, да се произвођачки трошкови учине што мањим на које би, потом, дошла уобичајена профитна рата.

Данашња управа београдске општине, похвално увиђајући и сама потребу да приступи решавању овог питања, учинила је ових дана већ први корак. Одредила је наро-

читу комисију, која већ прегледа све пекарске радионице, утврђује методе и трошкове рада и затвара нехигијенске пекарнице. На основу прикупљеног материјала од стране ове стручне комисије следовао би закључак у ком се правцу у будуће има утицати на производњу хлеба у Београду. Без икакве намере прејудирања одлуке у том правцу, наше је мишљење да се безусловно мора одлучити за фабричну производњу. А да би се тај процес извршио без икаквих потреса дајемо сугестију нашим пекарима да властитом иниција-

тивом изврше замену распарчане, ситне, скупе и нехигијенске производње са задружном фабричном производњом. То би, по нашем мишљењу, био најбољи пут да се Београђанима обезбеди **добар, здрав и јевтин хлеб**, а да ипак многи од ситних хлебара не остану без привредне егзистенције. Прелажење на овај нов систем удружене производње верујемо да би био олакшан и потребним кредитима од стране Општинске Штедионице.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Називи београдских улица

— Један излет у новију историју Београда, Србије и Југославије —

(Наставак)

II

Међу руским политичарима и дипломатима XIX века велики је број оних којима се с наше стране дугује захвалност. Са те дугачке листе поменућемо само најзнатније личности и само из времена када су се нова Србија и нови Београд ослобађали испод туђинског ига.

По хронолошком реду први би био књаз *Адам Чарториски* (Пољак) који је на почетку Првог Устанка био канцелар руског царства и који је као такав био прво руско одговорно лице са којим су устаници ушли у преговоре преко своје депутације (1804. год.). Прота *Ненадовић*, који је био као неки вођ ове устаничке депутације, детаљно је описао своју мисију код Чарториског и предусретљивост коју је он показао. Осим тога, *Чарториски је први дао Србима и идеју о Уставу*. „Ваља да имате Синод. Јербо нити ће Росија, нити икаква држава корешпондирати са једним човеком, но са народом и са синодом!“ Тако Прота *Ненадовић* бележи да му је Чарториски рекао пре 126 година!

Много већу делатност имала је руска дипломатија у доба прве владе *Милоша Обреновића*. Свако зна да је *Милош* своје успехе задобио, у главном, дипломатским путем. Али мало ко зна колико је ту *Милошу* била у помоћи Русија и руска дипломатија. Осим тога мало ће ко знати да је чак и питање ношње (одела) било једно од питања које се морало расправљати путем дипломатије. Врло позната је слика *Милошева* са грдном чалмом око главе. Многome ће то бити необјашњиво, ако

не би знао да у оно време Султанови поданици нису смели носити друго одело до онакво какво је прописано за муслимане. Тако је руска дипломатија морала годинама интервенисати док за Београђане није извојевано право да баце фес и понесу шешир и капут, да се, одевају „по немечки“. Данашња ће генерација тешко схватити и разумети ову борбу против феса, па ће тешко увидети значај овога успеха, али треба знати да су ондашње генерације наших предака толико биле огорчене на Турке, да им је све било мрско што је турско. Тако и фес. А победа над фесом осећала се онда у народу као победа над Турцима, као једна нова добијена битка. Исто је тако било и са црквеним звонима. Додуше, *Милош* није дуго вермао забрану звоњења, и он је наредио да звона звоне и пре него што је забрана званично укинута. Али тек и то је било једно од спорних питања која су се између *Милоша* и Порте морала расправљати дипломатским путем, па је и та борба имала у народу исти значај као и у питању ношње.

Може се тек мислити колико је Србија *Милошева* доба имала муке и труда док је победила у главним питањима: у питању одређивања граница и у питању кнежеве наследствености. Отуда је врло драгоцен помоћ коју су руски министри спољних послова и њихови амбасадори у Цариграду указивали Србији. Неколико таквих Руса из тога доба заслужују и данас нашу захвалност. То су: *Ап. Бутењев, Д. Строганов, А. Рибопјер, граф Орлов, граф Неселъроде, кнез Италински,*

О руским људима доцнијега доба, који су овда онда учинили по неку услугу Србима и Србији нећемо говорити, јер они долазе после доба о коме овде претресамо.

*

Све што су Карађорђе и Милош са својим сарадницима а уз помоћ Руса учинили за подизање Срба, све је то за Европу било нешто што се догађа на Истоку, за који се јавно мњење Европе слабо интересовало. У средњој и западној Европи знало се само да на Балкану живе неки хришћани, који су, осим Грка, сви на ступњу варвара. За српски народ није се ни знало. Раић је у својој историји испричао како ни многа руска господа, при крају XVIII века, нису знала ко су то Срби. А влашки бољари, када је Хаџи Продан, после угушене му побуне, 1814. године, пребеглао у Влашку и ступио у службу као официр, називали су га Албанцем. И њега и све Србе његове, који су ступили у најамничку војску влашкога кнеза.

Да се овако погрешно мишљење о Србима почне мењати и да се Европа за њих и њихову судбину заинтересује, највише су тада учинила два Немца, два велика Немца. То су Гете и Ранке. Свакако је истина да су и Гете и Ранке створили о Србима суд упознавши се са Вуком и под Вуковим утицајем. Али то не мења ствар ни мало. Ранке је онда био познати научник, а Гете је имао реноме у целој културној свету од прилике онакав какав је у наше дане имао Толстој. Зато су редови о Србима, које су та два човека написали, били читани од свију, а њихов суд приман без резерве и околишења. Гете је, уз помоћ *Јакова Грима*, чак и превео на немачки неколико наших народних песама и ти преводи били су стварни доказ о културном стању Срба. Гетеов суд о Србима раван је Хатишерифу од 1830. год. Хатишериф је поставио основу новој држави, а Гете је Србима отворио врата културне заједнице Европе и тиме их ставио у положај за брже културно развијање.

Ранке је једини од њих недавно добио своју улицу у Београду — додуше не баш много угледну! — али се поставља питање: да ли ми одужујемо дуг овој тројници Немца, ако им само дамо по једну улицу у престоници? Ово нарочито стога што се и не види у чему су заслуге г. Ђорђа Вајферта и

поч. Кестера за Београд, Србију или Југославију, а и они, као Немци, већ имају своје улице. Зато би Гетеу и Ранкеу — ако не и Гриму — требало подићи и нарочите споменике (поред Вуковога, који је пројектован за парк пред Универзитетом). И за то би иницијативу требало да узме баш општина Београда, јер је прошло 100 година од како су нас задужили, а за све то време нико се не сети да им се достојно одужи.

*

Срби су грдно страдали због освајачке политике Турака. Најезда нам је уништила не само стару државу и културу, него нам је утаманила и скоро све споменике те културе. Уз то нам је робовање омело не само постепено културно развијање уз остале народе, него нам је из основа променило карактер и менталитет.

Питање је, сад, да ли су и у колико су за све то криви само Турци. Ово питање мора се поставити, јер није наш народ без икаква разлога створио максимум: „Потурица гори од Турчина“. Историјска је већ чињеница, на пример, да су српска властела, браћа Константин и Драгаш Дејановићи, који су имали своју државу југо-источно од Кнеза Лазара, били вазали Муратови у доба Косовске Битке и да је Мурат своју војску, идући против Лазара, превео преко њихове државе. Ко зна да ли коморције у тој Муратовој војсци нису били Срби, поданици браће Дејановића! А историјска је чињеница и то да су прве деценије турске управе биле врло благе према покореним народима и да прогањања настају баш у доба када потурчењаци почињу добијати положаје у држави. Синан-паша, онај који је спалио мошти Св. Саве, био је Арнаућин, не Турчин. И сви најљући зулуми, који су чињени надрајом у нашим крајевима биће да су чињени баш од Потурица. Иначе, народ не би дао ону горњу карактеристику. Али је народ и Потурице сматрао за Турке и у нашем народу с правом је остала велика омраза према Турцима. Међутим је Београд прешао преко тога и једна улица носи име једнога од Султанових гувернера над београдским (смедеревским) вилајетом. Ми већ имамо улицу *Хаџи-Мустафа-паше*. Додуше тога београдског велика наш народ је, кажу, звао „српском мајком“ због његове благе и човечне управе. Али та благост и човечност његове управе

била је последица напора српских добровољаца из времена познатог у нашем народу под именом Кочине Крајине. Свиштовским Миром, уговором између Турске и Аустрије који је закључен у Свиштову 1791. год., Турска се обвезала да ће дати амнестију свима својим поданицама Србима који су у рату учествовали на страни Аустрије, а осим тога да ће завести благ и човечан режим у београдском вилајету. Толико је Аустрија сматрала као довољно одужење за помоћ Срба указану јој у време рата. Из тога следи да је Хаџи Мустафа паша морао бити блажији и човечнији од ранијих везира, јер таквим радом само је испуњивао Портине обвезе из Свиштовског уговора.

Осим тога, Хаџи Мустафа је имао и други један рачун, лични рачун, да са Србима буде на доброј нози. У то доба било је у Турској Империји много султанових паша, који му власт (суверенитет) нису признавали над својим областима. У реду тих одметника био је и видински паша, гувернер видинског вилајета, Пазван-Оглу (Пасманџија, како су га називали Срби онога доба). Тај видински јаничар упућивао је своје људе да пљачкају по београдском пашалуку, за чију се безбедност имао старати београдски везир. Али Хаџи Мустафа паша није имао довољно војника (жандармерије) за сузбијање Пасманџијиних зулумџара. Управо, он није имао рачуна да држи велику трупу, јер издржавање те трупе, према уређењу царевине, вршило се из одређених прихода које је вилајет давао паши. А у колико већи издаци на жандармерију, утолико паши мање остаје. Довитљиви Турчин дошао је био, стога, на мисао да се за благост и човечност управе, на коју је био упућен и инструкцијама Порте и њеним обвезама из Свиштовског уговора, ипак наплати одраје.*) Тако кнез Алекса Ненадовић на Бранковине, и кнез Станко Арамбашић из Бегалџице, буду од њега овлашћени да они са својим људима бране источне границе вилајета. И ови су то чинили. Кнез Станко је и погинуо на тој дужности. А „српској мајци“ остајао је сав новац који је требао ићи на издржавање вилајетске жандармерије!

*) Има докумената из којих се сада сазнаје да су и неки претходници Хаџи Мустафе долазили на ову идеју, али је нису смели привести у дело.

Ето историске истине о овоме Турчину, који је тако лепу успомену оставио у овоме народу, који, иначе, није ни мало чувен са својих осећаја захвалности.

Ипак Хаџи Мустафа паша, везир београдски, којег су јаничари удавили 1801. год., није незаслужан за наше ослобођење. Додуше, он као Турчин није желео да се Срби побуне и отпеце од царевине, али је његова амишност учинила да су Срби могли слободно да се наоружају и да се њих неколико хиљада обучи у руковање оружјем. Тако Хаџи Мустафа паша има несумњиво индиректних заслуга за Устанак. Али има још неколико Турака из тога времена којима би требало сачувати бар толико спомена у нашем народу колико и овом паши. На прво место ту долази онај *Ибрахим*, ханџија у Тополи, који је благовремено известио Карађорђа да из Београда долази Узун-Мехмед (Хаџи-Климентал) с налогом да га ухвати и убије, те се Карађорђе успео склонити у шуму и сачувати живот. Исто колико овај Ибрахим, задужио нас је и онај *Серчесма*, који је 1815. год. узео Милоша на веру и одвео преко Дрине у логор босанског везира Куршид-паше, па затим Куршида, који је хтео Милоша интернирати, приморао да га пусти, како би он своју задану веру одржао. Извесно је да Први Устанак не би имао онако победоносан ход, да му на челу није био један тако високо обдарени војсковођ као Карађорђе. А исто тако је известно да би и Други Устанак имао мање повољних последица и да би се питање Срба много спорје и траљавије решавало, да међу Србима није било Милоша, који је био исто толико вешт дипломата, колико и јунак и војсковођ. Отуда су заслуге и Ибрахима и Серчесме за нас врло значајне.

И још два Турчина из доба Устанка дугују нашу сталну захвалност. То су *Дели Ахмет* и *Абу Бекир паша*. Дели Ахмета и Прота помиње у својим „Мемоарима“ а помињу га и остали извори као човека који је напоредо са вођима Устанка ишао по народу и соколио га да се диже на оружје. Јер треба знати да се наш Устанак против Турака развио из буне на дахије, коју су буну исто толико желели исправни Турци колико и српски кнежеви и остали зачетници буне. А Абу Бекир је био босански везир који је са својом трупом дошао у помоћ Србима против дахија. За њега

се не може рећи ни да је желео устанак Срба, нити да је својом иницијативом дошао Србима у индат. Али је он свој задатак само упола извео и зато је заслужан наше захвалности. Према наређењу из Цариграда он је имао да утиша буну уклањањем дахија с узурпаторског положаја. Међутим, Бекир паша је помогао побуњене Србе да смакну дахије, али је Србе и даље оставио скупљене и наоружане а он се са трупом вратио у Босну. Извесно је да Бекир паша овако није поступио из неке нарочите љубави према побуњеној раји. Али

ни Хаџи Мустафа паша, видели смо, није водио онакву политику према Србима из љубави према њима. Али факта остају: и један и други снажно су помогли устаницима у борби за ослобођење. И зато и Бекир паша треба да добије своју улицу и то баш ону која с „Белих Вода“ води на Чукарицу. Тамо на „Белим Водама“ био је његов логор и одатле је он дириговао борбом против дахија.

У идућем одељку видећемо коме још од устаника и самих Срба дугују Београд, Србија и Југославија за своје подизање и величину.

(Свршиће се)

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unilib.rs

Д-р Ст. Стајић, дечји лекар,
лекар школске Поликлинике

Користи од дечјих опоравилишта и летњих ђачких колонија на мору и у планинским крајевима

Када настану сунчани летњи дани и када се приближује школски одмор за ученике, на свима странама и у свакој београдској кући са радошћу или са забринутошћу отпочну разговори о томе, како би и где деца могла или требала да проведу тај летњи одмор. Тај се осећај јавља спонтано у души сваког родитеља и као нека дужност према своме детету. Потреба тог одмора је очевидна и не само за слабуњава, болешљиву децу него и за здраву децу. Слобода за кретање и живот на сунцу и чистом ваздуху у природи, далеко од загушљиве варошке атмосфере и прљавих, прашљивих улица и нездравих станова, осећа се као природан нагон у младом дечјем организму. Као и најсићушнији живи створ природе, који лети при првом сунчавом зраку напушта своје мрачно зимско скровиште, тако и деца, пуна задовољства и среће, радо остављају своје мрачне станове, у којима су били приморани да проведу целу зиму, да би јурили по сунцу и чистом ваздуху.

Природно, свако дете није у могућности да ужива стварне користи од поља, шуме, мора и чистог ваздуха, јер сиромашни родитељи са широких периферија и из хиљаде уцерице Београда не могу да шаљу своју децу у неку бању, опоравилиште или на море. Без сумње највећи број те сиромашне деце осуђен је да проведе и то најлепше годишње време у њиховим мрачним, нездравим стањевима, под рђавим хигијенским околностима и са недовољном исхраном, што је резултат материјалне и социјалне беде. Мислим, да би се и тој деци морало помоћи у многоме и то баш најбоље у школскоме добу, када се њихов још

млад организам развија и расте, а и сама школска настава захтева труда и напора. Када је њихов организам још неотпоран према многим болестима, а најпре противу туберкулозне латентне инфекције, која у њиховом доцнијем животу најчешће напада ту бледуњава, мршаву и слабо развијену децу за време школског доба. Оставимо на страну ону срећну децу имућних родитеља, која могу сваке године да проведу неколико летњих месеца на мору, у бањи или у планини и на селу, да би се отуда вратила весела, румена, крепка и са већом отпорном снагом за наступну зиму и сезону разних оболења. Вратимо се оној деци из београдских сиромашних и радничких домова, јер је њима најпотребнија и најхитнија помоћ; треба њих на време спасавати. Дужност је свију нас, и општине и друштва, и државе и појединаца да пружимо помоћ овој деци. Потребно је имати што више дечјих опоравилишта и ђачких летњих колонија. Најпре за децу из школског доба, али такође по могућству и за децу из предшколског доба, јер треба и њихов организам оснажити за оно тегобније школско доба, које се проводи највише у затвореним и мрачним школским зградама. Имамо свакодневне примере да видимо или да чујемо јадиковања многих родитеља, који нам кажу, да су њихова деца, док нису пошла у школу имала врло добар апетит, била живахна, чврста и рмених образа, а сада су, од како иду у школу бледа, млитава, без апетита и живости. И заиста то је у многоме тачно. Живот у тој загушљивој школској атмосфери и напор за рад, учине да деца изгубе апетит и измени се

њихово здравље. Дакле, школско доба представља један важан период времена у животу детета, нарочито варошког, београдског, и треба се потрудити, да се онда његов организам оснажи.

За децу из предшколског доба треба само друштво, хумана удружења или општина да се постара и да се оснују летње дечје колоније бесплатне или за приступачне цене и то изван вароши, или по селима и у брдима и на мору, где би под надзором школске сестре или стручног лица проводили 2—3 месеца преко лета.

Од пре 4 године иницијативом Министарства Народног Здравља (Хигијенско Одељење) на челу са начелником г. Д-р А. Штампаром и особитом заузимљивошћу шефа школских поликлиника г-ђе Д-р Н. Николајевић у могућности смо, да шаљемо децу у неколико дечјих опоравилишта на мору и у планинским крајевима за ђаке из основних и средњих школа.

Од опоравилишта на мору имамо: Локрум, које може да прими од једном 180 деце (у току 1929 било је 345 деце); затим Селце (американски дом), које може да прими 50 деце, (у току 1929. било 171 деце); Мартиншћица, која може да прими одједном 50 деце, (у 1929. г. било 23; Црквеница, која може да прими одједном 50 деце и на Хвару 20 деце. Опоравилишта у планинским крајевима: Нови Мироф, који може да приме 40 деце, Венац у Фрушкој Гори, који може да прими 120 деце (у току 1929. било је 458 деце), Шумадија, која може да прими 100 деце, Озрен (Босна) 100 деце (1929. било је 126 деце) и Озрен (Ниш) 85 деце. Опоравилишта у бањама: Ковиљача, која може да прими 50 деце (у 1929. било 57 из Београда).

Ово је свакако добро, али је свакако тако исто и недовољно, апсолутно недовољно, да се помогне хиљадама сироте и слабуњаве деце из школског и предшколског доба, тим више је недовољно што се са ових непуних 1000 опоравилишних места служи не само Београд, него сви градови у земљи. Пред крај школске године, лекари школ. поликлиника одабирају слабуњаву, малокрвну децу и децу са повећаним периферним лимфним жлездама и повећаним плућним жлездама, затим мршаву децу, са узаним грудним кошом и слабе конституције у опште. Уз то се

узимају у обзир и деца туберкулозних родитеља и деца код којих се при клиничком и радиоскопском прегледу нађе, да су им плућа нешто ослабљена, са смањеним дисањем и смањеном звучности као и са недовољном прозачношћу врхова. Најпре се узимају у обзир деца сиротих родитеља, инвалида и нижих службеника, која се шаљу бесплатно или која плаћају само путне трошкове, док трошкове за све време боравка сноси београд. општина или Центар. Хиг. Завод. Извесан број ђака, од оних који се хране у ђачкој трпези Њен. Вел. Краљице, шаље се свакога лета на море. Тако је прошле године послато укупно 40 ђака. На Локрум у групама од 25—30 ђака одлазе са 1 школском сестром за опоравилиште, где проведу обично месец дана. Деца имућних родитеља, којима је потребно опорављење, плаћају 900—1080 динара месечно заједно са путним трошковима, тако да за 30 динара дневно могу користити чист морски или планински ваздух, у неком климатском месту.

У току лета 1929. године почев од 1. маја па до 1. септембра послато је из Загреба 492 ђака, из Љубљане 250 ђака, из Сарајева 196 ђака, из Скопља 86 ђака и из Београда из основних школа 328 ђака, од којих су били 300 бесплатних, а 28 плаћених, и 60 ђака из средњих школа.

Из Београда у току 1929. ђаци су били упућени на Локрум, у Шрметлицу, у Селце, у Ковиљачу и на Венац (Фрушка Гора). Прва група од 25 ђака из осн. школа упућена је маја месеца на Локрум, затим у јуну група од 40 ђака и у августу група од 34 ђака. У Селце у јуну група од 16 ђака, и септембра група од 20 ђака. На Венац у јулу група од 32 ђака. У Шуметлицу група од 10 ђака у јуну месецу, у јулу група од 24 ђака, у августу група од 20 ђака. У Ковиљачу у јуну група од 24 ђака, у јулу група од 32 ђака и у августу група од 26 ђака. А укупно ђака из средњих школа упућено је 60.

Познате су користи од боравка на мору или на брду и благотворан утицај сунца и чистог ваздуха на млад дечји организам, а нарочито је огромна његова превентивна моћ у јачању и развијању младог дечјег организма за будуће борбе од разних болести, које ће га снаћи у животу. Благотворни утицај сунца на човеково здравље било је познато

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

још у најстарија времена. Још су стари Египћани знали за сунчање у циљу побољшања здравља, што нам показују и сачувани барелефи још из XIV. века пре Христа. Доцније су стари Грци и Римљани нарочито примењивали сунчање и из тога доба су познати чувена римска solaria нарочита места за сунчања по свима варошима. И сам Хипократ помиње у V веку пре Христа, да је сунце моћно средство за чување здравља.

Не само да сунце даје живота биљу, него даје и свима живим бићима. Узмимо само за пример многу нашу децу, која живе стално по београдским мрачним становима и уцерицама и њихова бледа лица и колико су она мање отпорна нападају сваке болести!

У току године почев од маја месеца до октобра закључно ми имамо код нас у земљи интензивну сунчану светлост и за то време, у опште узев, деца су стално изложена сунчаним зрацима. На против, од новембра до априла сунчани дани су ретки и сунце је слабо и оскудно у ултравиолет зрацима. Атмосфера је често магловита, небо облачно и због влаге и хладноће већина људи, а нарочито деца у великим варошима проводе у собама иза затворених прозора и без светлости. И баш за тај период недостатка сунчеве светлости деца имају предиспозицију за већину заразних болести и болести органа за дисање, док су мала деца изложена рахитису.

Такође чист планински ваздух пружа неочењиве користи у погледу поправљања ослабљеног организма.

Циркулација крви је живља на висинама као и интензитет дисања, услед чега долази и јача хемапоеза крви и повећавање броја крвних зрнаца, плућа дишу целом својом површином. Функције свију органа су живље и дете кретањем на чистом ваздуху и сунцу добија и бољи апетит, дубљи сан и добија у тежини.

Сунце има велику стимулирајућу моћ на човечји организам.

Michelet је са правом казао, да је људском цвету од свију цветова највише сунца потребно. Оно је неопходно младом дечјем организму, да се ојача и бори од болести. Потреба за сунце је у дечјем добу императивна. Исто као што и биљка вене у мраку, тако исто и деца вене без сунца. Природа нам га

обилно и свуда пружа и треба га умесно користити.

Неки су аутори чак успели да докажу, да су варијације разних сезонских болести у вези са годишњим временом и да докажу профилактичну моћ сунца. Болести, на које сунце има превентивну моћ имају сезонску кривуљу са максимум у месецу марту и септембру, онда када је сунце слабије, назване су хелиофобне болести рахитис, спазмофилија, туберкулоза, куга, стрептококе и стафилококне инфекције као и пнемококтичне.

Успеси од сунчања су врло добри и према њима можемо рећи, да је сунчање врло моћно профилактично и терапијско средство, које добро руковођено може да да најбоље резултате. Сунчање треба добро да познају данас сви лекари и оно се из дана у дан све више примењује.

У суначним данима треба децу врло лако одевати, да би ултра љубичасти зраци из сунчаног спектра што боље и интензивније дејствовали на тело или још боље пустити да само у гаћицама, а са голим грудним кошом, да буду скоро цео дан на сунцу. Једном навикнута на сунце, деца се хармонично развијају физички и умно, пркосе рахитису, туберкулози и болестима органа за дисање и свима оним незгодама: увећани крајници, бледило, повећане жлезде, које толико мајки чине брижним. Сунце је заиста најбољи лек, који можемо сами себи и без лекара применити. Деца, која живе у варошкој загушљивој атмосфери после боравка на мору или на брду, враћају се као препорођена. Ваздух на морској обали садржи више кисеоника и мање угљеног диоксида него ваздух на даљини од мора. Озон је три пута обилнији него у варошима. Он неке умирује, друге стимулира, а овај је гас нарочито бактерицидан и то је његова велика моћ. Јод, који произлази из морских алга 13 пута је обилнији на мору него на копну. Овај органски јод се лако асимилира од чега долази тонично дејство морског ваздуха. Ретка насељеност, одсуство индустријских предузећа и нарочито обилно зрачење ултравиолет зракова, јер се директним сунчаним зрацима додају и одбијени зраци од огромне морске површине. С друге стране и анализе морског ваздуха несумњиво су утврдиле чистоту морског ваздуха у погледу количине микроба, који су све мање

у колико се одмичемо од обале тако, да је ваздух на даљини од 20 км. од обале скоро стерилан..

Живот, односно начин живота за време бављења на мору или брду треба да је више мање спортски живот, интензивност у раду и покретима са већим интервалима одмора, а храна обилна. Сунце и чист ваздух треба обилно користити за очвршћавање организма.

Потребан је у сваком случају и стручан надзор ове деце. Најпре и само опоравилиште (место или зграда) треба да је заклоњено од северних ветрова, а изложено сунцу. Висина оптима 600 м. за брдска опоравилишта, а насеобине изложене југо-западно. Школска сестра потребна је за сваку групу, која о њој води рачуна. Одабирање деце по групама врло је корисно, т. ј. да слабија и мања деца буду одвојена од снажнијих и старијих. Лакше и мање заморне игре и гимнастичке вежбе одредити слабијим. А нарочито пажњу обратити на децу са неразвијеним, узаним грудним кошом, којима је потребна свакодневна гимнастичка дисања на сунцу. За тим издвојити децу са повећаним крајницима и аденоидима, која обично недовољно дишу. Треба свако дете научити да пере грудни кош водом, а потом гимнастику. Ноћу спавати при отвореним прозорима. Уз свако опоравилиште неопходно је потребна соба за изоловање у случају појаве неке инфекционе болести. Најбоље време за бављење у опоравилишту је од 15. јуна до 15. септембра. Онда је сунце најјаче, дани најдужи и најтоплији.

Наше лично искуство даје нам повода да још једном подвучемо велике користи од дечјих опоравилишта и летњих колонија, јер доста велики број деце, које смо у току 1929. у лето из Школ. поликлинике послали у опоравилишта на мору или брду и њихово побољшано здравствено стање пружа нам директне практичне податке.

Од 25 деце из прве групе, која је била послата на море Локрум, маја месеца, 4 су добила по 1 кгр., 1 добило 2 кгр. 1 добило 3 кгр., 4 више од 1 кгр., осморо испод 1 кгр. Код 4 иста тежина и само 1 дете изгубило у тежини. То је дете случајно отишло без лекарског прегледа са својим братом. При повратку констатовали смо, да је дете било врло мршава, бледо са поштреним дисањем на врховима и од увек тако било, по исказу

мајке. Дакле дете, које по здравственом стању не би смело да се упути на море. Од 20 деце из II групе, упућених на Локрум, 2 изгубило у тежини остали добили: 3 изнад 1 кгр., 2 по 2 кгр., 8 по 1 кгр., остали испод 1 кгр. Ш група од 17 деце: 2 добило у тежини више од 2 кгр., 4 испод 2 кгр., 3 деце по 1 кгр. остали испод 1 кгр., 2 изгубило. У Селце: I група од 8 деце, 7 добило у тежини од 1—2 кгр. 1 изгубило. II група, од 10 деце, 1 испод 1 кгр., 2 изгубило у тежини, осталих добило између $\frac{1}{2}$ —2 кгр. Венац: I група од 16 деце испод 1 кгр. 1 дете, остали од 1— $2\frac{1}{2}$ кгр. Шуметлица: I група од 12 деце: 1 изгубило, 7 добило изнад $1\frac{1}{2}$ кгр., остали по 1 кгр.; II група од 10 деце: сви добили од 1— $2\frac{1}{2}$ кгр.; III група од 5 деце сви добили изнад 1 кгр. Ковиљача: I група од 9 деце, 2 испод 1 кгр., 7 од 1—2 кгр.; II група од 13 деце, изгубило у тежини 2, остали добили од 1—2 кгр.; III група од 12 деце, добило испод 1 кгр. двоје, изнад 1 кгр. 7; 2 од $2\frac{1}{2}$ —3 кгр., остали 1 кгр.

Из овога можемо закључити да су од 164 деце, која су провела месец дана на мору или у брдским крајевима — само 6 изгубило у тежини, 6 имало исту тежину, а остали добили у тежини од $\frac{1}{2}$ —4 кгр., т. ј. 93% добило у тежини.

Многи се питају, да ли је боље послати децу на море или у брдовите крајеве? Свакако да постоје индикације и контраиндикације и за једно и за друго а то је лекарево да одреди, према здравственом стању детета и његовој конституцији. У сваком случају мишљења су подвојена. Нека су само за море, а друга само за брдо. Радо бих се придружили овој другој групи, јер нам то лично искуство налаже. Посматрајући више година децу, после бављења у брдовитим крајевима, увидели смо, да су скоро сва деца добијала у тежини, имала лепшу румену боју коже, чвршћа и са живљим покретима, бољи апетит и мирнији сан, а код извесног броја деце констатовали и повећање црвених крвних зрнаца у крви као и проценат крвне боје — хемоглобина. Нико не пориче и користи од мора, које су сигурне и очевидне, али сматрам да ту треба ипак бити обазривији при одабирању, јер често пута интензивно сунце и врућина на мору, као и неумереност у купању и сунчању нарочито, може да донесе само незгоде. Видели смо до-

ста деце, која су изгубила у тежини, апетит им није био добар а изгледала као мршава, спечена. Свакако да се користи од боравка на мору могу очекивати тек мало доцније, у току зиме, али смо и онда имали супротне доказе. Сматрамо, да би на море требало слати најпре децу са рахитичним променама костију, са повећаним периферним и плућним жлездама а чија су плућа здрава. Никако децу са плућним оболењима и нервним болестима. Док бледуњава, мршава и слабуњава деца, чија су плућа у неколико ослабљена много више користи имају од планинског ваздуша, висине и сунца.

Када узмемо у обзир, да сирота деца морају при повратку да проводе низ месеци преко зиме у својим мрачним и нехигијенским домовима, где спавају и више особа заједно, колико су им од користи ово бављење у опоравилиштима, које их ојача да могу лакше да поднесу тај бедни породични живот и са оскудном храном и да се следствено боље одупиру болестима.

Када би се сваке године слало хиљаде слабуњава деце у опоравилишта, можемо на крају основне школе имати свакако и хиља-

дама здравије деце и доцније здравије генерације за живот. У нашој земљи поред лепе морске обале, имамо скоро у свима крајевима врло погодна места и треба што више оснивати таква опоравилишта за децу и имућнијег и сиротог стања, а првенствено за ову последњу, да би у најкритичнијем периоду, у периоду рашћења и развића добили што више снаге и здравља. Словеначка нам пружа дивне крајеве, затим Фрушка Гора. У Србији Рудник, Венчац, Златибор, Соко-бања, Врање и Сурдулица, да поменемо само најугоднија места, где се могу подићи опоравилишта за децу. Како туберкулоза не штеди децу ни у овоме добу, било би корисно подићи 1 или 2 санаторијума искључиво за туберкулозну децу из школског доба, где би себи нашли сигуран лек, него их оставити да сигурно пропадају у својим кућама, без неге и довољне хране.

Дужност је свију нас, да чувамо здравље наше деце и да у срдачној сарадњи са општинама и државом оснивамо што више дечја опоравилишта и да стварамо будуће здраве генерације и здраве грађане наше отаџбине.

Salus populi suprema lex!

WWW.UNILIB.RS
 Р
 С
 К
 А
 Б
 И
 Б
 Л
 И
 О
 Т
 Е
 К
 А

Јела П. Спасић,
претседница управе Обданишта

СОЦИЈАЛНО-ХУМАНИТАРНА ХРОНИКА:

Живот и рад у дечјем обданишту бр. 2

Дечја обданишта с правом се могу убрајати у најјаче социјалне установе, јер ослобођавајући матере од брига за децу, док су на раду, помажу им да лакше подносе терет за одржавање својих породица и пружају им могућности да поштеним радом осигурају опстанак себи и својој породици. За децу пак обданишта се старају, да их подигну интелектуално, морално и физички, чувајући их од уплива улице. Овај је задатак тежак, кад се зна да су та деца рођена под најтежим околностима и да живе у рђавим домаћим материјалним приликама. Поред тога мати, запослена преко целог дана, долази увече преморена и тиме неспособна да деци пружи ма и најситнију пажњу и нежност, лишава их у потпуности домаћег огњишта и материнске љубави, и код те незбринуте деце још у најранијем детињству у души се зачне незадовољство и завист према деци, која живе у срећнијим околностима. Стварањем обданишта пружа се и њима могућност, да живе у бољим приликама и да им се душевне особине развију и оплемене. За љубав те деце

држава и општине треба да учине све, да се повећа број обданишта у свим већим градовима и у мањим местима отворе бар по једно.

Од отварања овог дечјег обданишта названог бр. 2., од 12. јануара 1919. г., до 1. јануара 1930 године кроз њега је прошло 924 мушке и 643 женске деце — укупно 1567. Са много труда и добре воље управа овог обданишта успела је да у прошлој, 1929 години, збрине већи број деце него у 1928, а тако исто запосли и већи број дечјих матера. Кроз њега је у прошлој години прошло 120 мушке и 52 женске деце — укупно 172.

Деце је било:

ДЕЦА	По родитељима				По занимању родит. старат.				При-медба		
	без родитеља	без оца	без мајке	Свега	чиновн.	трговца	занатлија	радника	Свега	Ванбрач-не деце	Свега
Мушка . . .	139	6	74	120	2	2	6	110	120	8	8
Женска . . .	316	2	31	52	1	4	47	52	6	6	
Свега . . .	455	8	105	172	3	2	10	157	172	14	14

ДЕЦА	По узрасту											По месту рођења				По народности				По вери			По школовању			
	од 2 год.	од 3 "	од 4 "	од 5 "	од 6 "	од 7 "	од 8 "	од 9 "	од 10 "	од 11 "	Свега	у Београду	у Југославији	у Иностран.	Свега	Југослвени	Руси	Немци	Маџари	Свега	Православни	Католици	Свега	у забавишту	у основној школи	Свега
Мушка	1	16	20	29	17	15	10	6	4	2	120	60	59	1	120	111	3	4	2	120	113	7	120	100	20	120
Женска	2	5	9	14	12	4	2	2	1	1	52	31	20	1	52	45	3	2	2	52	47	5	52	44	8	52
Свега	3	21	29	43	29	19	12	8	5	3	172	91	79	2	172	156	6	6	4	172	160	12	172	144	28	172

СТАЊЕ ДЕЧЈЕГ ЗДРАВЉА

У прошлој години обољевања код деце била су веома ретка и то поглавито од назаба и кашља. Озбиљније су боловала три детета и то: једно од малих богиња, једно од запаљења бронхита и једно од запаљења плућа. Сва три детета спроведена су у болницу, прво у заразно одељење, а друго двоје

800 динара и израдили да стан добије у државној згради. Поред ове послали смо преко разних установа још 14, а потпомогнуте су и три мајке с 300 динара да одведу децу у околна села код родбине. Добровољном лекару Д-р Бошку Спасићу, Општини града Беогара, Централном хигијенском заводу, Обласном одбору Београдске области, Под-

Деца из Обданишта бр. 2. за време ручка.

у Енглеску дечју болницу. Умро нам је свега један питамац, кога је мати одвела у село код својих родитеља да проведу Божић. Ту се заразио дифтеријом и немајући лекара подлегао зарази.

Како је у улицама око обданишта било више случајева шарлаха, то по савету нашег лекара Д-р Бошка Спасића замољен је Централни хигијенски завод да пошаље лекаре и пелцује децу. Пелцовано је 56 деце, као и особље. Благодарени томе није било обољевања од те опаке болести. Када су почела рад опоравилишта Подмлатка Црвеног Крста послато је преко њега на опорављење петоро слабуњаве деце. За ту сврху примљено је од Обласног одбора Београдске области 2.400 динара. Општина града Београда послала нам је троје, једно од њих за Ковиљачу. По савету лекара ми смо тако исто упутили једног дечка. Његово одашиљање помогли смо са

млатку црвеног крста и осталим установама за ово нека је хвала.

ВАСПИТАЊЕ ДЕЧЈЕ

За васпитање дечје поред одбора госпођа старале су се и две наставнице: г-ђе Драга Пребил и Смиља Радишић. Како је госпођа Пребил у неколико махова била болесна, а г-ђа Радишић осуствовала због порођаја више од шест недеља, то смо у току прошле године били принуђени хонорисати готово целе године једну васпитну снагу, јер је деце бивало преко 76—78. Принцип, да се деца групишу у мање групе, није се могао извести под тим условима, тим пре, што је тешка економска криза код дечјих породица доводила све већи број деце. Мењање пак васпитних снага врло штетно утиче на само васпитање. Хонорисање такође падало је врло тешко, јер материјално стање обданишта није ни мало завидно, а хонорар и плата за особље

износили су око 2.000 динара месечно. Субвенција, коју примамо од Општине града Београда у 6.000 динара месечно према броју деце, била је и сувише мала, кад се зна шта стаје једно дете, те је одбор морао да уложи много труда, да подмири велике издатке.

Поред рада по програму за забавишта наставнице су морале радити и са школском децом. На ручни рад обрађана је тако исто велика пажња као и на обраду школског врта. Деца су учествовала у данима Црвеног крста у поворци, и то у две групе, ауту, који је претстављао шуму, и као мали болничари пешице. Обе групе изазвале су велико допадање. О прослави Св. Саве извела су врло леп програм, поглавито у националном духу. О Материнском дану одржано им је једно мало предавање о дужности и љубави деце према матерама. Ради тешњег додира с дечијим мајкама позивате су мајке на заједничке састанке с управом и том приликом давати су им савети, како треба да негују и васпитавају децу.

ИСХРАНА ДЕЦЕ

Деци су давана по четири obroка дневно. О ручку су увек имала довољно поврћа, а меса четири пута недељно. Петком су поред поврћа добијала и какво тесто, а воће им је куповано од добровољних прилога. Свакога дана на храни је било просечно 76—78 деце, а неких дана и по 82—84. Захваљујући субвенцији Београдске општине, добрим људима и вредним госпођама из одбора исхрана је била добра. Мерење код деце давало је најбоље резултате. Наш добровољни лекар и лекари Централног хигијенског завода, који су обилазили завод и мерили децу, били су увек задовољни с резултатом здравља и дечијим изгледом.

СОЦИЈАЛНИ И ХУМАНИ РАД

У прошлој години с дана на дан јављао се све већи и већи број матера с молбом да им се деца приме у обданиште, а по могућству и њима помогне да се запосле. Управа им је радо излазила у сусрет, примала децу и налазила посла незапосленим мајкама. Обилазећи децу, наилазила је на велике невоље и радо притицала у помоћ саветима, интервенцијама, и а материјално у колико је то могла. У породицама где је владала каква различна болест, нарочито туберкулоза, деца су

довођена после лекарског прегледа у дом, где се старало да им се пружи добра храна, а пространо двориште обданишта с пуно сунца чинило је, да се је после кратког времена осетио код те деце напредак. Код тешког случаја Радмиле Живановић, удове, управа обданишта јој је притекла у помоћ извесном са свотом за прву помоћ од 100 динара, ангажовала штампу, узела старије дете к себе и помогла, да се млађе, умрло од глади сахрани. Помогла је и једној сиротој чиновничкој породици и спасла је од глади и студи. Једној другој београдској матери, чије је дете умрло нелечено, помогла је преко свог лекара да се друго смести у болницу и лечи. Данас су та деца код нас опорављена и пуна здравља.

Да би што више развила своју хуману и социјалну акцију, управа се обраћала свим надлежним факторима да је помогну. Са задовољством бележимо интересовање Београдске општине, Министарства социјалне политике, Министарства народног здравља и Министарства просвете преко госпође Д-р Љубице Јовичићке, школске надзорнице за град Београд.

Управа обданишта помагала је социјални рад Београдске општине и делегирала три чланице: г-ђе Спасић, Косић и Комадину за дежураре у Дому стараца и старица. Сарађивала је при стварању Библиотеке општине града Београда. Сарађивала је при свим манифестацијама и скупљању прилога Црвеног крста. Обласног одбора Црвеног крста и Подмлатка црвеног крста, чији су чланови наша одраслија деца, Народне одбране, Друштва за чување народног здравља, Лиге против туберкулозе, Књагиње Зорке, Књагиње Љубице, Управе женске секције Фидака, где су делегиране две управне чланице, Друштва за заштиту девојака, Друштва за васпитање и заштиту деце и т. д. Поводом освећења костурнице палим јунацима у одбрану Београда учествовало је неколико наших управних чланица. Послали смо на захтев Централне Фидака и Централног хигијенског завода извештаје о свом раду са сликама својих питомаца.

Управа обданишта је члан Народне женске заједнице где је делегирала у управу две своје чланице. У вези је са свим друштвима у заједници и помаже их у заједничком раду. На скупштини Народне женске заједнице у

Доброти, Боки Которској — присуствовале су претседница г-ђа Јела Спасић с управним чланицама г-ђама Милком Кочићком и Калиопом Комадином. У нову управу Заједнице на челу с госпођом Маром Трифковић, као претседницом, изабрана је и наша претседница за члана управе, која је уједно и претседница Социјалне секције.

Управа обданишта радила је интензивно на заштити све деце, којима је заштита потребна. Учествовала је у приређивању Материнског и дечијег дана. Приликом Дечијег дана у друштву са Српском мајком, Обдаништем бр. 3. и Јеврејским Женским друштвом скупљала је прилоге, учествовала с децом у дечијој поворци, приредила концерат у порти цркве Св. Марка, где је била приређена ужина за 500 деце из основних школа и обданишта. Чист приход био је подељен на сва друштва, која су учествовала. Од те суме 1000 динара дато је Хипотекарној банци на чување, а 504 употребљено је на децу, која су ишла на опорављење.

Као члан Народне женске заједнице учествовали смо на припремама за „Кочићево вече“ приређено у великој згради Народнoг позоришта, да би се помогло преносу његових посмртних остатака и одужило његовој сени књижевника и националног радника. Један члан наше управе почаствован је избором у пододбор „Змијања“ у Београду, чији је задатак да преносе тело Кочићево у Бања Луку, подигне му споменик и оснује фонд за помагање сироте деце.

На позив Београдске општине управне чланице г-ђе Олга Марин, Милка Кочић, Драга Стефановић и Калиопа Комадина учествовале су при дочеку наше браће из Загорја, Босне и Лике. Учествовали смо на свим скупштинама и славама свију друштава у Београду. Послали смо за гладну децу преко Подмлатка црвеног крста свој скромни прилог, исто тако и за гладне у пасивним крајевима опет преко Црвеног крста.

Приликом рођења Његовог Височанства Краљевић Андреја управа је спремила повојницу, лутку обучену у одело из Шумадије и честитала Краљевском Дому нову радост с најлепшим жељама.

Друштво за уређивање Палилулског краја „Палилула“ с управним чланицама приредило је 14. марта т. г. концерат у корист об-

даништа. На истом суделовало је „Академско певачко друштво „Обилић“, певачко друштво „Станковић“, „Академски квартет“ професора и асистената Универзитета, „Удружење глумаца“ с госпођом Паранос и г.г. Бошком и Божом Николићем. Концерат је одржан у Палилулској основној школи. Успео је морално и материјално. Чист приход од 8000

Једна група деце из Обданишта бр. 2. са претседницом управе Обданишта г-ђом Јелом Спасић и чланицама управе.

динара дат је на припод банци. Из овог се види, да се управа трудила, да што више прошири свој рад на хумано-социјалном пољу, а да ли је у томе успела на читаоцима је да то оцене.

МАТЕРИЈАЛНО СТАЊЕ ОБДАНИШТА

У прошлој години од Београдске општине као редовну помоћ добијали смо по 6000 динара месечно.

Од Министарства социјалне политике и народног здравља 3000 динара. По 1000 динара добили смо од Његовог Величанства Краља за Оцеве, Друштва за васп. и заштиту деце, Друштва за уређење палилулског краја — Палилула, г-ђице М. Марјановић за упис у добротворе своје сестре пок. Маре Петковић, бив. наставнице Женске учитељске школе, 600 динара од г-ђе Милице А. Ђорђевићке за упис у добротворе свог пок. зета Д-р Миленка Матерног, бив. лекара, по 500 динара од г. Аврама Филиповића, трговца за упис у добротворе своје пок. супруге Лепосаве и г-ђе Даре и Љубе Давидовића, министра у пензији, приликом дана рођења свог пок. унука Душана-Гуге Аранђеловића, бив. ученика VI. раз. гимназије. Породица пок. Данице Христићке, бив. претседнице Народног женског Савеза за фонд под њезиним именом приложила је као и сваке године 1000 динара. Г-ђа Вида Цвијановић на дан смрти свог погинулог брата Витомира Павловића, бив. професора 100 дин., г-ђа Даница Кнежевић 100 дин. О прослави Св. Саве добијено је свега 1130, јер је прослава услед заразних болести била забрањена од Министарства просвете. Имена приложника оштампана су у дневним листовима стога их овде не испи-сујемо. Од ове суме издато је на поправку и кречење дома 5000 динара, за куповање 6 нових столова, 12 клупа и 24 колица 6.840 динара, за куповину завеса 500, за урамљивање дечјих фотографија 50 и за униформе сокола 1000 динара.

Г. Алекса Алексић, заступник Форда, који нам је био и домаћин о слави оденуо нам је о слави 20 деце. Миша и Иванка деца Д-р Божане и Љубе Михајловића одели су нам 12 деце, Друштво „Поцепани капут“ 10 деце, друштво „Ротква“ 4, Женска секција „Фидака“ 2, г-ђа Даница Поповић 3, г-ђа Ђурић 2, управне чланице 15, и г. Драгомир Поповић, абација 1 дете. Општина града Београда поклонила нам је 30 м³ дрва и велику количину млека, г. Ђорђе Вајферт, индустријалац 2.000 килог. угља, Министарство народног здравља 2 лавора, 2 бокала, 10 сламарица, 25 пешкира, 10 завоја, 2 кофе за воду, 3 лонца, 3 шерпе,

3 поклопца, 25 троугли марама, 20 повезача, 10 тањира, 5 метра газе, 1 кило вате, аспирина, кинина и других лекова за ручну апотеку. Фирма Рајић и Вуковић играчака у вредности преко 1000 динара. Како ова фирма већ годинама обдaruје нашу децу играчкама то је изабрана за добротвора и предата јој је у знак захвалности друштвена диплома. Од Друштва за васпитање и заштиту деце о материцама добијено је 25 килограма смокава, 40 кгр. јабука, 100 комада мандарина, 3 кутије бонбона и 17½ кгр. урма, госпође из одбора о Материцама поред играчака, одела и и обуће обдариле су исто тако децу колачима, смоквама, бонбонама, ратлуком, јабукама, алвом и т. д., тако да смо слаткише за децу имали читавих месец дана. Главни одбор Црвеног крста дао нам је за дечје униформе 100 метара платна, 10 метара ружа за крстове на униформама и 2 туцета конца, г. Милошевић, индустријалац мермерну плочу за упис добротвора, г. Радомир Вуковић, каменорезац плочу за упис оснивача дома, г. Јосиф Јаролимек 1 завесу и 2 витраже, г. Панић, трговац нож кухињски и маказе за шишање деце, г. Ташко Наумовић и Општина града Београда за игралиште по 2 м³ песка и 2 шљунка, а многи трговци, којима је изјављена захвалност преко дневних листова за Врбицу порхета, цица и штофа за одела и т. д.

Садању управу обданишта сачињавају ове госпође: претседница, Јела П. Спасићка; потпретседница, Перса В. Вукићевић; секретар, Љубица Атанацковић, професор; благајник, Вука Поповић, професор; чланице управе: г-ђе Милка П. Кочић, Дара Н. Петровић, Вида М. Цвијановић, Драга С. Стефановић, Олга Марин, Јелисавета Станимировић, учитељица, Драга Јевтић, професор, Калиопа Комадина, Ружа Р. Поповић, професор, Лепосава Лазаревић, управ. дома Заштите девојака, Надежда Л. Трипковић, Василија Т. Наумовић, Василија Стојановић, учитељица, Милена Н. Смиљанић и Надежда Чабак, геометар.

Управа обданишта бр. 2. најтоплије захваљује свима пријатељима и приложницима ове установе на моралном и материјалном помагању, молећи их да се ње и у будуће сећају.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Јован Ђорђевић, професор историје

Београд престоница нове државе Србије

-- (Педесет година из историје Београда) --

(Наставак)

XI.

Кад су Бошњаци, после победе код манастира Чокешине, чули да су Срби заузели Шабач, нису се усудили ићи ка Шапцу но су се вратили у Босну. У Браничеву су устаници такође дахијске Турке отерали из села и ови су се повукли у Пожаревац. Устаници су за тим опсели овај град и опсада је била тако изведена да су Турци после неколико дана били принуђени да се предаду. Али бојећи се освете тамошњих Срба, тражили су да се предаду Кара-Ђорђу о коме су били чули, да је он главни народни вођа. О овоме је писмом извештен Кара-Ђорђе и он је, са нешто војске и једним топом, дошао пред Пожаревац. Турци су му предали варош, њима је допуштено да се повуку у Видин али су Кара-Ђорђу оставили много оружја, барута и марве. Овај плен је „вожд“ поделио старешинама и устаницима из тога краја. Тада је Кара-Ђорђе саопштио војводама да доведу ускоро устанике у логор код Београда, који су устаници држали у опсади.

На путу за Београд Кара-Ђорђе је се, са својим трупима, задржао пред Смедеревом. Турци из града су га умолили да их не напада а они пристају на све што он буде уговорио са дахијама у Београду. Кара-Ђорђе је пристао на то али им је забранио да излазе из града у села. Један одред устаника из околине оставио је да држе у опсади улаз у град.

Кара-Ђорђе опседа Београд. У почетку јуна месеца околина Топчидера је представљала слику великога логора. На заповест Кара-Ђорђа устаничке чете су дошле из свих ослобођених нахија да покушају освојити Београд.

Протеране из нахија неке дахијске стареши са јаничарима дошле су дахијама у Београд. Стога Кара-Ђорђе са војском заузе цело поље око Београда, од Саве до Дунава (априла 1804. год.).

Султану у Цариграду је било по вољи ово што Срби раде противу дахија јер ови беху и његови одметници. Јер од када су они загосподарили у Београдском Пашалуку, он отуда није добио никаква харача. Али је се бојао, да се Срби, пошто протерају дахије, не отргну и од његове власти. Стога посла Србима у помоћ босанског везира Бећир пашу са војском од 7000 људи, јер је он међу Србима оставио добре успомене као београдски паша, због енергичног држања према јаничарима. Он је имао задатак да „рају“ у Србији што пре умири и врати је у пређашње стање према Турској. По наредби Кара-Ђорђа једно изасланство од виђених, ненаоружаних, људи Бећир пашу је дочекало на Дрини. Многе су га српске старешине дочекивали при пролазу од Дрине до Београда. С том српском пратњом, Бећир паша је са војском, без икаквих сметња, стигао (12. јуна) до Белих Вода, код Београда, који су устаници држали у опсади.

Бећир паша, по доласку, позва дахије да му предаду град али они то одбише. Али видећи толику силу пред собом, и дознавши да и Кара-Ђорђе долази са новом војском на њих, они једне ноћи напустише тврђаву и спустише се низ Дунав са својим благом и са нешто пратње. Они су се зауставили у Ада Кале-у, острву на Дунаву, близу Кладова. У Београду у тврђави, је остао Гушанац Алија са крцалијама и јаничарима које су му дахије оставиле.

Сутра дан по бегству дахија стигао је и Кара-Ђорђе на Беле Воде са две хиљаде коњаника. У разговору са Кара-Ђорђем и старешинама устаника паша је затражио да се разиђу кућама да земљу умире, јер су дахије отеране и да ће им султан дати све што траже ради добре управе у Пашалуку. „Хвала ти, честити пашо“, одговорио му је Кара-Ђорђе, „ми знамо, да цар нама зулума не чини и тебе је послао да нас умириш. „Али дахије су

ноћас низ воду побегле; они ће у Видину војску покупити и опет на нас ударити, као што су за хаџи Мустафа паше чинили, док га већма и не убише. Зато ти укратко кажем, да четири дахије докле год нама у руке не дођу мртви или живи, никаква мира дотле нема, нити о миру говори”.

Ове речи су показале пробуђени дух народне самосталности, који су пробудиле победе над вековним господаром и мучитељем Турчином. Овај одлучан говор вође дотадашње „раје” поплашио је пашу и он му је одговорио, да ће га потпуно задовољити. Одмах је паша издао наређење на старешину у Ада Кале, да изда дахије Србима да их побију. Стом наредбом Кара-Ђорђе је послао војводу Миленка Стојковића у Ада Кале да изврши ово наређење.

Бећир паша је по том ушао у Београд и настанио је се у доњем граду јер је горњи град држао Гушанац Алија, где му је била и војска

Ноћу између 5. и 6. августа војвода Миленко је са својим људима побио дахије и њихове главе донео у Београд Кара-Ђорђу.

Међутим, у међу-времену овога догађаја, Кара-Ђорђе са старешинама посла Бећир паши једно изасланство старешина, да му поднесе народне жеље. Народне су жеље обухватале: 1) да султан, својим ферманом, опрости „раји” све погрешке, и забрани Турцима да се свете и да њено поступање према дахијама не сматра као непокорност царевини јер је она верна султану; 2) да се у Београдском Пашалуку управља по ферману од 1793. год. којим је „раји” дозвољено, да оправљају своје цркве и манастире, да су јој богослужење и други црквени обреди слободни; да свештеницима и калуђерима може судити само њихов владика и да се ниједан Турчин не меша у хришћански брак; 3) да трговина буде слободна, да сваки трговац може слободно ићи по свима нахијама и да сваки има право продати ономе који понуди већу цену; 4) да Срби бирају своје кнезове и турска управа у Пашалуку да их сматра као старешине народне и њихову реч да узима у обзир судија (кадија) када суди Србима. Ови кнезови ће изабрати једног врховног кнеза свега српског народа, преко кога ће паша решавати све народне послове. Да „раја” плаћа раније одређени данак који се доцније може и повећавати. Кнезови ће данак скупљати, предавати врховном кнезу а он ће га предавати паши. За сведока овога споразума између паше и народа, Кара-Ђорђе је тражио јемство једног аустријског чиновника, који треба да има право да, у случају повреде споразума, извести султана.

Паша је примао све народне жеље али захтев о јемству је одбио, јер се у земље турског султана нико из туђе државе не сме да

меша. Срби пак нису од тога захтева одустајали. А због овога је пропао и пашин захтев да се Срби разиђу кућама јер су добили дахијске главе. Тако је између Бећир паше и Срба стање остало исто као што је било и пре погубљења дахија. Али ипак Бећир паша посла турској влади у Цариграду ове српске народне жеље.

Држећи већи део Београдског Пашалука под својом потпуном влашћу (девет дахија очишћених од Турака) Срби нису хтели да се безусловно наново потчине Турцима те и затражише од паше тај уговор. Устанак Срби подиглоше противу султанових одметника — дахија, а не противу султана, говорили су они, те су и водили борбу без икаквог учешћа и службеног мешања од стране султану покорених Турака, којих је било по градовима у Београдском Пашалуку, нити од стране околних паша. И сами султани Турци у Србији знатно су помагали устаницима у Цариграду и код околних паша па су чак и поједине Србе храбрили да прилазе устанку. Овакве повољне прилике и срећно ратовање учинише те се борба противу дахија обрати у борбу за ослобођење од Турака. За овај велики задатак — за борбу противу Турака — Срби су се, преко команданта граничне војне команде и преко српског карловачког митрополита Стевана Стратимировића, обратили за помоћ и заштиту аустријском цару, коме су Срби дотле толике услуге чинили. Али је он одговорио да им не може помоћи јер је у пријатељству са турским султаном. После овога Срби су послали своје посланике (Јован Протић, прота Матеја Ненадовић и Петар Николајевић — Чардаклија) у Русију с молбом да их прихвати и помогне руски цар (септембра 1804.).

За ово пак време изгледало је да је ред повраћен у Београдском Пашалуку. Очекујући одговор из Цариграда и Турци и Срби су радили да се поправи унутрашњи положај у земљи. Био је успостављен саобраћај између села и градова и трговина је понову отпочела. Народ је изабрао нове кнезове, паша их је потврдио и наредио им је да скупе порезу и да плате паши и турској војсци и чиновницима онолико колико им је народ давао раније као службеницима султановим. Спахије су се такође почеле враћати на своје спахилуке и примати своје дохотке. Срби почеше давати у природним производима и у новцу и царском изасланику Бећир паши и Гушанцу Алији као војничком заповеднику у Београду све што им је припадало.

Турци су пак у Београду били подељени у две странке: султански Турци а то су били ранији чиновници, спахије, трговци и занатлије и друга странка противници султаници у које се убрајали Гушанац Алија са крџалијама и јаничарима. И Бећир паша је се пре-

варио што је држао да ће га сви Турци у Београду, као султанова изасланика, слушати и покоравати му се. Помоћу Турака оданих султану он је успео да збаци Хасан пашу, који је дошао да управља Београдским Пашалуком после погибије хаџи Мустафа паше а који је у ствари био дахијски заробљеник. На његово место је поставио дотадашњег чиновника у Београду Сулејмана. Али Гушанац Алија и његове крцалије нису признавали власт Бећир паши. Они су држали да је њему поверен задатак да им отме заповедништво над Београдом. А како је се убрзо преполовила војска Бећир пашина усљед појављене болести те су многи војници помрли или отишли оболели у Босну, Гушанац Алија није много зазирао од султановог изасланика. Кад је једном Бећир паша затражио да крцалије напусте град, Гушанац Алија је одговорио: да ће из града изићи кад им буде издата њихова плата. И када је Кара-Ђорђе, по савету Бећир паше, наредио управном савету те је Гушанцу издата потребна сума, он је помишљао разне изговоре само да не испуни своје обећање. Та неслога међу Турцима опомињала је Србе да слободу и власт у земљи, стечену са оружјем у руци, нипошто не пуштају.

Гушанац је, по том, почео да оспорава Бећир пашину власт над градом и покушавао је да му заповеда. А и сам горњи град у коме је био Гушанац са војском господарио је доњој тврђави где је с нешто војске био Бећир паша. Услјед оваквог свог положаја Бећир паша изађе из града (новембра месеца) пошто су га Срби једва одкупили за сто хиљада гроша од Гушанца Алије, на име неисплаћене плате коју су му дувале дахије, говорио је он. Тако је остао да заповеда над Турцима у београдској тврђави само Гушанац Алија јер о каквој власти новопостављенога београдског паше Сулејмана није могло бити ни речи.

Сутра дан по изласку из доњег града Бећир паша је са мало војске, што му је преостало, пошао у Босну. Тада је био пао велики снег и по непроходним путевима једва је вукао топове и муницију. Кад је стигао у Падуж (сада Обреновац) на Сави, при ушћу Колубаре, паша је позвао војводу Јакова Ненадовића и поверио му је топове и муницију са речима: „ако сте султанова раја, као што кажете, пошљите ми све то на границу, а ако нисте, чините шта знате”. Ненадовић је примио на себе тај задатак. Наскоро затим све је то пренето на Дрину и предато босанским властима на уредну признаницу. У Цариграду је се турска влада дуго преомишљала, шта да ради са Београдским Пашалуком и српским устанком у њему и напослетку је се одлучила да се још причека и да се сачекају нови догађаји. У томе се вратише изаслани-

ци из Русије (фебруара 1805 год.) и донеше одговор да треба послати у Цариград депутацију и тражити непосредно од султана оно шта желе а руски цар ће, преко свога посланика у Цариграду, помоћи њихово тражење. По таквом упуству из Русије, Кара-Ђорђе позва старешине на скупштину, у село Паћанима, близу села Остружнице. По саопштењу поруке руског цара, скупштина одлучи да пошљу сулатну депутацију с молбом, у којој ће поновити раније изнете народне жеље Бећир паши са додатком, да у градовима, поред турске војске, буде и српска војска ради одржавања реда. Молбу са овим захтевима однесе султану нарочити изасланици. Но кад султан дознаде шта Срби траже, увиде да је устанак, прво кренут противу његових одметника — дахија, управо устанак противу турске владавине у Београдском Пашалуку, те нареди нишком паши, Хафиз паши, да устанак угуши.

Међутим, док су се изасланици бавили у Цариграду, Срби настадоше те ослободише ужичку, појешку и соколску нахију, где се јаничари беху прикупили и из других нахија. Тако сада у српској власти беху све нахије Београдског Пашалука сем Београда и још неких градова где је било Турака али у миру са Србима.

По заповести султановој нишки паша Хафиз пође из Ниша са војском од 15.000 пешака и коњаника, да устанак угуши и Београдски Пашалук поврати под власт султанову. Срби се спремише да га дочекају и тако отпочеше ратовање са сулатновом војском. Војвода Миленко Стојковић и Петар Добрњац утврдише се с војском од 4 до 5000 код Иванковца између Ћуприје и Параћина. Са резервом од 4000 устаника био је Кара-Ђорђе код Гиља, близу Јагодине. Ноћним нападом под командом Кара-Ђорђа Срби су разбили султанову војску (20 авг. 1805 год.). Турска је се војска повукла у Параћин. Истога дана Срби су заузели висове око Параћина и борбом приморали Турке на повлачење ка Нишу. Гонећи разбијену турску војску Срби освојише Параћин, Ражањ и Алексинац. На „цариградском друму”, између Ражња и Алексинца, Срби (настојавањем капетана Вуча Жикића, пређашњег аустријског официра, који дође браћи у помоћ) подигоше јак шанец на брду Делиграду, ради заштите Србије с југа од Турака (с пролећа 1806 год.). У току ове исте године ово се утврђење прошири у читав низ малих утврђења те је доцније много јада задало Турцима.

Срби по том освојише Крушевац са нахијом до Јастребца планине, Пореч до планине Морача и крајеве до Вишеграда и Мокре Горе.

На глас да су устаници разбили Хифиз пашу, султан нареди румелијском паши, И-

брахиму паши од Скадра, да са Арбанасима и Румелиотама пут Ниша и Беџир паши, вежиру босанском, да преко Дрине, у исто време са две стране нападну и да угуше нстанак у Србији. Срби су се спремили за одбрану али по савету руске владе опет послаше посланике у Цариград да моле султана за мир под ранијим условима.

И ако је главни турски напад био од Ибрахим паше пут Ниша, војска босанска поче прва упадати преко границе. Срби су ову војску, као део главне војске, дочекали на Мишару близу Шапца у шанчевима. Првог августа 1806. год. турска војска је предузела напад, наступајући српским шанчевима, помагана јаком ватром и зтопова. Борба се упорно водила. Успех се клонио час једној, час другој страни. Но кад су Турци дошли близу шанчева, да сваки српски пуцањ може имати погодак, Кара-Ђорђе даде знак икоњица прикривена у шуми Китогу, под поп Луком Лазаревићем, удари на турску војску у десни бок и позадину. У исто време пешадија под Кара-Ђорђем изврши јуриш те цела турска војска би до ноге потучена. Остатке њене Срби су гонили и пребацили преко Дрине. Војска коју је водио Ибрахим паша била је јача и силнија од босанске. Ова освоји Алексинац али се разби о Делиград. Шест недеља су Срби, под заповедништвом војводе Петра Добрџца, јуначки одбијали турску силну војску од Делиграда. За то пак време, по наредби Кара-Ђорђа, упаде Станоје Главаш са 3000 устаника (500 коњаника и 2500 пешака) у Топлицу да обиђе Ибрахим пашину војску. Главаш освоји Прокупље (23. августа) и тиме загрози Нишу. У томе времену стиже и Кара-Ђорђе са одушевљеном војском после одржане победе на Мишару, код Делиграда. Због овога Ибрахим паша напусти опсаду Делиграда, уговори са Кара-Ђорђем примирје и одступи ка Нишу. На основу овога примирја Срби су покушали да у Цариграду уговоре мир са суланом. Али како за све ово време српски посланици у Цариграду ни су могли да дођу до уговора о миру са суланом, то Кара-Ђорђе реши да покуша освојити Београд.

Срби су одржали Београд у опсади још од месеца априла 1804. год. подигавши шанчеве од Саве до Дунава. Од тога доба па све до новембра 1806. год. било је доста бојева, већих и мањих, у којима је пало много бораца са једне и са друге стране. А како је Гу-

шанац Алија сматран за одметника султана, Кара-Ђорђе првих дана месеца октобра поче из свих нахија прибирати војску око Београда. Тада Кара-Ђорђе затражи од Гушанца да му преда тврђаву београдску. После неколико дана Гушанац је одговорио: да он Београд не даје но да ће га бранити док му је главе на раменима. Кад је Кара-Ђорђе добио такав одговор, реши се да београдску тврђаву силом освоји. Друге половине октобра и прве половине долазила му је нова војска под Београд и довлачила топове које су били дотле задобили у борбама са Турцима. Тако се скупи око Београда око 2500 устаника са 30 топова. Кара-Ђорђе је учинио овакав распоред војвода са војскама за напад. Према Сава капији био је војвода Милоје Петровић; према Варош Капији кнез Сима Марковић; према Стамбол Капији војвода Васа Чарапић и према Видин Капији Стоноје Главаш, Вуле Илић и кнез Вујица Вуличевић. Топове је распоредио капетан Радич Петровић свуда на простору од Саве до Дунава. Држећи га тако опседнута, тукли су га и дању и ноћу топовима, чија су ђулад рушила и палила поједине куће у вароши београдској. Нападајући га овако непрекидно, Срби су се спремали да га једног дана јуришем са свих поменутих праваца освоје али то је био врло тежак и ризичан посао. Гушанац Алија је имао доста војске и топова распоређених по бедемима и шанчевима који су били према поменутиим капијама. Ну, Србима тада дође помоћ изненада за освојење Београда. То је био Конда, дотле омањи старешина у војсци Гушанца Алије. Конда је био хришћанин из Епира и као крцалија провео је две године у Београду. Он тајно ступи у преговоре са Србима да им пређе и они примише ту понуду. Једном кад је Конда био ноћу на стражи на шанцу између Сава Капије и Варош Капије пређе са још неколико крцалија у српски логор. Тада Кара-Ђорђе са војводама и Кондом израдише план како да освоје варош и тврђаву београдску. Одредили су да напад буде у очи 30. новембра, када Турци славе свој велики празник „бајрам“. Тачно у 2 сах. по ноћи Конда са буљубашом Узун Мирком и још петорицом храбрих другова пређоше поред турске страже и турском хану (где су сада царинарнице на Сави) неузнемиравани ни од кога, јер су гласно говорили турски и знали су га врло добро и ови Срби.

(Наставиће се)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

КОМУНАЛНЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КРАТКОРОЧНИ ЗАЈАМ ГРАДА ЗАГРЕБА

Град Загреб је решио да закључи код водећих домаћих новчаних завода краткорочни зајам од 40 милиона динара. У даљем току лета посебна секција загребачког Градског Већа потанко ће се забавити питањем закључења великог и дугорочног инвестиционог зајма.

МОДЕРНИ МОТОРНИ ТАНК У ОСИЈЕКУ

Осјечка општинска управа набавила је у Бечу нов и модеран моторни танк, који ће служити за поливање улица, а у случајевима потребе и за појачавање службе месне пожарне чете.

СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ НИШКЕ ОПШТИНЕ И УРЕДА ЗА ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА

Између нишке општинске управе и Уреда за Осигурање Радника дошло је до споразума, по коме општинска управа уступа уреду, а за уређење дуга од дин. 903.897 земљиште приближно исте вредности, на коме ће Уред по свој прилици подићи зграду. Остатак дуга уредиће се уступањем одговарајуће количине електричне струје.

РАЗВИТАК ИНДУСТРИЈЕ У НОВОМ САДУ

Према скорашњим статистичким подацима, Нови Сад је крајем првог полгођа 1930. год. имао 80 већих фабрика, не рачунајући у то знатан број већих радионица, које по начину рада и намени имају више индустријски него занатски карактер.

МЕЂУНАРОДНИ КОНКУРС ЗА РЕВИЗИЈУ РЕГУЛАЦИОНОГ ПЛАНА ГРАДА ЗАГРЕБА

Загребачка градска управа расписала је међународни конкурс за ревизију, измену и допуну регулационог плана града Загреба. Предвиђене су три награде, и то: 1) дин. 150.000.—, 2) дин. 100.000.— и 3) дин. 80.000.—. Такмичари имају своје нацрте предати најдаље до 15. фебруара 1931. год.

ВИРОВИТИЦА ЗА ПОДИЗАЊЕ ИНДУСТРИЈЕ

Општински одбор града Вировитице усвојио је нов статут о олакшицама за нова индустријска предузећа која би се основала на земљишту вировитичке општине. По том статуту, свако ново индустријско предузеће, које би се обавезало да ће упо-

слити најмање 50 радника, добиће од општине бесплатно земљиште, а уз то ослобођење од градских такса и приреза за време од 5 до 10 година (према величини и обиму предузећа).

ДВАДЕСЕТ НОВИХ ОПШТИНСКИХ ЗАЈМОВА

Пред Државном Хипотекарном Банком налазило се у другој половини месеца јуна на решавању 20 молби разних наших општина за зајмове. За све те зајмове Министарство Унутрашњих Дела већ је са своје стране изјавило своју начелну сагласност.

ВАНРЕДНО ПОЖРТВОВАЊЕ И УСПЕХ НОВОСАДСКЕ ПОЖАРНЕ ЧЕТЕ

Приликом скорашњег великог пожара на новосадском пристаништу, који је претио да захвати управо катастрофалне размере, новосадска градска пожарна чета показала је изванредно много храбрости, пожртвовања и умешности, те се у првом реду њој има захвалити што се штета од пожара, у место много милиона, свела на неких 100.000.— дин. Претставници Државне Речне Пловидбе изјавили су да ће предложити г. министру саобраћаја да пожарнике који су се нарочито истакли у раду на гашењу, предложи за одликовање.

ЗАГРЕБАЧКИ НАЧЕЛНИК И НОВИНАРИ

Приликом свечаности отварања Новинарског Дома у Загребу узео је реч и начелник града Загреба, уважени Д-р Стјепан Сркуљ, те подвукао везе симпатија и узајамне сарадње које постоје између штампе и претставништва гл. града Загреба.

БУЏЕТ ГРАДА СОМБОРА

Нацрт буџета града Сомбора за 1930./31. годину предвиђа укупне издатке у износу од 18,970.000.— дин., а приходе у износу од 13,300.000.— дин. Вишак расхода над редовним приходима покриће се општинским прирезом од 61% и школским прирезом од 11%.

ВЕЛИКИ ТЕХНИЧКИ ПРОЈЕКТ ХЕРЦЕГОВАЧКИХ И ДАЛМАТИНСКИХ ОПШТИНА

Заинтересоване херцеговачке и далматинске општине у крајевима око Неретве већ се дуже времена споразумно баве замашним нацртом техничког

искоришћења великог водопада Кравице. Остварење тога нацрта било би од врло велике важности за привредно и културно подизање тих „пасивних“ крајева, т. ј. пасивних само дотле док се ограничимо на то да њихову вредност меримо по пољопривредном приносу и којим располажу ови крајеви. Питање водовода Кравице сад је одмакло корак даље. Дата је концесија за извођење тога плана г. Албахарију, који је и досад у главном водио ту ствар као пуномоћник заинтересованих општина. По плану који је израдио сарајевски инжењер г. Ећимовић, извођење овог пројекта стајало би око 20,000.000.— дин. Донекле у вези са овим пројектом јавља се и понуда једне велике групе, која се носи мишљу да у Мо-стару подигне велику фабрику алуминијума, која би допринела живљем искоришћавању једног од највећих природних блага Херцеговине и суседних крајева Далмације — огромних лежишта бауксита.

БУЏЕТ ГРАДА ВАРАЖДИНА

Министарство Финансија одобрило је нацрт буџета града Вараждина, који предвиђа приходе у дин. 8,988.752.—, а расходе у дин. 8,988.388.—, дакле дин. 314.— суфицита.

НОВА ОПШТИНСКА ЕЛЕКТРИЧНА ЦЕНТРАЛА

Општинска претставништва славонских места Жупање и Бошњака преговарају са заступништвом фирме Круп око инсталације заједничке електричне централе за ове две општине. Фирма је поднела пројекат, који нуди да изведе за цену од 1,250.000.— динара.

ЗАКОН О САНИРАЊУ ОПШТИНСКИХ ФИНАНСИЈА У НЕМАЧКОЈ

У склопу финансијских закона, које ће Немачка Влада ових дана због држања Рајхстага привремено

увести у живот указом Председника Републике (по одредби чл. 48. Вајмарског Устава), налази се и закон о новим мерама за санирање општинских финансија. Као што је познато, Немачка је од рата на овамо већ у неколико махова предузела законске мере за санирање општинских финансија.

ПРОШИРЕЊЕ ШТЕФАНИКОВОГ МОСТА У ПРАГУ

Прашка општинска управа решила је да знатно прошири и улепша Штефаников Мост преко Влтаве, који везује Револучну Тшиду и Љетну. Напуштена је ранија намера о скидању тога моста и његовој замени новим мостом на другом месту.

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА О РЕФОРМИ САМОУПРАВНИХ ФИНАНСИЈА У ЧЕХОСЛОВАЧКОЈ.

Чехословачка влада поднеће на јесен парламенту нов предлог закона о санирању самоуправних, у првом реду општинских финансија. У образложењу овог предлога закона вели се, да је питање учвршћења и преуређења општинских финансија један од најтежих послератних проблема. Од суседних држава, Аустрија је до сад већ у шест махова, а Немачка у три маха донела замашније законе у ту сврху. Чехословачка је том задатку покушала одговорити већ законом од 1921. године. Међутим и садашњи предлог закона, који тежи да ограничи општинске прирезе на државне непосредне порезе, а који у накнаду за то општинама пружа обимнија овлашћења у погледу трошарина, у првом реду у погледу трошарине на пиво, не може се, вели се у образложењу предлога закона, сматрати неким коначним решењем овог питања, већ само привременом етапом. Коначно преуређење и стабилизирање општинских финансија моћи ће се очекивати тек пошто буде извршено коначно разграничење између делокруга државе и општине на свима пољима.

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СЛУЖБЕНИ ДЕО:**ЗАПИСНИК**

XV. Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 6. јуна 1930. год. у 6 часова по подне.

Претседавао председник г. Милан Нешић. Деловођа, г. Божидар Павловић.

Потпредседници г.г.: Д-р Милослав Стојадиновић и Никола Крстић.

Од одборника били су г.г.: инж. М. М. Сокић, архит. Ђ. Бајаловић, Д-р Страш. Љ. Милетић, М. М. Стојановић, Негослав Илић, Свет. Гођевац, Триф. Јовановић, А. Фирт, Д-р М. Недељковић, Д-р Лаза Генчић, Ник. Ђорђевић, Р. Живковић, Петар М. Гребенац, Бранко Поповић, Д-р Александар М. Леко, К. Гиноввић, Драг. К. Милошевић, Д-р Љуб. Стојановић, Мих. Л. Ђурић, Дим. Г. Станчуловић, Јоца Поповић, Т. Здравковић, Бл. Ј. Антонијевић, Драг. Матејић, Милош П. Радојловић, Д-р Мића Анић, Милован Ј. Матић и инж. Јов. Мисирлић.

1.

Записник прошле седнице није прочитан зато, што још није стигло одобрење истог од надзорне власти.

2.

Код тачке „саопштења”, председник г. Милан Нешић обавештава одбор, да је са претставником Швајцарске групе Банака, са којом је општина закључила уговор о подизању Електричне централе, са претставницима Индустијске коморе и са нашим стручњацима одржао један састанак на коме је утаноачено, да се чл. 9. уговора измени тако, да он не погађа нашу индустрију и приватну иницијативу, што се према досадашњем тексту тога члана могло закључивати. Претставник Швајцарских Банака сложио се у потпуности са изменом у том правцу, и чим добије формално овлашћење од свога властодавца, приступиће се тој измени чл. 9.

Деловођа одбора саопштава да су се извинили одборници г.г.: Хасан Ребац, Јован Дравић, Д-р Букић Пијаде, Радисав Јовановић, Клементије Букавац и Влада Петровић.

3.

На предлог Суда О.Бр. 12212 Одбор је
РЕШИО:

1. — Да Општинска Штедионица регулише начин чувања руковања и продавања општинских таксених марака, од часа кад их од комисије прими с тим, да Штедионица редовно сваког месеца шаље Општинском суду извод стања таксених марака, ради евиденције по књигама.

2. — Да се како Општинској Штедионици

тако и варошким продавцима рачуна по 2% на име провизије за чување и продају општинских марака.

4.

Код тачке дневног реда: „Регулација око Св. Савског храма пошто је прочитан предлог Суда, одборник г. Гребенац тражи обавештење по чијем је тражењу дошло до ове регулације, кад је већ једном у одбору о њој решавано, као и о чијем се трошку та регулација има да изведе.

Претседник г. Милан Нешић изложио је фазе, кроз које је прошло ово питање при изради генералног плана, као и да се том приликом дошло до решења, које је готово неизводљиво, јер је скопчан са претерано великим материјалним издатцима. Садање решење, како га Суд предлаже може да има изгледа на остварење, јер је вођено рачуна о финансијској страни овога питања.

Потпредседник г. Д-р М. Стојадиновић објашњава због чега се врши измена генералног плана у питању регулације око Св. Савског храма и каже, да има извесних услова за које је генерални план предвиђао подизање нарочитих зграда, па су доцнијим законом те установе укинуге, као што је то случај са Министарством вера. Осим тога по плану који се сада предлаже ствара се око цркве слободан простор ка Карађорђевој парку, тако да се добија простор од 450 метара и нови храм добија на тај начин врло лепу перспективу. Са финансијске стране овај план је далеко повољнији од ранијег, јер за остварење истог треба експроприсати око 4.000 м² док је за ранији план требало експроприсати око 10.000 м² што је за Општину од велике важности и што у многоме олакшава извођење овога плана.

Одборник г. Бранко Поповић износи паралелу између ранијег решења овога питања и решења које се предлаже, истиче добре стране и недостатке једног и другог, и предлаже да нове грађевине, које ће се изградити са стране Браничевске улице, морају бити израђене по плану који ће се одредити с обзиром на спратове, на стил, висину и материјал. Овако допуњен предлог Суда је прихватаљив.

Одборник г. Драгиша Матејић тражи да се експропришу имања, која по овом плану падају под удар експропријације, јер није

право да сопственици тих имања буду ограничени у располагању тим имањима и да студа трпе штете.

Претседник г. Нешић прихвата примедбу одборника г. Бранка Поповића у погледу изградње нових грађевина са стране Браничевске улице као и примедбу одборника г. Матејића да се имања што пре експропришу.

За овим је на предлог Суда О.Бр. 12250 Одбор

РЕШИО :

Да се у свему усвоји предложена измена регулације на делу око Св. Савске цркве, како је то у плановима учртано плавом бојом, у колико одступа од раније одобреног генералног плана.

5.

На предлг Суда О.Бр. 11269 Одбор је

РЕШИО :

Да се одобри лицитација за промену старе бакарне жице и да се најповољнијем понуђачу фирми Металохемика уступи 100 кгр. старе бакарне жице у замену за 58,50 нове голе бакарне масивне жице, или 52,50 кгр. голих бакарних ужета, све по прописаним условима. Укупна количина старе бакарне жице, која се на овај начин мења за нову, износи 15.000 кгр.

6.

На предлог Суда О.Бр. 11960 Одбор је

РЕШИО :

1. — Да се усвоји протокол колаудације о калдрмисању Шајкашке и Кланичке улице, Рудничке, Новосадске и Млетачке улице, према којима укупна вредност ових радова износи 634.825,69 динара.

2. — Да се предузећу „Феникс“ које је извршило калдрмисање пом. улица исплати остатак у динара 96,89.

3. — Да се врати допунска кауција задржата приликом исплате појединих рата и

4. — Да се врати основна — лицитациона — кауција пошто се протокол колаудације има сматрати и суперколаудацијом, с тим да предузеће најпре изврши оправке у улицама које је колаудирајућа комисија означила, што ће Инжињерски отсек бити дужан да констатује.

Исплата се има извршити по кредиту парт. 57. поз. 18. буџета за 1930. годину.

7.

Код тачке дневног реда „Колаудација радова о калдрмисању Вилзоновог трга и Карађорђевог улице“ говорио је одборник г. Милетић о томе да треба задржати довољну суму за извесне оправке калдрме, нашта му је одговорио претседник г. Нешић да за то остаје основна кауција из које се ове оправке имају вршити, па је одбор на предлог Суда О.Бр. 11862.

РЕШИО :

1. — Да се усвоји протокол колаудовања о калдрмисању Вилзоновог трга и Карађорђевог улице, сем тач. 12. протокола, које је радове извршило предузеће „Феникс“, и према коме вредност тих радова износи 9,630.922,50 динара.

2. — Да се врати допунска кауција која је задржата приликом исплате појединих рата, по одбитку суме од 10.000.— динара, која ће служити до 1. августа тек. год. као гаранција за извршење оправака према тач. г.) последњи став протокола колаудације.

3. — Да се, по наплати допуне уговорне таксе и 5% кауције на разлику лицитационе суме и вредности целокупног посла, предузећу исплати остатак потраживања у износу од 170.561,39 динара на терет Калдрминског фонда Општине Београдске и

4. — Да се предузећу одбије од рекламијације за накнаду због закашњења исплате по VIII ситуацији као неумесно.

8.

На предлог Суда О.Бр. 12214 Одбор је

РЕШИО :

Да се усвоји протокол суперколаудирајуће комисије о коначном пријему извршених грађевинских радова на општинској кланици и да се предузећу архит. Милана Секулића поврати основна кауција.

9.

На предлог Суда О.Бр. 11946 Одбор је

РЕШИО :

Да се расходују четири коња Возног парка под бројевима 191, 196, 188 и 204, према извештају комисије.

10.

На предлог Суда О.Бр. 12203 Одбор је

РЕШИО :

Да се изабере једна комисија одборника, која ће проучити понуду Савске Банке о употреби патента-канте за продају млека у Београду и одредити услове под којима ће се обављати овај посао.

У ову комисију одбор је изабрао г.г.: Д-р Лазара Генчића, Д-р Љубу Стојановића, Д-р Драгољуба Аранђеловића, Шемаја де Маја, Д-р Александра Леко и Алберта Фирта.

11.

Код тачке дневног реда: „Водоводна постројења у атару општине града Београда“, развила се дискусија у којој су учествовали:

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић тражећи да се питање давања ових радова на почек боље простудира у погледу финансијског ефекта како би општински интереси били заштићени. Налази да је 12% интереса много за Општину, на случај да она неисплати цео посао у дванаест рата.

Претседник г. Нешић одговара г. Милети-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ћу и каже, да ако Општина плати на време, онда ће платити 7%, а ако не плати онда 12%. Мора се задовољити морална основа код оваквих уговора. Не може се допустити да предузимачи за свој рад буду кажњавани неисплатом рата и довођени до пропасти. Општина треба на себе да прими извесну казну ако не буде у стању да плати о року. И та казна је у томе, што ће место 7% платити 12%. То је мала компензација за људе који раде на кредит и који сами плаћају по 14, 16 и 18%.

Одборник г. Петар Гребенац заступа своје гледиште изражено приликом буџетске дебате, по коме је против радова на почек и зајмова ове врсте, где се зајмодавцу даје у исто време и извршење радова, тако да је он уједно и зајмодавац и предузимач. Треба закључити повољан зајам и из њега вршити радове.

Претседник г. Нешић одговара, да у предлогу суда стоји: у случају да Општина плати готовим новцем, предузимачу ће се платити 5% од понуђене јединачне цене. Кад стање на пијаци буде повољно за закључење зајма Суд ће се користити сугестијом г. Гребенца и због тога је унета ова тачка, да ако се радови плате готовим новцем, услови се побољшавају по Општину.

Одборник г. Јован Мисирлић у своме говору слаже се са гледиштем г. Гребенца.

За овим је на предлог Суда О.Бр. 12218 већином гласова (против један)

РЕШИО:

Да се израда на кредит разних водоводних постројења у границама атара Општине Београдске, као:

1. — Довод од 500 мм. од кафане Мостара преко Карађорђевог Парка до резервоара на коти 145,

2. — Довод од 400 мм. од Господарске механе ка Топчидерској цркви, даље преко Дедиња, Вождовца и Пашиног брда (Господарски пут) до резервоара на коти 202 м. на Смедеревском ћерму;

3. — Полагање уличне мреже од ливених цеви у свима крајевима вароши, али поглавито у предграђима;

4. — Подизање резервоара од армираног бетона од 3.300 м³ запремина на Дедињу и

5. — Подизање једне водостанице у Топчидеру, а у свему по општим и техничким условима и по јединачним ценама означеним у приложеном ценовнику, изда у рад Грађевинском Предузећу инжењера г. Станојла Бадера из Београда за укупну суму од 13.572.501.— дин. под условима:

1. — Да се исплата врши у меницама, које ће носити 7% (седам од сто) годишњег интереса, а које ће бити плативо по програму у десет рата (прва рата 1. јула 1931. год., а последња 1. децембра 1935. године);

2. — У случају да Општина плати посао готовим новцем, предузећу г. Бадера платиће се 5% мање од понуђених јединачних цена.

3. — Издати посао по понуди може се повисити или снизити по вредности само за 10% (десет од сто).

4. — У случају, ако Општина не буде у могућности у уговореним роковима да исплати доспеле менице биће дужна за време овог задоцнења плаћати 12% (дванаест од сто) интереса.

Овлашћује се Суд да склопи уговор са предузећем на основу ове одлуке.

12.

На предлог Суда О.Бр. 12228 Одбор је

РЕШИО:

Да се одобри лицитација за зидање гробница на Новом гробљу у парцелама 1, 1-а и 2-а и да се за извршење овога посла одобри кредит отсеку за гробља у суми од 762.543,01 динара.

Да се посао уступи најјефтинијем и најповољнијем понуђачу Милојевићу Таси предузимачу из Београда.

Издатак пада на терет парт. 41. поз. 1. буџета за 1930. годину.

13.

На предлог Суда О.Бр. 12568 Одбор је

РЕШИО:

Да се Друштву „Мајка Јевросима” издаје из општинске касе стална месечна помоћ од динара 4.000.— рачунајући од 1. јануара тек. године.

Овај издатак има пасти на терет парт. 59. поз. 1. буџета за 1930. годину.

14.

На предлог Суда О.Бр. 11954 Одбор је

РЕШИО:

Да се Дечијем Обданишту бр. 1. (Булбулдер) издаје стална месечна помоћ у 7.000.— динара почевши од 1. јуна ове године.

Овај издатак пада на терет парт. 59. поз. 1. буџета за 1930. годину.

15.

На предлог Суда О.Бр. 12434 Одбор је

РЕШИО:

Да се за проучавања молби за помиловање Мерседес Озеровићеве, Илије Алексића и Душана Штерића, избере једна комисија у коју да уђу одборници г.г. Шемајо де Мајо, Петар Гребенац и Д-р Мића Анић.

16.

На предлог Суда О.Бр. 12229 Одбор је

РЕШИО:

Да се прими на знање решење Министарства грађевина којим се одобрава суперколаудација радова предузећа инж. Драг. Д. Ши-

ђанског, из Београда, на измештању водоводног довода код Чукарничке рампе, с тим да се:

а) Предузећу инж. Драг. Д. Шиђанског врати како основна, тако и допунска кауција, пошто је посао коначно примљен, одбијајући му Дин. 2.500.— на име гаранције за извршење оправке.

б) Да Општина Београдска у смислу судског решења ТДБр. 5038 од 20. марта т. г., а на предлог суперколаудирајуће комисије призна за исплату предузећу одређени му додатак за армирани бетон по решењу Суда АБр. 9727 од 1. маја 1929., и то за целокупну количину армираног бетона у износу 903,41 м³, колико је по дефинитивном обрачуњу утврђено да је извршено армираног бетона.

в) Да се предузеће инж. Драг. Шиђанског разрешава свих уговорних обавеза осим гаранције по чл. 22. техничких услова, за још шест месеци, а за извршење оправке по примедбама колаудирајуће комисије, и да му тај рок истиче 15. августа 1930. год., када се има извршити суперколаудација оправака.

Да се замоли Министарство Грађевина, да у смислу тачке б) нареди исплату предузећу инж. Драг. Д. Шиђанског доплата у износу од дин. 38.388,08 за армирани бетон, а из суме коју је Суд Министарству доставио за исплате поменутоме предузећу. Остатак суме, колико претекне, Министарство ће вратити Суду општине Београдске.

17.

На предлог Суда О.Бр. 11916 Одбор је
РЕШИО :

Да се кредит за исплату ануитета по зајму за изградњу основних школа, предвиђен по партији 57 поз. 12. за ову годину повећа са 400.000.— динара вирманисањем кредита из партије 64 поз. 9. намењеним подизању Теразијске терасе, а која се тераса у току ове године неће подизати.

Овлашћује се Суд да издејствује одобрење ове одлуке од стране Министра Финансија.

18.

Код тачке „Експропријације и апропријације” Одбор је

РЕШИО :

1. — На предлог Суда О.Бр. 11092:

„Да се изврши експропријација дела земљишта од имања масе Димитрија Петковића на углу Кнез Милетине и Скадарске улице, путем законске комисијске процене. За општинске процениоце одређују се г.г. Милан Дилбер и Павле Алексић, инжењер.

2. — На предлог Суда О.Бр. 11095:

„Да се усвоје записници једногласних и већине гласова извршених комисијских процена за просецање нове улице између Скопљанске и Поенкарееве на начин како је то

предвиђено одборском одлуком од 24. јануара 1930. год. и то од ових сопственика: Миле Мудриновић, Николе Зубора, Борђа Мјовића, Милеве Табаковић и Душана Кузмановића. Вредност свих постојећих грађевина које су приликом процене процењене поделити на све сопственике према дужини њихових носодобивених фронтва. Експроприсати део земљишта Милеве Табаковић, који просецањем ове улице постаје неграђевински плац и не одговара грађевинским прописима услед недовољне површине, да би се овим експроприсаним делом могло извршити а-рондисање суседног имања”.

3. — На предлог Суда О.Бр. 11095:

„Да се експроприше имање Јелене Митић у улици Св. Николе за проширење Новог гробаља, путем законске комисијске процене. За општинске процениоце одређују се г. г. Милан Драгојловић и Милан Дилбер, инжењери.

4. — На предлог Суда О.Бр. 11096:

„Да се усвоји једногласна процена комисије од 5. маја 1930. год. и експроприше део земљишта Задужбине браће Радојковића, ради проширења Кнез Милетине улице”.

5. — На предлог Суда О.Бр. 11097:

„Да се усвоји записник извршене комисијске процене већине чланова по процени од 8. маја тек. год. дела земљишта Светозара Веселиновића на углу Југовићеве и Кнез Милетине улице, а за потребе калдрмисања”.

6. — На предлог Суда О.Бр. 11098:

„Да се усвоји записник већине чланова извршене комисијске процене за експропријацију дела земљишта са постојећим зградама Друштва Црвеног Крста у Карађорђевој улици за подизање успињаче. Ова експропријација се врши на терет предузимача који ће успињачу градити, а у вези уговора између Општине града Београда и концесионера”.

7. — На предлог Суда О.Бр. 11099:

„Да се изврши експропријација дела земљишта Браће Цветковић на углу Змајске и Кнез Милетине улице за потребе калдрмисања, путем законске комисијске процене. За општинске процениоце одређује се г.г. Милан Дилбер и Павле Алексић, инжењери”.

8. — На предлог Суда О.Бр. 11100:

„Да се апроприше имање Михаила Поповића на углу Страхињића Бана и Капетан Мишине улице део земљишта Р.Ф.О.Б. ради изласка на регулациону линију по цени од 600 динара од квадратног метра. Преносну таксу да сноси купац”.

9. — На предлог Суда О. Бр. 11089:

„Да се експроприсани део имања г. Танасија Лазића на углу Милешевске и Зорине улице плати сопственику по 270.— динара од квадратног метра, с обзиром на то што има-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ње добија у вредности проширењем улице. Преносне таксе да сноси сопственик”.

10. — На предлог Суда О.Бр. 11130:

„Да се апроприше део земљишта Р.Ф.О.Б. ради изласка на регулациону линију имању г. Д-р Јована Клисића у Стишкој улици, по цени од 500.— динара по квадратном метру”.

11. — На предлог Суда О.Бр. 11131:

„Да се усвоји записник једногласне извршене процене делова земљишта г-ђе Зорке Поповић и г. Александра Цветковића, пошто су сопственици на ову процену узајамно пристали”.

12. — На предлог Суда О.Бр. 11032:

„Да се експроприше целокупно имање г-ђе Габријеле Шајнесонов у Кнез Милетиној улици ради калдрмисања исте, по цени од 1.200.— динара по квадратном метру, но тако да јој се уступи земљиште Општине Београдске на углу Кн. Љубице и Цар Душанове улице у површини од 460 м² по цени од 700.— динара по 1 м². Разлику у цени доплатиће

Општина г-ђи Шајнесонов. Преносне таксе сносиће обе стране по пола”.

13. — На предлог Суда О.Бр. 12109:

„Да се експроприше део земљишта Велислава Живковића на углу Космајске и Царице Милице улице ради регулације истих улица, но тако да сопственик уступи бесплатно Општини 23 м² а остатак у 120 м² да му Општина плати по 500.— дин. по 1 м², што укупно чини 60.000.— динара.

Од овог износа задржаће се на име таксе за воду, канал и сметлиште суме којима је задужено његово имање за 1930. и 1931. год. и сума за отплату тророара пред његовом кућом, која ће бити наплаћена по правилнику за тротоарске таксе, а остатак суме да се исплати сопственику, пошто је сам пристао на овакав начин исплате”.

Седница је закључена у 9.15 часова увече.

Претседник

Деловођа,
Бож. Л. Павловић, с. р.

Београдске Општине,
Инж. Милан Нешић, с. р.

ЗАПИСНИК

XVI Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 23. јуна 1930. год. у 6 часова по подне.

Председавао Претседник г. Милан Нешић.
Деловођа, г. Божидар Павловић.

Потпретседници г.г.: Д-р Милослав Стојадиновић и Никола Крстић.

Од одборника били су г.г.: А. Фирт, Мил. Ђ. Радосављевић, инж. Павле Миљанић, Ђ. Попара, Драг. Матејић, Д-р Мића Анић, Д-р Љуб. Стојановић, Ст. К. Трпковић, Т. Здравковић, Милован Матић, Д-р Лазар Генчић, Никола Ђорђевић, Петар М. Гребенац, Дим. Станчуловић, Негослав Илић, инж. М. М. Сокић, М. Стојановић, Триф. Јовановић, Драг. К. Милошевић, Јосиф Фрид, Влад. К. Петровић, Свет. Гођевац, Р. Живковић, Ђура Бајаловић, Милош П. Радојловић, Бл. Антонијевић, инж. К. Букавац, Јоца Поповић, Д-р Страшимир Љ. Милетић, инж. Јов. Мисирлић, Д-р Драг. Ђ. Новаковић, Х. М. Ребац.

1.

Отварајући седницу Претседник г. Милан Нешић прочитао је Указ Министарства унутрашњих послова III Бр. 32022 од 14. јуна 1930. год. којим се смењују са дужности одборника г.г.: Максимовић Таса, кафеџија, Савић Кирило, професор Универзитета и Брачинац Благоје, секретар Савеза металских радника; а постављају за одборнике г.г.: Радосављевић Ђ. Милан, претседник Удружења резервних официра и ратника, Попара Ђорђе, хотелијер, Миљанић Павле, доцент Технич-

ког факултета и Крекић Богдан, секретар Уједињених радничких синдиката „Југославија”. (Одборници су читање овога Указа саслушали стојећи).

За овим је Београдски прота г. Никола Божић извршио заклетву нових одборника, изузев г. Богдана Крекића, који је на војној вежби. После извршеног обреда заклетве прота г. Божић у неколико пробраних речи честитао је одборницима наименовање и пожелео им успешан рад.

Потом је деловођа одбора прочитао записник XIV редовне седнице, који је примљен.

Прочитан је записник XV редовне седнице и примљен с примедбом г. Д-р Милетића, да је он на прошлој седници говорио о кварежи калдрме на Вилсоновом тргу и тражио да се задржи потребна сума за поправку калдрме.

2.

Деловођа одбора саопштава да су се извинили одборници г.г.: Д-р Драгољуб Аранђеловић, Д-р Букић Пијаде, Јован Дравић и Тјешимир Старчевић.

Претседник г. Нешић саопштава имена гостију из иностранства, који долазе на Свескоколски слет као гости Општине Београдске, а такође и имена гостију из Југославије, који су чланови управа општина ба новинских градова.

3.

Код тачке дневног реда: „Експропријација земљишта за Савски мост”, Претседник г. Нешић образлажава хитност и актуелност решења ове експропријације, пошто је Држава везана уговором са друштвом које гради тај мост и коме мора ставити на располагање што пре потребан терен, ради приступања изградње. Експропријација ових имања износи око 17,000.000.— динара, и ако је она превелика, Суду су одузети изгледи на повољан исход у случају да изјави жалбу на ове процене, јер су оне донете већином једногласно.

Одборник г. Гребенац тражи смену проценилаца и предлаже да се ова тачка скине с дневног реда, да би се упутила правном пододбору, чији је избор на дневном реду.

Одборник г. Милован Матић предлаже да Општина учини апел на надлежне факторе да један део експропријације носе они градови и крајеви, који ће од овога моста имати нарочите користи, јер је Београд и сувише оптерећен другим издатцима за државне и опште потребе.

Претседник г. Нешић одговара да је он у том погледу чинио кораке на надлежном месту али да му је одговорено, да је мост због потреба Београда и трамвајског колосека два пута шири него што је то Држави потребно, и да због тога изградња исто кошта за читавих сто милиона више. Од Општине се тражи да поднесе трошкове експропријације, који ће изнети око 25 милиона динара.

За овим је на предлог Суда О.Бр. 12991 и 13379 Одбор

РЕШИО:

I. Да се усвоје записници извршених комисијских процена експропријације имања за изградњу Савског моста ових сопственика: Г-ђе Олге Крсмановић у Карађорђевој и Ловћенској улици, Државне Штампарије у Поп Лукиној ул. и Ђере Аврамовића у Ловћенској улици.

II. Да се усвоје записници једногласни и већине гласова извршених комисијских процена имања које треба експроприсати за изградњу Савског моста ових сопственика: Душана Мијовића у Бранковој улици, Косте Тодоровића у Фрушкогорској ул., Спасоја Барјактаревевића у Ловћенској улици, Д. Д. „Изис” у Карађорђевој улици и Споменке Завишић у Карађорђевој улици.

4.

На предлог Суда О.Бр. 13745 Одбор је

РЕШИО:

Да се измени регулација на Дедињу код виле Њ. В. Краља како је у плановима та измена обележена плавом бојом,

5.

На предлог Суда Одбор је

РЕШИО:

1. — По предмету О.Бр. 13687:

Да се границе новог трошаринског реона, који је одобрен решењем Г. Министра Финансија Бр. 23872 уведу у живот на дан 1. јула тек год. и да се ради тога узму у закуп потребне зграде за трошаринске станице.

2. — По предмету О.Бр. 14017:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Ђорђа Давидовића, кафеције код седмог километра са киријом од 300.— динара.

3. — По предмету О.Бр. 14016:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Илије Ђорђевића из Малог Мокрог Луга, која се налази на сеоском путу за Мали Мокри Луг и састоји се из два одељења, са месечном киријом од 100.— динара.

4. — По предмету О.Бр. 14013:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Михаила Вучићевића, адв. из Београда која се налази на Жарковачком путу и састоји се од собе, предсобља са двориштем, са месечном киријом од 350.— динара.

5. — По предмету О.Бр. 14014:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Милана Травара са Чукарице, на Обреновачком друму бр. 9., која се састоји од два одељења, са месечном киријом од 250.— динара.

6. — По предмету О.Бр. 14015:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Андре Николића из Малог Мокрог Луга на Смедеревском друму бр. 451, која се састоји од два одељења, са месечном киријом од 800.— динара.

7. — По предмету О.Бр. 14018:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Миле Предраговић са Чукарице у улици Баново брдо бр. 4, која се састоји од једног одељења, са месечном киријом од 200.— динара.

8. — По предмету О.Бр. 14019:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Благоја Ћирића из Вишњице на Вишњичком друму бр. 100, која се састоји од три одељења, са месечном киријом од 1.000.— динара.

9. — По предмету О.Бр. 14020:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Општине Миријевске, која се налази на путу Миријево—Гробље и Миријево—Смедеревски друм и састоји од два одељења, са месечном киријом од 300.— динара.

10. — По предмету О.Бр. 14021:

Да се за потребе новог трошаринског реона узме у закуп зграда Божидара Благо-

јевића са Чукарице, у Трговачкој улици бр. 62, која се састоји из једног одељења, са месечном киријом од 300.— динара.

Сви ови закупи важе од 1. јула 1930. год. и трају докле означене зграде буду биле потребне Општини.

Отказ за обе стране, — закупца и закуподавца — има бити на месец дана у свако доба године.

Исплата кирије за све ове зграде пада на терет парт. 61. поз. 6. буџета за 1930. годину.

6.

Деловођа одбора прочитао је предлог потписан од двадесет одборника, који предлажу да се Претседнику, Потпретседницима и кмету-правнику одреди месечни додатак.

Одборник г. Гребенац не слаже се с мотивацијом овога предлога и предлаже да се он скине с дневног реда и упути финансиском и правном пододбору, да они простудирају додатке. Предлаже да се исто учини и са тач. 9. дневног реда у којој се говори о функционим додатцима чиновника.

Претседник г. Нешић подвлачи да је то предлог самих одборника, којим се указује пажња Претседништву, да Суд није дао иницијативу за тај предлог, и да никада не би пристао на какав предлог ако би он био формулисан тако, да се плати пореза на плате чланова Суда. Препушта одбору да то питање сам реши.

Одборници г.г. Клементије Букавац, Д-р Драгољуб Новаковић и Д-р Лазар Генчић говорили су у прилог предлога, а г. Јован Мисирлић је предложио да се о овим додатцима не решава пре него што се реши о чиновничким додатцима.

Претседник г. Нешић ставља предлог на гласање. Гласало се седањем и устајањем. Против предлога устали су три одборника. Према томе Одбор је по предлогу О.Бр. 13783

РЕШИО:

Да се усвоји предлог одборника и да се одреди додатак претседнику, потпретседницима и кмету-правнику и то: претседнику 5.500.— динара месечно, потпретседницима по динара 2.800.— а кмету-правнику 2.200.— динара месечно, почев од 1. маја тек. год.

Овај издатак има пасти на терет буџетских позиција које су решењем Г. Министра Финансија Бр. 25644 остављене као уштеда у буџету за 1930. годину.

7.

Деловођа одбора прочитао је предлог Суда о одређивању додатака чиновницима и службеницима Општине Београдске у смислу чл. 17. Статута.

Одборник г. Петар Гребенац изјављује да је против оваквог одређивања и предлаже да се то питање скине с дневног реда и упути финансиском пододбору на проучавање.

Претседник г. Нешић даје образложење овом предлогу и истиче да је у погледу плата до сада био велики неред, да се није знало по платама ко је старији а ко млађи чиновник, али да је разврставањем чиновника у том погледу уведен ред. Шефови отсека по овом предлогу добијају веће додатке јер они нису везани за канцеларијско време, док референти имају мање додатке пошто је њихова одговорност мања а служба се врши у главном у границама канцеларијског времена. Исто је то и са осталим чиновницима за које је предложен додатак.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић ставља примедбу да тај предмет није могао бити стављен одборницима на расположење до самог почетка седнице, као што је то у позиву за седнице обећано, што значи да је Суд ово питање проучавао до почетка седнице. Критикује затим чл. 17. Статута, за који каже да је конфузан и да се у њему тешко може снаћи. Покреће питање употребе аутомобила и кола. Изјављује да је против оваквог предлога.

Одборник г. Негослав Илић слаже се с предлогом г. Гребенца и ако се он не прими изјављује да ће гласати против.

Потпретседник г. Д-р Стојадиновић истиче да по Статуту функционе додатке одређује Суд, али да је овај предлог изнет пред одбор због тога што је питање важно и што Суд не бежи од критике. Питање додатака је проучавано на многим седницама Суда где су при оцени узете у обзир све околности. У одређивању додатака није се смело ићи до изједначења са ранијим платама у свима случајевима, јер би то значило негирање принципа, који је постављен новим Статутом. Јер број општинских чиновника биће са мањим платама, али то резултира из самог система плата и разврставања, које има за основу школске квалификације и године службе. Има случајева, као што је то у Техничкој дирекцији, да су плате знатно смањене и да један инжињер који је раније имао 8.000.— динара сада прима 5.000.— динара. Општина не сме допустити да ти људи због тога напусте службу у којој су већ показали толико успеха. Суд је водио рачуна да се приликом одређивања теренског додатка техничком особљу не прекорачи буџет.

Одборник г. Милан Стојановић изјављује да нема ништа против теренских додатака, али да су остали додаци недовољно јасни и да их зато треба проучити. Изјављује да ће гласати против ако се то питање не скине с дневног реда.

Одборник г. Клементије Букавац у свом говору наглашава да је питање плате и тога, колико ће чиновници бити награђени, ствар самога Суда. Одбор не може наметати Суду какве ће и колике награде давати општинским чиновницима у границама буџета, а да

од Суда тражимо да он за то одговара. Суд је имао извесно мерило и факта пред собом кад је ово решавао, док одбор гледајући са стране не може ништа да каже о томе јер нема критеријума за решавање тих ствари.

После овога приступило се поименичном гласању. За предлог Суда гласали су г.г.: Д-р Лазар Генчић, Никола Ђорђевић, Димитрије Станчуловић, Милић Сокић, Трифун Јовановић, Светозар Гођевац, Ђура Бајаловић, Милош Радојловић, Благоје Антонијевић, Клементије Букавац, Јоца Поповић, Д-р Драгољуб Новаковић, Алберт Фирт, Милан Радосављевић, Павле Миљанић, Драгиша Матејић, Д-р Мића Анић, Д-р Љуба Стојановић и Ставра Трпковић. Против предлога гласали су г.г.: Петар Гребенац, Негослав Илић, Милан Стојановић, Драгољуб Милошевић, Јосиф Фрид, Владимир Петровић, Ранко Живковић, Д-р Страшимир Милетић, Јован Мисирлић, Хасан Ребац, Ђорђе Попара, Танасије Здравковић и Милован Матић.

Према томе Одбор је на предлог Суда О.Бр. 14134 и 14126 већином гласова

РЕШИО:

1. Да се функциони додаток предвиђен чл. 17. Статута Општине града Београда додели чиновницима следећих звања, чији су положаји нарочито истакнути:

У Општем одељењу

1) Шефу Кабинета	месечно Дин.	3.000.—
2) Секретару Кабинета I. Ппретсед.	" "	3.000.—
3) " " II.	" "	2.000.—
4) Референту за штампу	" "	1.500.—
5) Деловођи одбора	" "	2.500.—
6) Шефу Персоналног отсека	" "	1.000.—
7) Шефу Административног отсека	" "	1.000.—
8) Правном референту	" "	800.—
9) Шефу Статистичког отсека	" "	1.000.—

У Одељењу за социјално и здравствено старање

10) Директору одељења	месечно Дин.	4.000.—
11) Шефу отсека за социјал. установе	" "	1.000.—
12) Библиотекару-референту	" "	1.000.—
13) Шефу отсека за јавну хигијену	" "	1.000.—
14) " " " лечење	" "	1.000.—
15) " " " гробља	" "	1.000.—
16) Команданту Пожарне команде	" "	1.500.—

У Привредно-финансиском одељењу

17) Директору одељења	месечно Дин.	5.000.—
18) Шефу књиговодства	" "	3.000.—
19) Управнику трошарине	" "	1.000.—
20) Помоћнику управника трошарине	" "	400.—
21) Шефу Таксено-привредног отсека	" "	1.000.—
22) Референту за пијаци	" "	1.000.—
23) Шефу ликвидатуре	" "	1.000.—
24) Шефу Економата	" "	1.000.—
25) Главном благајнику	" "	1.200.—
26) Првом благајнику прихода	" "	1.200.—
27) Другом " " "	" "	500.—

II. Да се функциони додаток додели следећим чиновницима и службеницима, чија се служба врши са стално увећаном пажњом и нарочитим напором, или са извесном опасношћу по њихов живот:

У Општем одељењу

1) Радивоју Јовановићу, секретару Кабинета	месечно Дин.	300.—
2) Писару Кабинета	" "	300.—
3) Марији Пијуковој, стено-дактилог.	" "	500.—
4) Аспазији Михајловић,	" "	500.—
5) Гордани Вујић	" "	500.—
6) Софији Ђорђевић, телефонискињи	" "	500.—
7) Вукосави Нешовић	" "	500.—
8) Боривоју Бранковићу, служит. Пртес.	" "	500.—
9) Богосаву Думбеловићу	" "	450.—
10) Сими Кнежевићу	" "	400.—
11) Алекси Лазићу	" "	400.—
12) Цветку Ристићу	" "	400.—
13) Раши Чинаревићу	" "	500.—
14) Дамњану Цвијићу служ. Делов. одбора	" "	500.—
15) Чедомиру Рајковићу	" "	400.—

У Одељењу за социјално и здравствено старање

16) Милану Добрићу, дезинфектору	месечно Дин.	400.—
17) Стевану Милојевићу	" "	400.—
18) Стевану Грубешићу	" "	400.—

У Привредно-финансиском одељењу

19) Радојки Кандић, в.д. подблагајник	месечно Дин.	500.—
20) Јулки Јовановић, бројачу новца	" "	300.—
21) Радмила Савић	" "	300.—
22) Зорки Марић	" "	300.—
23) Милошу Јевремовићу, чувару касе	" "	100.—

У Пожарној команди

Старешини станице	месечно Дин.	600.—
Петорици десетара по 450.— дин.	" "	2.250.—
Четрдесет и два пожарника по 350.— д.	" "	14.700.—
Десет шофера по 200.— дин.	" "	2.000.—

Сви ови додатци пашће на терет буџетских позиција, које су решењем г. Министра финансија од 20. маја Бр. 25644 остављене као уштеда у буџету за 1930. годину и исплаћиваће се почев од 1. маја тек. год.

III. У Техничкој дирекцији

Да се рачунајући од 1. маја 1930. год. свему регулисаном техничком особљу Техничке Дирекције признаје и исплаћује теренски додаток у месечном износу и то:

1) Управнику водовода	Дин.	4.000.—
2) Шефовима отсека и вршиоца дужности шефова отсека по	" "	3.400.—
3) Референтима одељака и вршиоцима дужности референата одељака по	" "	2.500.—
4) Техничком особљу I категорије инжењери и архитекти по	" "	1.200.—
5) Техничком особљу II категорије (геометри, пословође и т. д.) по	" "	600.—
6) Техничком особљу III категорије (пртачи, надзорници и т. д.) по	" "	400.—
7) Техничком особљу IV категорије (в. д. надзорника и т. д.) по	" "	300.—

Овај теренски додатак је сталан месечни додатак и исплаћиваће се до даљег наређења Суда сваког месеца унапред заједно са платом, а из партије и позиције буџетом за 1930. годину предвиђених за тај циљ.

8.

На предлог Суда О.Бр. 13349 Одбор је
РЕШИО:

Да се у знак признања оним генерацијама, чија хумана дела и данас надахњују све поборнике правде, милосрђа и науке; за вечни спомен Мустафа паше „Српске Мајке“, Риге од Фере, Митрополита Петра, Војводе Јанка Катића и других заслужних мајстора Прве слободно-зидарске ложе у Београду, а у сагласности са регулационим планом, преда на чување и употребу Великој Ложи Југославије зграда на шеталишту код улаза у горњи град, некадашња војна амбуланта, чим Општина ову буде примила од Министарства војске и морнарице.

9.

Код тачке дневног реда: „Избор општинских проценилаца“ изабран је одбор у који су ушли г.г.: Светозар Гођевац, Клементије Букавац, Драгиша Матејић и Ранко Живковић, који ће саставити листу проценилаца и спремити предлог за идућу седницу.

10.

На предлог Суда О.Бр. 13047 Одбор је
РЕШИО:

Да се усвоји извештај комисије, и да се решење Пензионог фонда Бр. 160.929. **оснажи**, а жалба Александре Миловановић, удове, **одбаци** као неоснована.

11.

На предлог Суда О.Бр. 13090 Одбор је
РЕШИО:

Да се потребе Варошког кварта II задржи и на даље зграда Г-ђе Нети Леоновић и Леона Коена у Кнегиње Љубице бр. 24 с тим да закуп траје од 1. маја 1930. год. до 1. маја 1931. год. са досадањом месечном киријом од 10.000.— динара, која ће се закуподавцу плаћати месечно унапред на основу признанице прописно таксиране. Отказ овог закупа важи за обе стране на месец дана раније пред 1. мај 1931. год.

12.

На предлог Суда О.Бр. 13559 Одбор је
РЕШИО:

Да се за потребе новооснованог XII полицијског кварта узме од закупца зграда, која се налази у ул. Престолонаследника Петра бр. 2 на Дедињу, г. Д-р Милана Ореља, у пакупу поменута зграда за суму од 4.500.— динара месечно. Овај закуп важи од 1. маја 1930. год. и траје докле ова зграда буде била потребна Општини. Отказ за обе стране закупца и закуподавца — има бити на ме-

сец дана пред 1. мај или пред 1. новембар у дотичној години.

Овим се решењем ставља ван снаге решење О.Бр. 9058 од 26. априла 1930. год.

13.

На предлог Суда О.Бр. 12753 Одбор је
РЕШИО:

Да се г. Петровићу Божидару, инжињеру Управе водовода, призна за напредовање у степен и класу:

1. — Време проведено у државној служби 1 (једна) година и 6 (шест) месеци.

2. — Време проведено у општинској служби као дневничар 3 (три) године и 7 (седам) месеци.

3. — Време проведено у општинској служби као стални 6 (шест) месеци.

Укупно 5 (пет) година и 7 (седам) месеци на дан 1. јуна 1930. године. Према томе г. Петровић се разврстава у I категорију, 2 степен, VII класе, с тим да му степен тече од 1. новембра 1927. год.

14.

На предлог Суда О.Бр. 13092 Одбор је
РЕШИО:

Да се одобри лицитација од 28. маја 1930. год. и да се набавка 3.000 комада храстових прагова изврши од фирме Ђорић и П. Илић као најповољније по цени од динара 35.— по комаду, што укупно чини 105.000.— Динара.

Овај издатак пада на терет буџета Дирекције Трамваја и Осветлења за 1930. год. парт. 71. поз. 12.

15.

На предлог Суда О.Бр. 12739 Одбор је
РЕШИО:

1. — Да се одобри одржана лицитација на дан 15. маја 1930. год. за подизање нове зграде „Завода за стерилизацију млека и дечијег диспансера Општине града Београда“ у Ломиној улици бр. 17.

2. — Да се за извршење овога посла одобри кредит Санитетском одељењу у суми од 931.309.42 динара.

3. — Да се посао уступи најјевтинијем и најповољнијем понуђачу Херману Јосифу предузимачу из Београда.

Издатак пада на терет швајцарског зајма од 26.000.000 швајцарских франака према постојећем распореду утрошка тач. 23. и парт. 59. поз. 1. буџета за 1930. год.

16.

Тачка дневног реда: „Одобрење лицитације за набавку 10.000 м³ дрва“, скинута је с дневног реда пошто Суд покушава да од Министарства шума и рудника добије дрва по јевтинијој цени.

17.

На предлог Суда О.Бр. 12531 Одбор је

РЕШИО:

Да се одобри лицитација одржана на дан 8. априла ове год. и да се према резултатима исте набави разног електричног материјала за потребе Дирекције Трамваја и Осветлења од следећих фирми:

1. — Од фирме Нашичка Творница	
Танина за суму од	Дин. 194.650.—
2. — Од фирме „Елвогас” за суму од	„ 25.244.50
3. — Од фирме „Елин” за суму од	„ 63.097.—
4. — Од фирме Технички Биро инж. Маршићанина за суму од	„ 106.905.—
5. — Од фирме Технички Биро инж. Ј. Милосављевића за суму од	„ 19.770.—
6. — Од фирме Јована Савића и Комп. за суму од	„ 16.720.—

Укупно Динара 426.386.50

Овај издатак пада на терет буџета Дирекције Трамваја и Осветлења за 1930. годину парт. 9. поз. 1.

18.

На предлог Суда О.Бр. 10787 Одбор је

РЕШИО:

Да се Агнеси удови пок. Димитрија Михаиловића, бив. ревидента Електричне Централне, а према извештају комисије, одреди стална месечна помоћ у 600.— (шест стотина) динара рачунајући од 1. маја 1930. год.

Овај издатак има пасти на терет партија и позиција предвиђених за давање помоћи.

19.

На предлог Суда О.Бр. 10379 Одбор је

РЕШИО:

Да се у смислу чл. 234. Закона о устројству војске Петровић Ђорђе, машин-бравар син Марка и Олге Петровић, зидара из Београда, са станом у Шабачкој ул. бр. 8 ослободи држања коња са прибором према прописима закона о устројству војске због тога што је сиромашног стања и не може коња набавити и држати.

20.

Код тачке дневног реда: „Наименовање нових улица”, по предлогу Суда изабрана је једна комисија у коју су ушли одборници г.г.: Д-р Драгољуб Аранђеловић, Д-р Лазар Генчић, Влада Петровић, Алберт Фирт, Ђура Бајаловић, Драгољуб Милошевић, Милан Радовасављевић, Д-р Мића Анић и Милош Радојловић.

21.

Код тачке дневног реда: „Избор стручних пододбора правног, финансиског и санитетског”, Претседник г. Нешић изнео је разлоге са којих Суд предлаже образовање ових стручних одбора за она питања, која су по својој природи хомогена и истиче, да у техничким питањима те хомогености нема и

зато Суд и не предлаже образовање одбора за таква питања, већ ће се у свима техничким питањима образовати специјалне комисије, које ће решавати питање конкретно постављено.

По овом питању развила се дискусија у којој су учествовали одборници г.г.: Д-р Лазар Генчић, Милован Матић, Милић Сокић, Д-р Страшимир Милетић и Клементије Букавац, па је одбор на предлог Суда О.Бр. 14092

РЕШИО:

Да се образују стручни одбори из средине општинског одбора за правна, финансиска и санитетска питања, који ће сарађивати са Судом у вођењу комуналне политике Општине Београдске. У ове одборе су изабрани:

I. За Стручни правни одбор

1. — Д-р Драгољуб Аранђеловић
2. — Шемајо де Мајо
3. — Петар Гребенац
4. — Д-р Страшимир Милетић
5. — Д-р Мића Анић
6. — Таса Здравковић.

II. За Стручни финансиски одбор

1. — Милорад Недељковић
2. — Д-р Драгољуб Новаковић
3. — Михаило Ђурић
4. — Драгиша Матејић
5. — Клементије Букавац
6. — Јован Дравић.

III. За Стручни санитетски одбор

1. — Д-р Лазар Генчић
2. — Д-р Букић Пијаде
3. — Д-р Љуба Стојановић
4. — Д-р Александар Леко
5. — Ђура Бајаловић
6. — Негослав Илић.

22.

На предлог Суда О.Бр. 12530 Одбор је

РЕШИО:

Да се за проучавање жалбе г. Павла Карарадовановића на решење Пензионог фонда Бр. 70.930. изабере једна комисија одборника састављена од г.г.: Шемаја де Маја, Петра Гребенца и Д-р Миће Анића, која ће поднети предлог одбору.

23.

На предлог Суда О.Бр. 13046 Одбор је

РЕШИО:

Да се за проучавање предлога Техничке дирекције о томе, ко се има сматрати предузимачем за израду Кр. Александрове улице и Крунске улице, изабере једна комисија одборника састављена од г.г.: Шемаја де Маја, Петра Гребенца и Милића Сокића, која ће Суду и одбору поднети свој извештај с мишљењем.

24.

На предлог Суда О.Бр. 14091 Одбор је

РЕШИО:

Да се за проучавање молбе за помиловање инж. Андрије Алпара изабере комисија одборника састављена од г.г.: Петра Гребенца, Шемаја де Маја, Д-р Миће Анића и Милана Радосављевића.

Овлашћује се Суд да мишљење ове комисије достави Министарству правде.

25.

Код тачке дневног реда: „Избор шефа отсека за јавну хигијену”, деловоћа одбора прочитао је резултат конкурса и предлог Суда па се развила дискусија у којој су учествовали г.г.: Јован Мисирлић, Претседник г. М. Нешић, Потпретседник г. Д-р Стојадиновић и Д-р Лазар Генчић, па је одбор на предлог Суда О.Бр. 13096

РЕШИО:

Да се према резултатима конкурса расписаног решењем Суда О.Бр. 10872 за положај шефа отсека за јавну хигијену изабере г. Д-р Рамзин Сергије, шеф отсека Централног хигијенског завода, са платом предвиђеном по буџету за 1930. годину.

Ово решење доставити Министарству социјалне политике и Народног здравља на одобрење.

26.

Код тачке: „Експропријације и апропријације” Одбор је

РЕШИО:

1. — На предлог Суда О.Бр. 13908:

Да се одборска одлука од 18. маја тек год. прошири у толико што ће се извршити експропријација делова земљишта оних сопственика, које обухвата предложена измена генералног плана за место око ротунде на Дедињском булевару и везе са улицом Кнеза Арсена па дужином ове.

2. — На предлог Суда О.Бр. 13788:

Да се усвоје изјаве сопственика имања на Дедињском путу за откуп њихових делова земљишта за регулацију пута и то: Д-р Миливоја Пантића, по 130.— дин. од квадратног метра, Илије Ђорића, по 140.— динара од квадратног метра и Д-р Гаврила Пишењина по 140.— дин. од квадратног метра.

3. — На предлог Суда О.Бр. 13790:

Да се сходно решењу Суда О.Бр. 11710 за експроприсани део имања Г-ђе Беје Пинкас на углу Молерове и Макензијеве улице у површини од 22 м² да сопственику накнада у толико, што ће се ослободити дугујуће суме Таксеном отсеку за извршење асфалтног тротоара у суми од 9.705.50 динара, колико та такса износи.

4. — На предлог Суда О.Бр. 13791:

Да се изврши апропријација дела земљишта имању Димитрија Стаменковића у Јевремовој улици, пошто сопственик није пристао на директну погодбу. За општинске процениоце одређују се г.г.: Милан Драгојловић, инж и Свет. Илић, архитекта.

5. — На предлог Суда О.Бр. 13792:

„Да се усвоји молба сопственика имања г. Жике Тошића у погледу експро-апропријације на углу Влајковићеве и Хилендарске улице, без икакве накнаде једна страна другој.

6. — На предлог Суда О.Бр. 13793:

Да се експроприше од имања Радивоја Бојића у улици Хилендарској бр. 24, но тако да г. Бојић од експроприсаног дела земљишта уступи Општини 20 метара бесплатно а 17 метара да му се плати по 700.— динара од квадратног метра.

7. — На предлог Суда О.Бр. 13795:

Да се експроприше део земљишта са постојећим грађевинама од имања масе Исаила Фидаковића у Видинској бр. 46, ради проширења Видинске улице и ради постављања трамвајског колосека, путем законске комисијске процене. За општинске процениоце одређују се г.г.: Милан Драгојловић и Милан Дилбер, инжињери.

8. — На предлог Суда О.Бр. 13794:

Да се изврши апропријација имању Г-ђе Данице С. Милетић пређе Кирјаковић у Призренској ул., по цени од 1.000.— дин. у величини од 11 м². Ова цена одређује се с обзиром на то што се овај део земљишта већ налази под зградом, која је зидана 1921. год. на регулационој линији када је прометна вредност земљишта у тој улици била по тој цени

9. — На предлог Суда О.Бр. 13789:

Да се изврши апропријација дела земљишта Р. Ф. О. Б. у површини од 7.50 метара имању Г-ђе Данице Поповић у Средачкој ул., по цени од 300.— дин. по квадратном метру. Преносну таксу да сноси сопственик.

10. — На предлог Суда О.Бр. 13796:

Да се изврши експропријација имања Анђелије Јовановић у Милешевској улици но тако, да се једна трећина од експроприсаног дела плати по 250.— дин. од квадратног метра, а остатак да се уступи Општини бесплатно, пошто ово имање добија у вредност проширењем улице.

Седница је закључена у 10.15 час. у вече.

Деловоћа,

Бож. Л. Павловић, с. р.

Претседник
Београдске Општине,
Милан Нешић, с. р.

Правилник за наплату тротоарских такса у Београду

На основу чл. 8. Закона о продужењу важности, изменама и допунама одредаба до садањих финансијских закона, односењих се на самоуправна тела, од 28. новембра 1929. године (веза чл. 364 Финансијског закона за 1928/29. годину), Суд општине београдске, у споразуму са министром грађевина, прописује следећи

ПРАВИЛНИК ЗА НАПЛАТУ ТРОТОАРСКИХ ТАКСА У БЕОГРАДУ

Члан 1.

За одређивање врсте тротоара, начина извођења, као и висине такса, начина наплате и рокова плаћања, важе одредбе овог правилника, по коме ће се у будуће једино вршити наплата тротоарске таксе.

Члан 2.

Сваки сопственик имања у атару Општине београдске, пред чијим је имањем Општина у времену од 1. јануара 1919. год. до 28. новембра 1929. год. израдила сталан тротоар од асфалта или пред чијим је имањем Општина, почев од 28. новембра 1929. год., до сад израдила или ће израдити сталан тротоар од ма каквог грађевинског материјала, дужан је да плати Општини таксу за израђен тротоар пред својим имањем у износу ефективних трошкова грађења тротоара, без обзира на то, да ли је сопственик Општини раније платио што за израду старог тротоара или га је сам израдио. У случајевима, пак, делимичне доправке старих тротоара сопственици имања плаћају трошкове само ове доправке (нов асфалт, нови ивичњаци, проширења итд.).

Не подлеже плаћању таксе по овом правилнику: сви привремени тротоари ма када израђени, сви они стални тротоари који су израђени од стране Општине до 1. јануара 1919. од ма каквог материјала и сви они стални тротоари који су израђени од стране Општине до 28. новембра 1929. од сваког другог материјала сем асфалта.

Сталан је тротоар онај, који је израђен материјалом, од стране Општинског суда усвојеним за сталан тротоар једне целе улице. Привремени тротоар је онај, који је израђен од ломљеног камена, цементних или камених плоча или другог материјала на песку или шљаци и чије фуге нису заливане цементним малтером или асфалтом, те се може преносити без оштећења материјала.

Члан 3.

У тротоарску таксу, коју плаћају сопственици за стални тротоар пред фронтом свога имања, улазе ефективни издатци за следећи рад и материјал, и то:

а) конструкција тротоара и баштица као

и потпорни зидови за осигурање тротоара, рад и материјал;

б) коловозни ивичњаци, рад и материјал;

в) баштенски ивичњаци, рад и материјал;

г) пешачки прилази пред имањем, рад и материјал;

д) колски прилази пред имањем, рад и материјал.

Члан 4.

Тако срачунату цену коштања (таксу) положиће сопственици имања у четири једнаке рате у току две године, и то, прву рату у року од шест месеци од дана кад Општина сопственику саопшти задужење и позове га на плаћање (чл. 6.), другу рату у року од дванаест месеци од дана саопштења задужења, трећу рату у року од осамнаест месеци од дана саопштења, а четврту у року од двадесет и четири месеца од дана саопштења.

Ове се рате могу исплаћивати и сукцесивно у месечним отплатама, али увек у границама напред одређених рокова.

Члан 5.

Ове таксе наплаћиваће Општина града Београда од сопственика имања преко свог Таксено-привредног отсека, а на основу техничко рачунских података Техничке дирекције Општине града Београда и спискова, које ће Техничка дирекција за сваку улицу по наособ израђивати, а Суд општине оверавати.

Члан 6.

Наплата таксе у смислу овог правилника вршиће се на тај начин, што ће Таксено привредни одсек Општине града Београда упутити рачун и писмени позив сваком сопственику имања, да дужне рате положи у роковима одређеним по члану 4. овог правилника.

Од сопственика, који у назначеним роковима не одговара својим обавезама плаћања ове таксе, Општина града Београда извршиће наплату егзекутивним путем, сходно § 465. грађ. суд. поступка и чл. 32. Закона о таксама, преко свога Извршног отсека.

Члан 7.

Од наплаћених такса за тротоаре Општина ће образовати код Општинске штедионице Путни фонд, који ће служити за уређење и одржавање улица (путева).

Члан 8.

Сопственици зграда или имања дужни су само један пут да плате таксу за сталне тротоаре по одредбама овога правилника. Ако се већ плаћени стални тротоари доцније преправе на боље или сасвим замене бољима, сопственици плаћају накнадно само преправку, односно само разлику у коштању.

Сопственици сnose трошкове за оправку тротоара само у случајевима кад је тротоар искоришћењем или кваром, проузрокованим од сопственика или закупца (везом за канапрекомерно оштећен изузетним (ванредним) лизацију, водовод и увођење гаса, зидањем нове грађевине, бацањем тешких предмета на тротоар, прелазом колима преко тротоара, разбијањем леда пијунцима итд.), и то само у границама учињеног квара.

Члан 9.

Сопственици који су сами и од свог материјала израдили тротоаре пред својим имањима, имају права на повраћај таквог материјала у случајевима рушења тротоара приликом израде новог, чим докажу да је материјал њихов.

Члан 10.

Којим ће се редом и којим материјалом и где радити тротоари у појединим улицама, решава Суд и Одбор општине београдске.

Члан 11.

У улицама, у којима се из буди којих разлога није могао или не може у потпуности извршити сталан тротоар с обзиром на регулацију улице, него само у колико је то дозвољавало или дозвољава постојеће стање, платиће сопственици имања само ону суму колико стварно Општину кошта тај рад према чл. 3. овог правилника, а допуну тог тротоара платиће кад она по извршеној регулацији буде израђена.

Ако се приликом извршења регулације те улице у којој већ постоји сталан тротоар мора из буди којих стварних разлога саградити сасвим нов тротоар а стари скинути, сопственику имања признају се ранији трошкови, с тим што је дужан да плати само евентуалну разлику коштања приликом израде новог тротоара.

Члан 12.

Сопственици, који по Закону о становима не располажу слободно са становима у својој згради, платиће таксу по одредбама овога правилника тек кад буду слободно располагали са својим становима.

Ограничење слободног располагања са становима дужан је сопственик доказати Суду општине уверењем надлежне власти.

И овакви ће сопственици полагати таксу у року од две године а у четири рате, по чл. 4., рачунајући од дана када престане ограничење располагања и последњег стана на имању.

Члан 13.

Обавеза плаћања тротоарске таксе оптерећје имање, тако, да, у случају прелаза имања у нову сопственост пре потпуне исплате тротоарске таксе, прелази на новог сопственика сва неисплаћена тротоарска такса, без обзира како стари и нови сопственик о овој такси уговоре.

Члан 14.

Сопственицима, који су пре овог правилника платили тротоарску таксу према одредби чл. 364. Финансијског закона за 1928.29. годину, рачунају се уплаћене суме у отплату рата по овом правилнику.

Члан 15.

Сваки сопственик имања, који сматра да је погрешно задужен по овом правилнику, има права тражити од Суда општине београдске исправку задужења у року од петнаест дана од дана саопштења задужења по чл. 6. овог правилника.

Против решења Општинског Суда интересовано лице може употребити правно сретство по постојећим законским прописима.

Жалбе не задржавају од извршења наплату ове тротоарске таксе. Више или неправилно наплаћене таксе враћају се одмах.

Члан 16.

Овај правилник ступа на снагу даном обнародовања у „Службеним новинама“.

4 јуна 1930. године

Београд

Министар грађевина,

Ф. Ј. Трифуновић, с. р.

Претседник Београдске општине,

Инж. **Милан Нешић**, с. р.

Потпретседници Београдске општине,

Д-р **Мил. Стојадиновић**, с. р.

Ник. К. Крстић, с. р.

Правилник за наплату тротоарских такса у Београду обнародован је у државним „Службеним Новинама“ број 139 од 23 јуна тек. године.

ПРЕГЛЕД

Остварених прихода у мају 1929. и 1930. године код Таксено-Привредног Отсека

Партија	Позиција	НА ИМЕ ЧЕГА?	Наплаћено у мају 1929. год.		Наплаћено у мају 1930. год.		Више наплаћено у мају 1930. год.		Мање наплаћено у мају 1930. год.	
			ДИНАРА	П	ДИНАРА	П	ДИНАРА	П	ДИНАРА	П
7	5	Т.Бр. 379 Такса за пренос и издавање сточних пасоша	22.361	—	20.821	—	—	—	1.540	—
7	6	" 381a Такса за лекар. преглед стоке	22.492	10	25.376	—	2.883	90	—	—
7	7	" 382 Такса од говеђе аренде	115.272	—	121.387	50	6.115	50	—	—
7	7	" 382 Такса од телеће аренде	111.853	—	100.186	—	—	—	11.667	—
7	7	" 382 Такса од свињске аренде	145.512	—	203.554	70	58.042	70	—	—
7	7	" 382 Такса од ситне стоке	96.756	80	1.010	—	—	—	95.746	80
7	10	" 396 Запремање тротоара и улице	20.563	40	43.041	20	22.477	80	—	—
7	11	" 397 Пијачна такса и такса за локале на трговима	790.802	05	1.017.533	43	226.731	38	—	—
7	12	" 398 Пловни објекти — обаларина	26.042	65	29.060	—	3.017	35	—	—
7	14	" 400 Држање луксуз. кола и фијакера за личну употребу	11.270	—	8.870	—	—	—	2.400	—
7	15	" 401—401a Држање луксуз. и путничких аутомоб. за лич. упот.	35.100	—	41.000	—	5.900	—	—	—
7	16	" 402—402a Држање кола-гајига, моторцикла и велос. за јав. саобр.	17.220	—	9.330	—	—	—	7.890	—
7	18	" 404 За држање и истицање фирми	52.300	—	158.975	—	106.675	—	—	—
7	19	" 405—405a Такса за рекламе	—	—	770	—	770	—	—	—
7	20	" 406 Такса за држање паса	34.400	—	10.130	—	—	—	24.270	—
7	21	" 407 Музика, концерти, забаве и биоскопи	196.557	50	235.283	58	38.726	08	—	—
7	23	" 409 Такса на странце	130.465	—	115.385	—	—	—	15.080	—
—	—	" 410 Такса на чисту д бит	47.673	92	—	—	—	—	47.673	92
11	2	Овера аутобуских карата	28.150	—	24.300	—	—	—	3.850	—
1	1	Дугована такса	278.015	25	248.532	—	—	—	29.483	25
СВЕГА ДИНАРА			2,182.806	67	2,414.545	41	471.339	71	239.600	97
$\frac{1}{1}$ Дугована такса наплаћена је по доле означеним таксеним облицима										
Запремање тротвара и улице			—	—	7.575	20				
" земљишта на трговима			21.492	—	2.300	50				
Држање такси аутомобила			310	—	7.888	—				
За држање и истицање фирми			103.025	—	122.217	—				
Такса за држање паса			—	—	730	—				
" држање музике			—	—	1.266	—				
" јеловнике			—	—	1.759	—				
Такса за чисту добит			134.571	15	46.151	05				
Израда асфалта			18.617	10	57.243	25				
Пловни објекти — обаларина			—	—	115	—				
Извршна такса по рефератима			—	—	1.287	—				
СВЕГА ДИНАРА			278.015	25	248.532	—				

Шеф таксеног привредног отсека
Драг. О. Новаковић с. р.

ПРЕГЛЕД

Остварених прихода појединих одељака код Таксено-Привредног Отсека у месецу мају 1930. године

I.

1.) Наплаћена кланична такса по ТБр. 379—382., коју наплату врши кланични одељак	472.335.20
2.) Наплаћена пијачна такса на свима трговима по ТБр. 397.	298.013.—
3.) Наплаћена такса за запремање земљишта — локалима на трговима по ТБр. 397.	203.006.56
4.) Наплаћено на име пијачарине по ТБр. 397., коју наплату врши Управа трошарине по решењу Суда АБр. 16190 од 26. VIЈ. 1929. године	497.426.50
5.) Наплаћена такса по ТБр. 398. — обаларина, коју наплату врши Капетанија пристаништа по решењу Суда АБр. 17166 од 9. VIIЈ. 1929. године	29.060.—
6.) Наплаћено на име биоскопске таксе по ТБр. 407., т. 20., коју наплату врши Пор. управа	195.408.58
7.) Наплаћена такса од стране отсека на Чукарици — на име пијачарине по ТБр. 397. дин. 2.377 и на име држање паса по ТБр. 406. дин. 3.700 свега	6.077.—

8.) Наплаћено од стране Извршног Отсека — по разним таксеним облицима	87.531.05
9.) Наплаћена такса од стране инкасаната — по разним таксеним облицима	625.687.52
<i>Свега наплаћено Дин.</i> 2,414.545.41	
Наплаћено у месецу мају 1929. године	2,182.806.67
Наплаћено у месецу мају 1930. године више	231.738.74

II.

Појединачни преглед прихода од наплаћених такса:

КЛАНИЧНИ ОДЕЉАК:

1.) Такса за пренос и издавање сточних пасоша	20.821.—
2.) Такса за лекар. преглед стоке	25.376.—
3.) Такса од говеђе аренде	121.387.50
4.) Такса од телеће аренде	100.186.—
5.) Такса од свињске аренде	203.554.70
6.) Такса од ситне стоке	1.010.—
<i>Свега Дин.</i> 472.335.20	
На име ових такса наплаћено је у месецу мају 1929. године	514.246.90
Мање плаћено у месецу мају 1930.	41.911.70

ПИЈАЧНИ ОДЕЉАК:

	Пијачна такса	Такса за локале	Свега
1.) Јованова пијаца	дин. 82.894.—	70.715.—	153.609.—
2.) Цветни трг	„ 49.583.—	32.662.06	82.245.06
3.) Зелени Венац	„ 59.823.—	41.184.—	101.007.—
4.) Каленића Гувно	„ 32.706.—	23.774.50	56.480.50
5.) Смедеревски Ђерам	„ 21.259.—	16.529.—	37.788.—
6.) Бајлонова пијаца	„ 11.040.—	9.301.—	20.341.—
7.) Палилулска пијаца	„ 11.220.—	8.841.—	20.061.—
8.) Марвени трг	„ 28.915.—	—	28.915.—
9.) Сењска пијаца	„ 573.—	—	573.—
<i>Свега дин.</i> 298.013.—		203.006.56	501.019.56

ТРОШАРИНСКА УПРАВА:

1.) Железничка трошарин. станица	161.397.50
2.) Топчидерска „ „	109.801.50
3.) Савска „ „	80.192.—
4.) Крагујевачка „ „	44.390.—
5.) Смедеревска „ „	38.064.50
6.) Вишњичка „ „	27.506.50
7.) Марвени трг „ „	17.109.50
8.) Дунавски Кеј „ „	13.404.—
9.) Спољна контрола „ „	5.561.—
<i>Свега дин.</i> 497.426.50	

Наплата извршена од стране инкасаната:

1.) Воја Димитријевић	181.958.10
2.) Јордан Божовић	104.721.20
3.) Слободан Пауновић	63.357.07
4.) Стеван Здравковић	61.225.75
5.) Милутин Крунић	59.200.—
6.) Благоје Поповић	52.490.—
7.) Михајло Јаковљевић	42.094.70
8.) Стеван Митровић	34.187.90
9.) Петар Петковић	26.452.80
<i>Свега дин.</i> 625.687.52	

Према свему напред изложеном види се, да је приход у месецу мају 1930. године већи

од прихода у месецу мају 1929. год. за динара 231.738.74.—

ПРЕГЛЕД

Остварених прихода у месецу Јуну 1929 и 1930 год. код Таксено-привредног отсека

Партија	Позиција	НА ИМЕ ТАКСЕ:	Наплаћено у јуну 1929 год.		Наплаћено у јуну 1930 год.		Више наплаћено у јуну 1930 год.		Мање наплаћено у јуну 1930 год.		
			ДИНАРА	П	ДИНАРА	П	ДИНАРА	П	ДИНАРА	П	
7	5	Т.Бр. 379	За прднос и издавање сточних пасоша	27.421	70	29.464	—	2.042	30	—	—
7	6	" 381а	За лекарски преглед стоке . .	22.971	90	26.396	10	3.424	20	—	—
7	7	" 382а	За говеђу аренду	109.296	—	119.712	30	10.416	30	—	—
7	7	" 382б	За телеђу аренду	128.626	—	109.517	—	—	—	19.109	—
7	7	" 382в	За свињску аренду	143.064	—	196.591	60	53.527	60	—	—
7	7	" 382г	За ситну стоку	132.598	50	24.864	10	—	—	107.734	40
7	10	" 396	За запремање тротоара и улице	41.476	50	122.193	80	80.717	30	—	—
7	11	" 397	За пијачну таксу и таксу за локале и дућане на трговима	816.210	—	1.043.701	85	227.491	85	—	—
7	12	" 398	За Пловне објекте — обаларину	27.230	—	28.637	—	1.407	—	—	—
7	13	" 399	За продају робе на јав. местима	50	—	—	—	—	—	50	—
7	14	" 400	За држање луксузних кола и фијакера за личну употребу	11.020	—	5.290	—	—	—	5.730	—
7	15	" 401—401а	За држање луксузних и путнич. аутомоб. за лич. упот.	29.080	—	34.000	—	4.920	—	—	—
7	16	" 402—402а	За држање кола таљига мотоцикла и велосипеда за јаван саобраћај	4.620	—	3.890	—	—	—	730	—
7	17	" 403	За држање летњиковца-виле	—	—	—	—	—	—	—	—
7	18	" 404	За држање и истицање фирме	64.840	—	109.315	—	44.475	—	—	—
7	19	" 405—405а	За лепљење плаката	400	—	200	—	—	—	200	—
7	20	" 406	За држање паса	6.200	—	2.600	—	—	—	3.600	—
7	21	" 407	За музику, концерте, забаве и биоскопе	141.808	10	173.365	60	31.557	50	—	—
7	22	" 408	За јеловнике	—	—	—	—	—	—	—	—
7	23	" 409	За странце	99.808	—	126.485	—	26.677	—	—	—
11	—	" 410	За чисту добит	144.003	35	—	—	—	—	144.003	35
11	2		За приватне аутобусе	24.600	—	28.300	—	3.700	—	—	—
11	1		За израду асфалта	18.942	79	6.676	68	42.733	89	—	—
1	1		Дуговане таксе	483.461	88	148.861	90	—	—	334.599	98
СВЕГА ДИНАРА			2,477.728	72	2,395.061	93	533.089	94	615.765	73	
¹ / ₁ Дуговна такса наплаћена је по доле означеним тариф. облицима:											
Запремање тротоара и улице			—	—	7.530	90					
Запремање земљишта на трговима			—	—	823	—					
Пловни објект — обаларина			—	—	500	—					
Држање луксуз. кола и фијакера			—	—	—	—					
Држање луксуз. и путничких аутомобила			560	—	10.866	—					
Држање кола-таљига, моторцикла и велосипеда			—	—	—	—					
Држање и истицање фирме			38.275	—	109.825	—					
Лепљење плаката			—	—	—	—					
Држање паса			—	—	—	—					
Музика забаве и концерти			—	—	2.110	—					
Такса за јеловнике			—	—	580	—					
Ванрадни приход — такса од реферата			—	—	1.160	—					
Такса на чисту добит			444.626	88	15.467	—					
СВЕГА ДИНАРА			483.461	88	148.861	90					

Шеф таксено-привредног отсека
Драг. О. Новаковић, с. р.

ПРЕГЛЕД

Остварених прихода појединих одељака код Таксено-привредног Отсека у мес. јуну 1930 г.

I.	
1.) Наплаћена кланична такса по ТБр. 379—382, коју наплату врши кланични одељак	506.545.10
2.) Наплаћена пијачна такса на свима трговима по ТБр. 397.	338.728.—
3.) Наплаћена такса за запремање земљишта — локалима на трговима по ТБр. 397.	210.345.25
4.) Наплаћена на име пијачарине по ТБр. 397., коју наплату врши управа трошарине по решењу Суда АБр. 16190 од 26.-VII.-929. год.	480.579.50
5.) Наплаћена такса по ТБр. 398. обаларина, коју наплату врши капетанија пристаништа по решењу Суда АБр. 17166. од 9.-VIII.-929. године	28.637.—
6.) Наплаћено на име биоскопске таксе по ТБр. 407, тач. 20., коју наплату врши пореска управа	129.573.60
7.) Наплаћена такса од стране инкасаната по разним таксним облицима	618.689.58

8.) Наплаћена такса од стране извршног отсека	75.920.40
9.) Наплаћена пијачна такса од стране отсека на Чукарици	6.043.50
Свга наплаћено дин.	2,395.061.93
Наплаћено у месецу јуну 1929. године	„ 2,477.728.72
Наплаћено у месецу јуну 1930. године мање	„ 82.666.79

II.

Појединачни преглед прихода од наплаћених такса:

КЛАНИЧНИ ОДЕЉАК

1.) Такса за пренос и издавање сточних пасоша	29.464.—
2.) Такса за лекарски преглед стоке	26.396.10
3.) Такса од говеђе аренде	119.712.30
4.) Такса од телеће аренде	109.517.—
5.) Такса од свињске аренде	196.591.60
6.) Такса од ситне стоке	24.864.10
Свега дин.	506.545.10
На име ових такса наплаћено је у јуну 1929. год.	563.978.10
Мање наплаћено у месецу јуну 1930	57.433.—

ПИЈАЧНИ ОДЕЉАК:

	Пијачна такса	Такса за локале	Свега
1.) Јованова пијаца	дин. 98.817.—	73.508.50	172.325.50
2.) Цветни трг	„ 57.827.—	35.175.25	93.002.25
3.) Зелени Венац	„ 58.997.—	41.993.—	100.990.—
4.) Каленића Гувно	„ 38.640.—	26.689.50	65.329.50
5.) Смедеревски Ђерам	„ 22.705.—	16.534.50	39.239.50
6.) Бајлонова пијаца	„ 15.147.—	7.681.—	22.828.—
7.) Палилулска пијаца	„ 13.718.—	8.763.50	22.481.50
8.) Марвени трг	„ 32.517.—	—	32.517.—
9.) Сењска пијаца	„ 360.—	—	360.—
Свега дин.	338.728.—	210.345.25	549.073.25

ТРОШАРИНСКИ ОДЕЉАК:

1.) Железничка трошарин. станица	82.465.50
2.) Топчидерска „ „	142.828.50
3.) Савска „ „	65.432.50
4.) Крагујевачка „ „	36.398.—
5.) Смедеревска „ „	66.447.—
6.) Вишњичка „ „	41.820.50
7.) Марвени трг	16.800.—
8.) Дунавски кеј	20.156.—
9.) Спољна контрола	8.231.50
Свега дин.	480.579.50

Наплата извршена од стране инкасаната:

1.) Воја Димитријевић	213.932.38
2.) Јрдан Божовић	75.188.20
3.) Благоје Поповић	46.026.50
4.) Михајло Јаковљевић	34.006.40
5.) Слободан Пауновић	86.017.—
6.) Стеван Здравковић	50.752.40
7.) Стеван Митровић	23.321.70
8.) Петар Петковић	46.265.—
9.) Милутин Крунић	43.180.—
Свега дин.	618.689.58

Из свега напред изложеног види се, да је на име пијачних такса и осталих такса, изузев кланице, наплаћено у месецу јуну 1929. године дин. 1,913.840.62 и на име истих такса у истом месецу 1930. године наплаћено је 1,888.516.83; из чега излази, да је приход у месецу јуну ове године мањи за дин. 25.323.79.

Овај мањак у приходу појављује се због тога: што је такса на чисту добит по ТБр. 410. таксене тарифе, укинута у прошлој години, решењем Министарства Финансија ДРБр. 111045 од 11 септембра 1929. године, а на име ове таксе наплаћено је у месецу јуну 1929. године и то: на име редовне динара 144.003.35 и на

име дуговане 444.626.88 свега дин. 588.630.23, док у месецу јуну 1930. године на име ове дуговане таксе наплаћено је свега 15,467.

Што се тиче кланичних такса, нарочито таксе на ситну стоку, иста је подбацила, с обзиром на ТБр. 37. тач. 4. и 5. трошаринске тарифе од 14-III-1930. године и решења Суда

Обр. 12213 од 2-VI-1930. године, којим је смањена такса из ТБр. 379. под а и б., ТБр. 382. тач. 5. и ТБр. 397. тач. 37. — како је то иначе и изложено у експозе-у уз преглед предвиђених и остварених прихода за прво полгође 1930. године.

Биланс прихода у првом полугођу 1930 год. Преглед

Предвиђених прихода по буџету за 1930 годину, остварених у првом полугођу и колико остаје за остварење у другом полугођу, до 31-XII-1930 г. код Таксено-привредног отсека

Паргија	Позиција	НА ИМЕ ЧЕГА	Предвиђено у буџету за 1930 год		Остварено од 1 јануара до 30 јуна 1930		Има да се оствари од 1 јула до 31 дец. 1930 г.	
			ДИНАРА	П	ДИНАРА	П	ДИНАРА	П
7	5	Т.Бр. 379 За пренос и издавање сточних пасоша	100.000	—	139.587	50	оствар. више 39.587	50
7	6	„ 381а За лекарски преглед стоке	100.000	—	151.425	80	оствар. више 51.425	80
7	7	„ 382а Такса од говеђе аренде	1,600.000	—	705.999	20	894.000	80
7	7	„ 382б Такса од телеће аренде	1,500.000	—	585.409	—	914.591	—
7	7	„ 382в Такса од свињске аренде	2,500.000	—	1,245.902	80	1,254.097	20
7	7	„ 382г Такса од ситне стоке	500.000	—	73.559	10	426.440	90
7	9	„ 395 Такса за вађење леда	1.000	—	—	—	1.000	—
7	10	„ 396 Запремање тротоара и улице	600.000	—	275.949	70	324.050	30
7	11	„ 397 Пијачна такса и такса локала-дућана на трговима	10,500.000	—	5,554.158	50	4,945.841	50
7	12	„ 398 Пловни објекти — обаларина	300.000	—	148.541	50	151.458	50
7	13	„ 399 Продаја робе на јавним местима	1.000	—	—	—	1.000	—
7	14	„ 400 Држање луксузних кола и фијакера за личну употребу	160.000	—	157.640	—	2.360	—
7	15	„ 401—401а Држање луксузних и путничких аутомобила за личну употребу	600.000	—	603.680	—	оствар. више 3.680	—
7	16	„ 402—402а За такси аутомобиле, фијакера, кола-таљига, моторцик. и велосипеда	250.000	—	200.280	—	49.720	—
7	17	„ 403 Такса на летњиковце — виле	1.000	—	—	—	1.000	—
7	18	„ 404 За Држање и истицање фирме	1,700.000	—	649.996	—	1,050.004	—
7	19	„ 405—405а Такса за лепљење плаката	30.000	—	3.590	—	26.410	—
7	20	„ 406 Такса за држање паса	100.000	—	62.330	—	37.670	—
7	21	„ 407 Музика, концерти, забаве и биоскопи	2,600.000	—	1,554.878	32	1,045.121	68
7	22	„ 408 Такса за јеловнике	100	—	—	—	100	—
7	23	„ 40) Такса на странце	1,200.000	—	692.597	—	507.403	—
11	2	Такса на приватне аутобусе	320.000	—	149.900	—	170.100	—
1	1	Дугована такса	2,500.000	—	1,014.480	50	1,485.519	50
СВЕГА ДИНАРА			27,163.100	—	13,969.904	92	13,287.888	38

Експозе отсека

На дан 31. децембра 1929. године, овај отсек пораживао је на име разних такса укупно динара 5,432.573.51.

У буџету за 1930. годину предвиђено је, да се од ове дуговане таксе наплати динара 2.500.000.—.

Од 1. јануара до 30. јуна 1930. године остварено је динара 1,014.480.50.

На дан 30. јуна 1930. године, овај отсек потражује на име својих такса укупно динара 4,418.093.01 и то:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Запремање тротоара и улице по Т.Бр. 396	динара	772.845.94
Запремање земљишта на трговима	" 397	525.469 36
Такса за пловне објекте	" 398	205.796 40
Такса за држање кола и фијакера	" 400	6 166.—
Такса за држање аутомобила	" 401	18.350.—
Такса за држање кола и фијакера	" 402	83.943 —
Такса на летњиковце	" 403	80.—
Такса за истицање и држање фирме	" 404	1,233.158.—
Такса за лепљење плаката	" 405a	24 110.—
Такса за држање паса	" 406	8.950.—
Такса за музику забаве и концерти	" 407	424.999.05
Такса за јеловнике	" 408	55.071.—
Такса на странце	" 409	8.351.—
Такса на чисту добит	" 410	1,049.567.26
Такса за ноћно седење по кафанама	" 411	1.326.—

Свега динара 4,418.093 01

Објашњење

7/5. Такса за пренос и издавање сточних пасоша по ТБр. 379. остварена је у првом полгођу са вишком од динара 39.587.50. У другом полгођу ова такса даће вероватно већи вишак, преко остварене суме у првом полгођу.

7/6. Такса за лекарски преглед стоке по ТБр. 381-а предложена је сума прихода за 1930. годину динара 100.000.— а остварено је у првом полгођу са вишком од динара 51.425.80. И ова такса у другом полгођу до конца године даће већи приход са већим вишком.

7/7. Кланична такса по ТБр. 382. а., б., в. и г. прилично је повољна изузев телеће аренде, која за сада у неколико подбацује вероватно због тога, пошто се телад кољу у јесен и зими.

Што се тиче ситне стоке, аренда за ситну стоку по ТБр. 382-г иста је знатно подбацила с обзиром на тар. Бр. 37., под тач. 4. и 5. трошаринске тарифе од 14.-III.-1930. године, Службене Новине Бр. 59. којима је у периоду од 1. априла до 1. децембра предвиђена трошаринска такса на свеже месо, овчије и козије, где се разуме јагњеће и јареће месо, и то од 100 кгр. 30 дин., т. ј. по 1 кгр. 0.30, док је међутим, трошаринска такса у периоду од 1. децембра до 1. априла на исто месо предвиђена од 100 кгр. 300.— динара, т. ј. по 1 кгр. 3.— динара; дакле, такса је у периоду зимском, кад се најмање коље, много већа, а такса је у периоду пролетњем, летњем и јесењем, када се највише коље напротив много мања, за десет пута, те је на тај начин омогућено стварање кланица ван атара Општине града Београда, по јаругама, ливадама и долинама, као и увожење свежег меса ради продаје у Београду, услед чега је клање ситне стоке на општинској кланици сведено на минимум, пошто кланичне таксе по ТБр. 382., са осталим таксама, на ситну стоку износе 28.70 по комаду, док на увезено свеже месо свега 6.20 дин. са свима осталим таксама; — дакле сваки продавац

мање плаћа 22.50 по комаду. О овоме је потписани поднео реферат 13.-V.-1930. године под Бр. 6940.

Но, ова сметња изгледа да је у неколико ублажено решењем Суда ОБр. 12213. од 2.-VI.-1930. године, које је одобрио Министар финансија решењем својим Бр. 31282. од 25. јуна 1930. године, по коме су таксе за пренос пасоша и клање ситне стоке смањене, те се је на тај начин повећало бројно стање заклане ситне стоке, што се види и по приходима, јер, док је у месецу мају 1930. године био приход 1.010.— динара, дотле се је исти у месецу јуну исте године попео на 24.864.10 динара, дакле двадесет четири пута више. Овим смањивањем таксе по ТБр. 379. под а. и б., по ТБр. 382. тач. 5. и 397. тач. 37. стварно је повећано бројно стање стоке за клање и испуњени су хигијенски услови за месо, али приход буџетом предвиђен, мора бити у минусу, пошто су смањене таксе по напред означеним тарифним бројевима.

Даље, по свој прилици, да знатно утиче на подбачај кланичних такса још и укидање парламента као и најновија административно-управна подела на бановине, пошто је цео пословни свет упућен, у место на Београд, где су сва министарства и већа надлештва и друге разне установе, на поједине бановинске центре, ради свршавања својих послова, те је прилив путника у знатној мери смањен, а, следствено томе, и потрошња меса као важног артикла исхране.

7/9. Такса за вађење леда по ТБр. 395., предвиђена сума 1.000.— динара није могла бии остварена, јер није била јака зима, и није било леда на Сави и Дунаву.

7/10. Такса за запремање тротоара и улице по ТБр. 396., од предвиђене суме у динара 600.000.—, остварено је у првом полгођу динара 275.949.70, остаје за остварење динара 324.050.30, која ће сума по свој прилици бити остварена, с обзиром и на заузећа тротоара столовима испред хотела, механа, кафана, бифе-а, деликатесних радњи и т. д., за која се заузећа сопственици, односно закупци по-

менутих локала, задужују таксом, тек по извршеном премеру и стварном заузетом простору у јеку сезоне, пошто је ова такса годишња, те је за време сезоне најправилније и најправичније, како вршење премера, тако и разрез ове таксе.

У исто време напомиње се, да је највећи део прихода од заузећа улица столовима и другим предметима, а, знатно мањи део прихода је, од заузећа грађевинским материјалом, приликом зидања зграда и др.

7/11. Пијачна такса по ТБр. 397. остварена је преко половине и то у периоду, када је сезона пијачна тек у развоју. Изгледу су веома добри за остварење ових прихода, када сезона буде у пуној мери, т. ј. почетком месеца августа до у позну јесен, када ће приходи по свој прилици пребацити предвиђену суму.

7/12. Приходи од пловних објеката по ТБр. 398. могли би бити јачи, ако би се инкасантска снага повећала са здравим и млађим људима.

7/13. Продаја робе на јавним местима по ТБр. 399. веома ће мало бити остварена, пошто је чланом 225. наредбе управника Града Београда АБр. 7718. од 28.-VIII.-1929. године забрањена улична продаја.

7/14, 7/15 и 7/16. Такса по ТБр. 400., 401. и 401-а и 402. и 402-а за држање луксузних кола и фијакера, луксузних и путничких аутомобила, такси аутомобила, фијакера, кола-талига, моторцикла и велосипеда, већином је остварена, изузев таксе по ТБр. 402. и 402-а у динарима 49.720.—, која ће сума такође бити остварена.

Ове таксе се наплаћују годишње унапред за сва регистрована кола из ранијих година, као и за кола, која се региструју почетком сваке текуће године; а, што се тиче кола, која се региструју у току другог полгођа дотичне године, ова је такса наплаћивана у целом износу за целу годину, без обзира на време извршене регистрације код саобраћајног одељења управе града Београда, сходно решењу финансијске управе Ф. У. Бр. 36650 од 20. новембра 1928. године.

Пошто је наплата ове таксе вршена на напред означени начин, и за сва нова кола, која се региструју у току другог полгођа дотичке године, то је решење Ф. У. Бр. 334. од 9.-VIII.-1929. године Суд одлучио, да се такса има наплаћивати у половину износа целокупне таксе, ако су кола регистрована у току другог полгођа.

7/17. Такса за летњиковце не може бити остварења због проширења атара и грађевинског реона Општине града Београда, јер све виле и летњиковци, на које би се наплаћивала такса, ушле су у грађевински реон, с обзиром и на Закон о атару општине града од 2. октобра 1929. год.

7/18. Такса за држање и истицање фирми по ТБр. 404. биће остварена, а даће по свој прилици и вишак, чим се буде кроз месец дана завршио коначни попис и ревизија свих фирми, који се већ пет месеци врши од дућана до дућана, јер ранији патријалник за фирме посве је неуредан и нетачан, како у погледу задужења и увођења, тако и у погледу раздужења; а од једног добро уређеног патријалника и посве тачног пописа зависи и величина финансиског ефекта, пошто се такса на фирме убраја у првокласне приходе.

7/19. Такса за лепљење плаката по ТБр. 405. 405-а, према досадањем попису, пребаћиће предвиђену суму буџетом.

7/20. Такса за држање паса по ТБр. 406., и ако је тешко доћи до пописа сопственика паса јер се исти сами не пријављују, биће ипак остварена у току другог полгођа, нешто путем пописа, достава, а у већој мери путем огласа преко дневних листова, за пријаву и уплату односно непријаву и неуплату.

7/21. Такса за музику, концерте, забаве, биоскопе и т. д. с обзиром на мртву сезону, у којој је остварено 1,554.878.32 дин. има изгледа, да ће бити остварена сигурно са вишком у току другог полгођа, у толико пре, ако би се појачао број контролних органа, којих за сада свега има два за цео Београд.

7/22. Такса за јеловнике по ТБр. 408. у опште, раније није остваривана, али ће се и она у колико је предвиђена остварити.

7/23. Такса на странце по ТБр. 409. оствариће се, колико је предвиђена и даће вишак.

7/24. Такса на чистоту добит новчаних завода, акционарских и осигуравајућих друштава наплаћивана је у 1929. години све до 11. септембра 1929. године, када је решењем Министарства Финансија ДРБр. 111045. укинута и општини одузето право наплате исте, услед чега су знатно смањени приходи. Укидањем ове таксе, која је била у реду првокласних прихода, јер је на име ове таксе наплаћено у првом полгођу 1929. године и то: на име редовне динара 374.160.82, и на име дуговане динара 893.421.78, свега динара: 1,247.582.60, те је на тај начин овим укидањем општина лишена једног првокласног прихода.

11. Такса за израду асфалтног тротоара, која је предвиђена чланом 8. Закона о продужењу важности измена и допуна одредаба досадашњих финансијских Закона од 28. новембра 1929. године, у вези члана 364. финансијског закона за 1928./29. годину, и правилника за наплату ове таксе од 4.-VI.-1930. године, публикован у 130. броју Службених Новина од 29.-VI.-1930. године, а која је такса предвиђена у буџету под 11/1 у разне таксе за 1930. годину у 8,000.000.— динара, има се наплаћивати у четири семестралне рате, или

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.R.S

месечно у сукцесивним ратама за две године, те се у току ове буџетске године не може остварити.

За њено остварење предузете су најенергичније мере, преко градских инкасаната, којих отсек има свега 7, за цео Београд са преко 450 улица, а којима је стављено у дужност, да ову наплату врше поред наплате свију осталих такса.

Напомиње се, да обрачун за наплату добивен од Техничке дирекције у току прошле и ове године до 1.-VII.-1930. године износи 9,050.845.40 динара, од које је суме наплаћено свега 2,471.900.88 динара и ако општина стиче право за будућу наплату ове таксе по члану 4. Правилника тек по истеку 6 месеци, од дана извршеног саопштења задужења оним сопственицима, чије зграде не потпадају под ограничење закона о становима; док, међутим, за сопственике зграда, који по закону о становима не располажу становима у својим зградама, ова се такса може наплаћивати тек по истеку 6 месеци, од дана када сопственици буду добили зграде на слободно располагање, по члану 14. поменутог Правилника.

Најважније је овде решење питања о контроли свих оних станова, који испадају испод ограничења закона о становима, за које је ограничење и везан почетак наплате ове таксе.

Као што се из напред наведеног види, наплата ове таксе веома је компликована, за коју такође треба нарочити персонал, пошто

су у споскове унесени обрачуни за сопственике из разних улица.

11/2. Такса од приватних аутобуса по свој прилици оствариће се до конца године, и ако приход од истих зависи од броја кола, која су у саобраћају, а којих има свега четири која су по кад кад у дефекту, а с друге стране зависи и од броја путника.

Дугована такса по буџету биће остварена, а даће и вишак у корист остале дуговане таксе, изложене уз под 1. приложени преглед предвиђених и остварених прихода.

Најзад, важно је напоменути, да су ипак приходи предвиђени буџетом за 1930. годину остварени за прво полгође исте године са вишком од динара 338.354.92 као и такса наплаћена од асфалтирање тротоара у дин. 638.091.11 у укупном износу дин. 1,026.445.03, и ако је буџет прихода за 1930. годину много већи, заснован на буџету предвиђених прихода у 1929. години у суми од 19,206.000.— дин. и појављенога вишка, тако, да буџет прихода за 1930. годину стварно износи 27,163.100.— дин., т. ј. већи је за 7,957.100.— динара од прихода предвиђених буџетом у 1929. год. из чега излази, да је се форсирано радило, и да се ради на остварењу прихода са радном снагом, колика је буџетом предвиђена, а која би требала да је у извесној мери већа.

28. јула 1930. год.

Београд.

Шеф Таксено-привредног отсека
Драг. О. Новаковић, с. р.

Правилник о раду одбора за руковање Фондом за стварање и одржавање радничких установа у Београду

На основу решења Господина Министра социјалне политике З.Р.Бр. 5311 од 8. јуна 1927., и решења Одбора Општине града Београда А.Бр. 1166 од 17. јуна 1927. прописује се правилник који гласи:

П Р А В И Л Н И К

о раду одбора за руковање Фондом за стварање и одржавање радничких установа у Београду

І. ПОСТАВЉАЊЕ ФОНДА

Чл. 1.

Решењем Господина Министра социјалне политике З.Р.Бр. 5311 од 8. јуна 1927. године установљен је: „Фонд за стварање и одржавање радничких установа у Београду“. Истим решењем које је одлуком одбора Општине града Београда од 17. јуна 1927. усвојено, стављена је на расположење Општини града

Београда сума од Дин. 10.000.000 убраних на основу чл. 110. финансијског закона, за годину 1922/23. под следећим условима:

1. да Општини београдској, овај зајам послужи за подизање радничких склоништа, кухиња, берза рада, купатила, читаоница, библиотека, радничких станова и установа за заштиту незбринуте радничке деце;

2. да Општина београдска ове радове и управу над тим установама, спроводи преко нарочитог одбора Фонда за стварање и одржавање радничких установа у Београду;

3. да Општина београдска, на примљен зајам плаћа 4% годишњег интереса и одпадајуће отплате којима би зајам у року од 25 година био амортизован;

4. да Општина београдска интерес и отплате зајма полаже Фонду за стварање и одржавање радничких установа у Београду и

5. да Фонд примљене суме на име интереса и отплате зајма може трошити на одржавање подигнутих и подизање нових радничких установа.

Чл. 2.

Из зајма од Дин. 10,000.000 примљеног дела интереса и отплате тога зајма и, уз посебне суме, које је Општина београдска за подизање радничких установа из својих редовних средстава дала и на земљиштима које је Општина бесплатно уступила Управни одбор Фонда, споразумно са Судом Општине београдске подигао је три зграде у којима су уређена:

- а) по једно склониште за мушке и женске незапослене раднике;
- б) по једна кухиња у сваком склоништу;
- в) по једно купатило у сваком склоништу;
- г) два обданишта за децу — матера радница и намештеница које иду на рад;
- д) једно оделење, у женском склоништу за раднице, које су пре или после порођаја остале без стана, док се за рад не оспособе;
- ђ) потребне просторије за мушку и женску берзу рада као и за централну берзу рада.

Одлуке о даљем подизању нових установа, предвиђених у тач. 1. чл. 1. овога правилника, у колико за њих буде финансијских средстава, доносиће Управни одбор Фонда споразумно са Судом општине београдске. Исто тако, у колико би Суд и одбор општине београдске одлучили: да извесне социјалне установе из општинских средстава подигну, па би Општина била вољна да и те своје нове установе или које од ранијих стави под руководство овога Фонда, Фонд ће то примити и по прописима овога правилника са њима управљати.

Чл. 3.

Фонд за стварање и одржавање радничких установа у Београду, у смислу става трећег решења Г. Министра социјалне политике ЗРБр. 5311/27 аутономна је установа, којом у име Општине града Београда, управља Управни одбор састављен по прописима члана 4. овога правилника.

III. САСТАВ И ФУНКЦИЈЕ УПРАВНОГ ОДБОРА ФОНДА

Чл. 4.

Управни одбор овога Фонда саставља се из шест претставника, од којих по двојицу делегирају Министарство социјалне политике и народног здравља, Суд Општине града Београда и Управни одбор београдске Радничке коморе. На исти начин се одређују и заменици члановима одбора.

Чланове овог одбора као и њихове заменике могу њихови мандатори разрешавати и замењивати.

Чл. 5.

Управни одбор Фонда се сам конституи-

ше, бирајући из своје средине председника, потпредседника и секретара, као и претседништво. Али ова места морају бити расподељена тако, да су у претседништву заступљене све три делегације из претходног члана.

Претседника, у свима његовим функцијама кад је он спречен, замењује потпретседник, а секретара, члан кога Управни одбор одреди.

Чл. 6.

Фонд пуноважно потписује претседник са секретаром Управног одбора, а у одсуству једног од њих, или обадвојице, Фонд потписују односни заменици из чл. 5 овог правилника. Кореспонденцију, која материјално не везује Фонд, може потписивати и сам секретар.

Чл. 7.

Претседништво је орган Управног одбора Фонда, а његове се функције састоје само у одлукама из тач. б) чл. 15, тач. б) чл. 16 о извршавању овлашћења добивених од Управног одбора.

Чл. 8.

Управни одбор овога Фонда одржава своје редовне седнице једанпут у месецу, а ванредне по потреби. Седнице сазива и њима претседава претседник, а у његовом одсуству потпретседник; у случају одсуства претседника и потпретседника, седницу сазива и њоме руководи секретар. На седници морају бити позвани сви чланови одбора, најмање на 4 сата раније. У случају да је који од чланова спречен да на седницу дође, позваће се његов заменик.

На седници се редовно води записник, у који се уносе само одлуке и евентуално одвојена мишљења.

Седнице су пуноважне ако су присутна најмање четири члана. На случај недолазка довољног броја чланова на прву седницу, друга ће се опет уредно сазвати и одржати без обзира на број присутних чланова или заменика.

Одлуке седнице су пуноважне и извршне ако су донете од већине присутних чланова. При једнакој подели гласова, одлуком се сматра оно решење, за које је гласао претседавајући.

По један препис записника седнице, дужан је секретар доставити Министарству социјалне политике и народног здравља, Суду општине града Београда и Радничкој комори најдаље за 10 дана, од дана одржања седнице. Одлуке о којима би Министарство, Општина или Комора у року од највише 10 дана по примљеном записнику ставила своје примедбе, Управни ће одбор на првој својој седници поново расправљати и ако учињене примедбе усвоји, измениће своју ранију одлуку; у противном одлука постаје извршном.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Чл. 9.

Чланови Управног одбора имају право на хонорар од 80.— динара за сваку седницу, којој би присуствовали. Ако би у вршењу дужности, коју им Управни одбор буде поверио, били изложени материјалној штети, или каквим посебним трошковима, може им Управни одбор признати ту накнаду и она ће као и хонорар бити исплаћена из средстава Фонда.

Чл. 10.

Управу над свим установама Фонда води и организује Управни одбор Фонда. У томе циљу, Управни одбор може ангажовати на сарадњу и лица ван своје средине и додељивати им дужности и награде.

III. ФИНАНСИРАЊЕ И НАБАВКЕ ФОНДА

Чл. 11.

Финансирање Фонда одређује се буџетом који важи од 1. априла до 31. марта.

У буџет се уносе:

а) приходи од анuitета које Општина београдска на зајам од Дин. 10,000.000 редовно исплаћује Фонду и то тромесечно унапред;

б) субвенције, које за издржавање установа Фонда, одређује Министарство социјалне политике и народног здравља, Општина града Београда, Радничка комора, Централни одбор за посредовање рада, као и евентуалне субвенције и прилози које друге јавне, самоуправне и хумане установе као и лица, из чл. 26 овог правилника, буду давала овоме Фонду.

в) приходи који од плаћања корисника радничких установа буду притицала Фонду и

г) ванредни приходи.

Чл. 12.

Приходе из чл. 11. овога правилника, трошиће Управни одбор првенствено на одржавање подигнутих радничких установа, а тек по обезбеђењу ових и на подизање нових.

Чл. 13.

Буџетом се предвиђају редовни кас и ванредни расходи Фонда. У ове улазе сви издаци потребни за издржавање изграђених установа. Ако би се у току буџетске године појавила потреба за неки већи издатак чији ефекат није буџетом предвиђен, а покриће истог било би обезбеђено, овакве издатке може Управни одбор Фонда чинити тек по одобрењу Суда општине београдске.

Чл. 14.

Предлог буџета израђује Управни одбор Фонда у месецу јануару и до 15. наредног месеца доставља га на одобрење Суду Општине града Београда. У случају да општински Суд не одобри буџет и са Управним одбором Фонда не постигне споразум до 31. марта тек. године, спорна питања о предлогу

буџета решава Господин Министар социјалне политике и народног здравља.

Ако се у току буџетске године појави потреба за вирманисање одобреног буџета, вирманисање врши Управни одбор Фонда у споразуму са Судом општине београдске.

На случај да на време предан буџет Општинском суду не би до 31. марта добио дефинитивно решење, Управни одбор Фонда ће, до дефинитивног решења буџета финансирајући по дванајестинама ранијег буџета.

Чл. 15.

Приходе Фонда сабирају и исплате врше органи, које Управни одбор нарочитим својим решењем овласти.

Све издатке одобрава Управни одбор Фонда. Оне издатке који су буџетом додељени појединим установама Фонда а односе се на редовно пословање појединих установа, могу наређивати:

а) до Дин. 1.000.— шефови дотичних установа;

б) више од Дин. 1.000—2.000.— Претседништво Фонда;

Суме преко Дин. 2000.— може наређивати претседник и секретар само по претходном решењу Управног одбора Фонда.

Но у колико издатци по тач. а) и б) нису специјалним или начелним одлукама Управног одбора одобрени, морају доћи пред Управни одбор за накнадно одобрење. Ако Управни одбор не би учињене издатке одобрио, наредбодавци су исте дужни накнадити Фонду.

Чл. 16.

Све набавке, оправке и грађења, Управни одбор ће вршити:

а) до вредности од 1.000.— дин. преко управитеља, односно економа, непосредном погодбом или куповином у радњама;

б) преко Дин. 1.000—2.000.— вредности вршиће претседништво на начин и преко органа које оне одреде;

в) преко Дин. 2.000—10.000.— на начин који Управни одбор одреди и

г) преко Дин. 10.000.— само оферталним или јавним надметањем.

За набавке, оправке и градње под а) и б) ако нису претходно одобрене, мора се накнадно тражити одобрење од Управног одбора Фонда; а ако не буду одобрене, падају на терет оних органа, који су набавку извршили, односно оправку или израду одредили.

Све набавке које се односе на потрошни материјал, уносе се у књиге потрошног материјала. Инвентарски предмети уводе се у књиге инвентара. Оправке и доправке зграда као и нова грађења и инсталације стављају се на рачун инвестиција.

IV. БЛАГАЈНИЦЕ И КЊИГОВОДСТВО ФОНДА

Чл. 17.

У свакој својој установи Фонд има своје ручне благајнице, којима рукују органи које Управни одбор Фонда одреди.

Функције ручних благајни су следеће:

а) да сабирају све редовне приходе дотичне установе;

б) да по прописима тач. а) и б) чл. 13. врше све издатке, који се односе на дотичне установе и

в) да са главном благајном Фонда врше обрачунавање свих својих месечних прихода и расхода најдаље до 5 наступајућег месеца.

Ручне благајне и без обзира на конач месца, дужне су редовно предавати главној благајни све своте, које би прелазиле суме од 10.000.— динара.

Чл. 18.

Функције главне благајне вршиће: било главни благајник Општине београдске, било Општинска штедионица. Ако би то било немогуће, може Управни одбор Фонда питање уређења главне благајне и другојаче решити, али у сваком случају споразумно са Судом општине београдске.

Дужност је главне благајне да преко органа, које одреди Управни одбор Фонда, а само по писменим наређењима председника и секретара Фонда, прима све приходе Фонда; а издатке да врши, поред писмених налога председника и секретара Фонда, односно њихових заменика из чл. 6, још и по претходној визи Месне контроле при Општини београдској.

Чл. 19.

Управни одбор Фонда има своје књиговодство и свога књиговођу. Његова је дужност:

а) да књижи све приходе и расходе Фонда;

б) да визира сваки унос из ручних у главну благајну Фонда, и сваки износ из главне благајне;

в) да води инвентар Фонда;

г) да за Управни одбор припрема пројекте буџета;

д) да израђује завршне рачуне Фонда и по одобрењу Управног одбора Фонда, да их доставља Суду општине београдске, Министарству социјалне политике и народног здравља и Радничкој комори;

ђ) да у име Управног одбора, даје упутство за правилно руковања и књижење прихода и расхода појединих установа Фонда.

Осим тога, дужност је књиговође и да Управном одбору Фонда подноси реферате у свему што би у раду појединих органа Фонда приметио као некорисно. А исто тако и да

чини предлоге којима би се административно и економско пословање у појединим установама, упрошћавало и појефтињавало.

V. ОРГАНИЗАЦИЈА УНУТРАШЊЕГ РАДА У УСТАНОВАМА ФОНДА

Чл. 20.

Свима установама Фонда, управља Управни одбор Фонда непосредно и преко својих органа.

Чл. 21.

Органи Управног одбора јесу:

а) шефови надлежних установа;

б) управитељи, економи и друго, стално намештено службено особље;

в) дневничари.

Шефови су чланови Управног одбора, које Управни одбор из своје средине одреди. Они своје дужности отправљају почасно.

Управитељи су стручни органи, који по одлукама Управног одбора и под контролом шефа дотичне установе, управљају целокупним пословањем додељене установе. Но у установи, у којој би Управни одбор Фонда поверио управитељу и функције шефа, управитељ ће и ове функције вршити под условима, које Управни одбор нарочито одреди. Али овакви управитељи могу бити само стручни и познати јавни радници, који ће своје функције обављати без сталног хонорара.

Управитељима су подчињени сви остали службеници дотичне установе.

Чл. 22.

Сво службено особље са месечном платом, поставља и отпушта по предлогу шефа, односно управитеља, Управни одбор Фонда. А дневничаре прима и отпушта по предлогу управитеља шеф дотичне установе, споразумно са председником Фонда. На исти начин одређују се и плате у границама буџетом предвиђеним.

Чл. 23.

Сво службено особље мора своје дужности вршити исправно и савесно. У своме раду мора увек имати на уму опште интересе установе, а нарочито штедњу.

Особље, које се о своје дужности огреси, биће кажњено: укором, новчано или отпустом.

Укор изриче шеф дотичне установе, а новчане казне и отпуст изриче Управни одбор.

Чл. 24.

Управни одбор прописује нарочити службени ред, посебан за сваку установу, у коме ће обележити ближе одредбе о вршењу дужности службеног особља за дотичну установу.

Задатак подигнутих установа из чл. 1. овога правилника њихова унутрашња организација рада, као и обавезе корисника про-

писаће Управни одбор пословницима за дотичне установе на следећим принципима:

1) да установе служе јавним социјално-хуманим задацима и буду уређене на принципима савремене хигијене;

2) да се установама користе искључиво радници и намештеници оба пола, као и њихова деца, који подлежу обавези осигурања по закону о осигурању радника;

3) да се коришћење установа мора, ма и деломично, плаћати директно од корисника или за ове од јавних самоуправних социјалних или хуманих установа, или приватних лица и

4) да се корисници морају безусловно покоравати кућном реду.

VI. ЧЛАНСТВО ФОНДА

Чл. 25.

Фонд за стварање и одржавање радничких установа у Београду има своје чланове утемељаче, добротворе, велике добротворе и почасне.

Чланови утемељачи су оне установе или лица, која једанпут за свагда положи благајни Фонда Динара 500—1.000.

Чланови добротвори Фонда су оне установе и лица, која благајни Фонда положи, једанпут за свагда, више од Дин. 1.000.— до 5.000.

Чланови велики добротвори су она лица или установе, који даду или завештају Фонду вредност своје имовине преко Дин. 5.000.

Чланове и утемељаче и добротворе могу уписивати и њихове породице и друга лица или установе, ако за њих положи одговарајуће прилоге Фонду.

Чл. 26.

Чланове добротворе и утемељаче прима Управни одбор Фонда на својим седницама. Почасне чланове, по предлогу Управног одбора Фонда, проглашује одбор Општине града Београда на својим јавним седницама.

Чл. 27.

Право чланова Фонда је, да прате рад свих установа Фонда и своја запажања, која би била корисна за боље функционисање ових установа, да достављају Управном од-

бору Фонда. Управни одбор Фонда ради обавештења својих чланова, односно њихових породица, или уписника, слаће им своја издања, годишње извештаје о раду појединих установа, као и завршне рачуне за прошлу са буџетом за наредну годину.

VII. ЗАКЉУЧНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 28.

Овај правилник ступа на снагу, пошто га одобри Суд општине града Београда и Господин Министар социјалне политике и народног здравља.

Чл. 29.

Одобрењем овог правилника престаје да важи: 1) правилник о раду одбора Фонда одобрен решењем Господина Министра социјалне политике З.Р.Бр. 3805 од 2. априла 1928. године; 2) пословник о управљању у радничким склоништима и дејим обдаништима, прописан решењем Управног одбора Фонда од 20. маја 1929. године; и 3) правилник о руковању благајницом Фонда, одобрен решењем Суда општине града Београда А.Бр. 18506 од 26 августа 1929 године.

Фонд за стварање и одржавање радничких установа у Београду

Секретар,

Лука Павићевић, с. р.

Претседник,

И. А. Протић, с. р.

Суд општине града Београда на седници својој од 28. маја 1930. год. одобрио је овај правилник

О.Бр.11917

28. маја 1930. г.

Београд

Деловођа,

Бож. М. Павловић, с. р.

Претседник

М.п. Општине београдске,

Инж. Милан Нешић, с. р.

Потпретседници:

Општине београдске:

Д-р М. Стојадиновић, с. р.

Ник. К. Крстић, с. р.

Одобравам овај Правилник са изменом коју је учинио Одбор општине града Београда у члану 14.

Београд

17. јула 1930. год.

Министар

Соц. полит. и нар. здравља

Никола Прека, с. р.

ПРЕЗИМЕ И ИМЕ СОПСТВЕНИКА	Улица и број имања	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ПРОЈЕКТАНТА	Каква је зграда	Примедба
Хаџић Мица и Хохњец- Ленска Стефанија	Реонска 187а	Путник Петар		дозиф. и препр.
Грачанин Борко	Новопазарска 19	Гоџић Боривој	приземна	дозифив.
Студентски Дом	Краља Александра	Миџић		дозиф. и преп.
Занатлиска Кредит. Банка	Кнез Милетина 36	Ђорђевић Ђ.	са 2 спрата	преправке
Јовановић Руџа	Римска 3	Петровић Јордан		
Лозанић Олга	Макензијева 7	Несторовић Богд.	са 3 спрата	преправке
Ђурђевић Светозар	Душанова 47	Белић М.		дозиф. и преп.
Бончић Антоније	Ломина 27	Борошић Ђура		
Дечије Обданиште	Кн. Мих. Венац и Душанова	Коваљевски Ђорђе	са 1 спратом	
Исаковић Даница	Проте Матеје 27	Белић Иван	са 1 спратом	
Маса Николића Ташка	Дурмиторска 16а	Вељковић Вељко		дозиф. и надз.
Јовановић Милан	Краља Милана 46	Ђуровић В.		преправке
Коен Стеван	Младонагоричан. 7	Анђелковић Цветко	приземна	
Курдијан Богосав	Кр. Алелсандра 119	Белић Михајло		дозифив.
Лазић Кристина	Даничићева 33	Борисављевић М.	приземна	
Трајковић Спира	Кр. Александра 57	Блеха Мата		преправке
Станимировић Димитрије	Драгачевска 8	Шташевски Валерије	приземна	
Главинић Душан	Милешевска 55	Урбан Фрања	са 1 спратом	
Римокатолички Жупски Уред	Хаџи Милентијева 119	Гранић Дујам		дозифив.
Цветковић Петар	Албанска — Индустриска	Пауновић В.	приземна	
Леви Исак	Х. Милентијева 21	Јовановић Јован	приземна	
Поповић Дивна	Кр. Милана 105	Милојевић Таса		преправке
Стојковић Стеван	Видинска 5	Станковић П.	са 2 спрата	
Гудима Андреја	Челопечка 7	Шташевски Валерије	са 3 спрата	
Ковачевић Руџа	Појешка 4	Матејић Ник.		дозифив.
Гали Мирко	Миријевска 303	Дубови Јан	приземна	
Божић Владислав	Драгачевска 23	Белић Иван		преп. и дозиф.
Ристић Влада	Страх. Бана	Матејић Ник.		препр. и дозиф.
Митровић Стојан	Престолонасл. 50	Гранић Дујам		препр. и дозиф.
Београд. Женско Друштво	Дедиње	Каповић Ал.	са 3 спрата	
Симић Никола	Космајска — Царице Милице	Талви Л. Р.	са 3 спрата	
Белић Илона	Поп Лукина 12	Белић Михајло	са 3 спрата	
Тодоровић Миољуб	Врњачка 3	Ђорђевић Ђорђе	са 1 спратом	
Ружичић Драга	Јеврејска — В. Стевана	Гранић Дујам	са 1 спратом	
Червенка Фрања	Ратарска 23	Блеха Мат.		преправке
Вукотић Јулка	Козјачка 34	Швабић С.		дозифив.
Поповић Милун	Ситничка 31	Гоџић Бор.		препр. и дозиф.
Зечевић Секула	Крунска 85	Драгичевић Чед.	приземна	гаража и огр.
Перишић Наталија	Левачка 21	Трипковић Веселин	приземна	
Јовановић Василија	Дубљанска 85	Дингарац Душан	приземна	и мансарда
Новаковић Стеван	Краљева 23	Златичанин Р.		дозифив.
Огњановић Васа	Милоша Великог	Бајаловић Ђура	приземна	шупе
Банка Златибор	Кнег. Љубице и Чика Љубине	Борошић Ђура	са 5 спратова и мансарда	
Обрадовић Драг.	Дубљанска 97а	Гоџић Бор.	приземна	шупе
Ивковић, Симић, Марковић	Престолонасл. 44	Марковић Зарије	са 1 спратом	
Трпковић Ставра	Топчид. Друм 5	Живановић Т.	приземна	
Руљова Јелена	Нове ул. и ул. бр. 44	Урбан Фрања	са 1 спратом	
Крсмановић Јован	Душанова 45	Драгићевић Алекс.		доз. и надзиф.
Грујић А. Јелка	Биничкова 2 — Топчидерска 25	Живановић Тома	приземна	шупе

Цене животних намирница на Београдској пијаци

НАЗИВ	Количина	ПРОСЕЧНА ЦЕНА У ДИНАРИМА				Месечна
		НЕДЕЉНА				
		I	II	III	IV	
		ЈУНА		МЕС.		
БРАШНО И ХЛЕБ						
Брашно пшен. № 2	1 кгр.	3.25	3 25	3.25	3 25	3.25
" " № 1	"	3.75	3 75	3.75	3.75	3.75
" " бело	"	4.25	4 25	4.25	4.25	4.25
" кукурузно	"	2.75	2 50	2.75	2.50	2.60
Хлеб пшен. црни	"	3.50	3 50	3.50	3.50	3.50
" " бели	"	4.50	4 50	4.50	4.50	4 50
МЕСО						
Говеђина	"	20.—	18 50	19 —	18.—	18 90
Телеђина	"	24.—	23 —	22.—	22.75	22.90
Јагњећина	"	14.—	13.—	13 25	15.—	13 80
Свињетина	"	20.50	22 —	21.—	18.50	20.50
Сланина сирова	"	21 25	21 50	20 75	20.—	20.80
Маст свињска	"	22.75	23.50	22.75	22 25	22.80
Сало	"	24.—	23 50	23.—	22.50	23 25
РИБА						
Шаран	"	15.50	15.50	15.50	16.50	15.75
Сом	"	25.50	26.25	28.25	28.—	27.—
Кечига	"	62.50	62.50	53.75	48.75	56.90
Смуђ	"	47.50	45.—	40.—	41.25	43 40
Штука	"	23.25	17.50	18.25	19.—	19.50
МЛЕКО И МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ						
Млеко слатко	1 лит.	4.25	4 25	4.25	4.25	4 25
Масло	1 кгр.	57.50	55.—	57.50	57 50	56 90
" топљено	"	44.—	44 —	44.—	44.—	44.—
Кајмак	"	38.50	39.—	39.—	38 40	38.75
Сир обичан	"	16.50	16.—	15.50	16.50	16 10
ПОВРЂЕ						
Кромпир стари	"	1.75	1 75	1.75	—.—	1.75
" нови	"	2.60	2.10	2 10	1.75	2.40
Лук црни	"	1.50	1.25	1 25	1.25	1.30
Шаргарепа	"	3.50	3.50	4.25	—.—	3.75
Купус сладак	"	6.25	4.50	4 50	2.35	4.40
Кељ	"	5.50	5.50	4 50	3.—	4 60
Зелен за супу	1 пишла	3.—	3.—	2.25	1.75	2 50
Патлиџан црвени	1 кгр.	42 50	38.75	20.—	10 —	30 30
Паприка љута	100 ком.	28 75	17.50	16 75	12.—	18.75
Краставци	100 "	387 50	212.50	132.50	95.—	211.80
ВОЋЕ						
Јабуре	1 кгр.	27.—	27 50	—.—	—.—	27.25
Трешње	"	11 50	7.50	7.50	7.25	8.40
Шљиве сушене	"	16.—	16.—	15 50	15.50	15.75
Ораси	"	15.—	15.—	14	13.—	14.25
Лимуни	1 ком.	0 85	0 85	1 10	1.—	0.95
Неранџе	1 "	2 —	2.25	2 50	2.75	2.40
КОЛОНИЈАЛНА И ДРУГА РОБА						
Шећер у коцкама	1 кгр.	13 50	13.50	13 50	13.50	13 50
" ситан	"	12 —	12.—	12.—	12.—	12.—
Кафа сирова	"	48.—	48 —	48 —	48.—	48.—
Пиринач	"	10.—	10.—	10 —	10.—	10.—
Макароне	"	9 —	9 —	9 —	9.—	9.—
Зејтин за јело	1 лит.	27.—	27.—	27.—	27.—	27 —
Пасуљ	1 кгр.	7.50	7 50	7 50	7 50	7.50
Сочиво	"	13.—	13 —	13.—	13.—	13.—
Со	"	3.—	3.—	3.—	3.—	3 —
Пекмез	"	12.—	12 50	15.—	15 —	13 10
Сапун за прање	"	11.—	11.—	11.—	11.—	11.—
ЖИВИНА И ЈАЈА						
Кокоси	1 ком.	23 50	22 50	21 —	22.—	22.25
Ђурке	"	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
Гуске	"	30.—	27.50	25 —	27.50	27.50
Патке	"	20.75	19.25	14.75	17 —	17.90
Јаја	"	0 95	0.95	0.95	0 95	0.95
ГОРИВО И ОСВЕТЉЕЊЕ						
Дрва	1 м ³	149.—	149.—	149 —	149.—	149.—
Шпиритус	1 лит.	11 —	11.—	11.—	11 —	11.—
Гас	"	7.50	7.50	7.50	7.50	7.50
Бензин	"	6.50	6.50	6.50	6.50	6.50

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

О Г Л А С

Набавка постројења за нову ливницу

Дирекција Трамваја и Осветлења у Београду, расписује прву оферталну лицитацију за набавку: 1 покретне дизалице, 1 окретне пећи, (кипофен) за ливење метала, 1 бесемерове крушке за ливени челик, 1 комплетног уређаја за каљење гибњева и 1 машине за испитивање гибњева, — на дан 1. августа 1930. године, у 11 часова пре подне у Дирекцији.

Понуђачи су дужни на дан лицитације, а најдаље до 10 часова пре подне, положити на Благајници Дирекције Трамваја и Осветлења, кауцију од 5% од понуђене цене; страни понуђачи 10% у готовом новцу, државним хартијама од вредности или гарантном писму какве веће Банке, које мора бити регистровано у Министарству Финансија.

Понуде ће се предавати у запечатеним завојима у канцеларији помен. Директора, најдаље до 11 часова пре подне на дан лицитације, са назнаком: „Набавка постројења за нову ливницу за Д. Т. и О.“

Општи и технички услови могу се добити сваког радног дана у Економату Дирекције Трамваја и Осветлења.

Из Економата Дирекције Трамваја и Осветлења, ДБр. 18369, од 5. јула 1930. године, у Београду.

О Г Л А С

Офертална лицитација за израду моста од армираног бетона и потпорних зидова у улици Гробљанској

На дан 22. августа 1930. године у 11 часова у канцеларији Техничке Дирекције општине града Београда (Југовићева 1, приземље) одржаће се прва офертална лицитација за израду моста од армираног бетона и потпорних зидова у улици Гробљанској.

Предрачунска је сума 2,411.452,15 динара.

Услови за ову лицитацију и технички елаборат могу се добити у канцеларији шефа Инжињерског Отсека Техничке Дирекције општине Београдске (угао Југовићеве и улице Књ. Љубице, II. спрат) по цени од 100 дин. Ту ће се добити и сва усмена обавештења.

Из канцеларије Техничке Дирекције општине Београдске ТДБр. 12093 од 11. VII. 1930. године.

О Г Л А С

Набавка трофазних трансформатора

Дирекција Трамваја и Осветлења у Београду, расписује прву оферталну лицитацију за набавку: 4 ком. трофазних трансформатора са уљем и самохлађењем, за стални погон снаге од 160 К.VV.A., на дан 11. августа 1930. године, у 11 часова пре подне у Дирекцији.

Понуђачи су дужни на дан лицитације, а најдаље до 10 часова пре подне положити на Благајници Дирекције Трамваја и Осветлења, кауцију од 5% од понуђене цене; страни понуђачи 10% у готовом новцу, државним хартијама од вредности или гарантном писму какве веће Банке, које мора бити регистровано у Министарству Финансија.

Понуде ће се предавати у запечатеним завојима у канцеларији пом. Директора, најдаље до 11 часова пре подне на дан лицитације, са назнаком: „Набавка трофазних трансформатора за Д. Т. и О.“

Општи и Технички услови могу се добити сваког радног дана у Економату Дирекције Трамваја и Осветлења.

Из Економата Дирекције Трамваја и Осветлења ДБр. 17238 од 9. јула 1930. године, у Београду.

www.uniberszibliboteka

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Акционарско Друштво пређе Шкодина фабрика у ПЛЗЊУ

ГЕНЕРАЛНА И КОМЕРЦИЈАЛНА ДИРЕКЦИЈА У ПРАГУ

ЗАСТУПНИШТВО У ЈУГОСЛАВИЈИ:

БЕОГРАД

КНЕЗ МИХАЈЛОВ ВЕНАЦ БРОЈ 13.

Брзојав „Шкода“, Београд.

Телефон број 5-78

Израђује и добавља:

КОМПЛЕТНА ПОСТРОЈЕЊА ЗА РУДНИКЕ, ШЕЋЕРАНЕ, ПИВАРЕ, КЛАНИЦЕ, ЕЛЕКТРИЧНЕ ЦЕНТРАЛЕ, ЛОКОМОТИВЕ, ЧЕЛИЧНЕ ПРОИЗВОДЕ, УСПИЊАЧЕ, ДИЗАЛИЦЕ, ПАРНЕ ТУРБИНЕ, ВОДЕНЕ ТУРБИНЕ, ПАРНЕ МАШИНЕ, ПАРНЕ КОТЛОВЕ, ДИЗЕЛОВЕ МОТОРЕ, КОМПРЕСОРЕ, ПУМПЕ, ТЕРЕТНЕ И ЛУКСУЗНЕ АУТОМОБИЛЕ, ТРАКТОРЕ, СЕПАРАТОРЕ, ДИНАМО-МАШИНЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ МОТОРЕ, ТРАНСФОРМАТОРЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ АПАРАТЕ, АЕРОПЛАНЕ, СВЕ ВРСТЕ ЖЕЛЕЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА, КАБЛОВЕ и т. д.

Израђује све пројекте и шаље на захтев своје стручне инжењере

Шкода — Аутомобили.

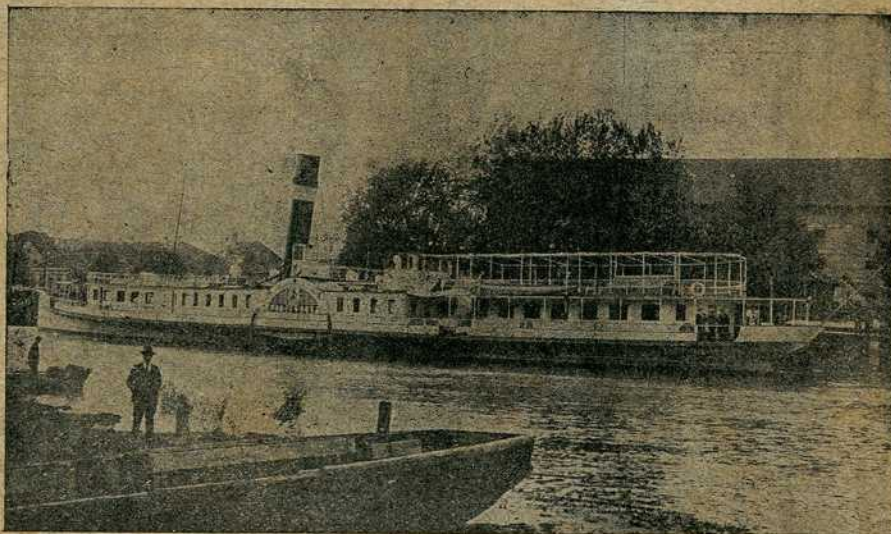
Речна Пловидба Краљевине Југославије

КОМЕРЦИЈАЛНИ ТЕЛ. 40-74.

ЗАГРЕБАЧКА 5.

САОБРАЋАЈНИ ТЕЛ. 90

Адреса за телеграме: у Земљи — Речна пловидба

Адреса за телеграме: у Иностранству — Регере

Располаже са 67 бродова са укупно 32.911 коњских снага, од којих су 18 путничких са 7.963 НР и 49 реморкера са 24.948 индицираних коњских снага, као и са 432 шлепа и танка са укупном тонажом од 277.133 тона.

Својим удобним и уређеним путничким бродовима врши превоз путника у границама државним, а у споразуму са Мађарским Речним и Поморским акц. Друштвом одржава трипут недељно редовни путнички и брзовозни саобраћај између Беча и Београда, са пристајањем у свима успутним станицама. Својим јаким реморкерима врши пренос денчане и шлепарске робе са свих агенција и за све агенције у границама и ван граница.

ШЕТНИ БРОДОВИ

За излете Дунавом и Савом уведени су поред тарифских путничких бродова, још и ови

- 1.) Сваке суботе шетња Савом и Дунавом, одлазак из Београда са штека бр. 5. у 19.30 и 20.30, а повратак у Београд у 23 часа. Возна карта Дин. 20.—.
- 2.) Суботом брод линије Београд—Нови Сад—Осек—Бездан и обратно полазак из Београда у 14 часова, а повратак у Београд недељом у 24 часа.
- 3.) Недељом брод линије Београд—Радујевац и обратно, полазак из Београда у 5 часова, а повратак у Београд у понедељак у 23 часа.
- 4.) Недељом брод линије Београд—Смедерево—В. Градиште, полазак из Београда у 7 часова, а повратак у Београд у 21.10 час.
- 5.) Недељом брод линије Београд—Сланкамен и обратно, полазак из Београда у 7 часова, а повратак у Београд у 20.30 час.
- 6.) Недељом брод линије Београд—Забрежје и обратно, полазак из Београда у 7 часова, а повратак у 19 час.

Шетни бродови додирују сва пристаништа наведена у реду пловидбе путничких бродова.

ПОВЛАСТИЦЕ У ПОЛА ЦЕНЕ ЗА ИЗЛЕТНИКЕ ДАЈУ СЕ НА ТАЈ НАЧИН, ШТО ЋЕ КУПЉЕНА КАРТА ПО РЕДОВНОЈ ТАРИФИ У ОДЛАСКУ, ВАЖИТИ И ЗА ПОВРАТАК.

Има своја заступства (агенције) у земљи и то: Бездан, Апатин, Вуковар, Илок, Беоцин, Нови Сад, Сланкамен, Земун, Београд, Панчево, Гроцка, Смедерево, Ковин, Дубравица, Вел. Градиште, Голубац, Добра, Д. Милановац, Текија, Кладово, Брза Паланка, Михајловац, Прахово, Радујевац, Забрежје, Шабац, Срем. Митровица, Бос. Рача, Бос. Брод, Бос. Шамац, Слав. Брод, Градишка, Сисак, Тител, Нови Бечеј, Стари Бечеј, Ада, Сента, Осек и Вел. Бечкерек.

АГЕНЦИЈЕ У ИНОСТРАНСТВУ:

Регенсбург, Пасава, Линц, Беч, Братислава, Будим-Пешта, Мохач, Лом, Рушчук, Бурђево, Браила, Темишвар.